

***Prognoza Oddziaływania na Środowisko
Programu Ochrony Środowiska dla Miasta
i Gminy Skalmierz na lata 2021–2030***

INICJATYWAŁOKALNA.PL
SP. Z O.O.

Luty 2022

Autor: mgr inż. Klaudia Guzy *Klaudia Guzy*
Data wykonania: 11 luty 2022 r.

InicjatywaLokalna.pl Sp. z o.o
ul. Sienkiewicza 78, 25-501 Kielce
tel. 507 048 678; 041 343 01 24
e-mail: biuro@InicjatywaLokalna.pl
www.InicjatywaLokalna.eu

Spis treści

Wykaz skrótów.....	5
1. Wprowadzenie.....	6
1.1 Podstawa prawna	6
1.2 Cele sporządzania Prognozy.....	8
1.3 Zakres Prognozy wymagany prawem i trybem postępowania	9
1.4 Zastosowana metodyka.....	11
2. Charakterystyka ocenianego dokumentu	14
2.1 Informacje podstawowe.....	14
2.2 Główne cele i założenia Programu	15
2.3 Powiązanie Programu z innymi dokumentami.....	16
3. Ocena stanu środowiska Miasta i Gminy Skalmierz.....	22
3.1 Analiza i ocena aktualnego stanu środowiska oraz problemy jego ochrony istotne z punktu widzenia realizacji Programu z uwzględnieniem obszarów podlegających ochronie	22
3.1.1 Klimat i powietrze atmosferyczne	22
3.1.2 Zagrożenia hałasem	25
3.1.3 Pola elektromagnetyczne	26
3.1.4 Wody powierzchniowe i podziemne	28
3.1.5 Gospodarka wodno-ściekowa.....	35
3.1.6 Zasoby geologiczne	37
3.1.7 Gleby	38
3.1.8 Gospodarowanie odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	42
3.1.9 Zasoby przyrodnicze	45
3.1.10 Poważne awarie	49
3.2 Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem na środowisko.....	51
4. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji założeń zawartych w Programie	54
5. Analiza i ocena przewidywanych znaczących oddziaływań ustaleń Programu na środowisko	60
5.1 Matryca zbiorcza oddziaływania na środowisko.....	60
5.2 Wpływ realizacji projektu na poszczególne aspekty środowiska.....	64
5.2.1 Różnorodność biologiczna, roślinność, zwierzęta.....	64

5.2.2 Klimat, powietrze atmosferyczne	66
5.2.3 Ludność	66
5.2.4 Powierzchnia ziem, krajobraz, zasoby naturalne	67
5.2.5 Warunki wodne	68
5.2.6 Hałas i promieniowanie elektromagnetyczne.....	71
5.2.7 Dobra materialne, zabytki	72
5.2.8 Obszary chronione, Natura 2000	73
6. Skumulowane lub transgraniczne oddziaływanie na środowisko	75
7. Opis przewidywanych działań mających na celu ograniczenie negatywnych oddziaływań na środowisko w związku z realizacją zadań Programu	76
8. Rozwiązania alternatywne.....	82
9. Analiza skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu	83
10. Streszczenie w języku niespecjalistycznym	84
Spis wykresów.....	92
Spis tabel	92
Spis map	92
Oświadczenie Autora Prognozy	93

Wykaz skrótów

GIOŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GPZ	Główny Punkt Zasilania
GUS	Główny Urząd Statystyczny
GZWP	główny zbiornik wód podziemnych
IOŚ–PIB	Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy
IUNG	Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa
JCWP	jednolite części wód powierzchniowych
JCWpd	jednolite części wód podziemnych
OZE	Odnawialne Źródła Energii
PEM	pola elektromagnetyczne
PM	pył zawieszony
POŚ	Program Ochrony Środowiska
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności
PM10	cząstki pyłu zawieszonego o średnicy do 10 µm
PM2,5	cząstki pyłu zawieszonego o średnicy do 2,5 µm
PPSS	Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy
PSZOK	Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych
Prognoza	<i>Prognoza Oddziaływania na Środowisko Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skalbmierz na lata 2021–2030</i>
Program	<i>Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skalbmierz na lata 2021–2030</i>
RDOŚ	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
SOPO	System Osłony Przeciwosuwiskowej
SOR	<i>Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)</i>

1. Wprowadzenie

1.1 Podstawa prawna

Przedmiotem niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko (dalej: Prognozy) jest *Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skalbmierz na lata 2021–2030*. Konieczność opracowania Prognozy wynika z faktu, że w Programie przewidziano do realizacji przedsięwzięcia, które zgodnie z *Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko* (Dz. U. z 2019 r. poz. 1839) zaliczane są do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

W myśl *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2021 r. poz. 2373 z późn. zm.) istnieje obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla m.in. skutków realizacji dokumentów strategicznych opracowanych przez organy administracyjne. W tym celu organ opracowujący projekt dokumentu sporządza prognozę oddziaływania na środowisko.

Niniejszy dokument – *Prognoza Oddziaływania na Środowisko Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skalbmierz na lata 2021–2030* został przygotowany jako pierwszy element w procesie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji tego rodzaju dokumentów. Dokument ma na celu identyfikację przewidywanych ewentualnych skutków wpływu ustaleń Programu na środowisko, ocenę zaproponowanych w nim rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych, a także ich zgodność z przepisami prawa z zakresu ochrony środowiska.

Zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w niniejszej Prognozie został uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Kielcach i przedstawiony w piśmie z dnia 15 grudnia 2021 r., znak pisma WOO-III.410.113.2021.KW. Ze względu na pismo z dnia 3 grudnia 2021 r. wydane przez Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, znak: NZ.9022.5.126.2021, dotyczące „możliwości odstąpienia od przeprowadzenia postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko ze względu na to, że realizacja przewidywanych działań nie spowoduje znaczącego oddziaływania w zakresie zdrowia i życia ludzi”, zakres i stopień szczegółowości dotyczy wyłącznie uzgodnień z RDOŚ w Kielcach i obowiązków ustawowych.

Zapisy Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko stanowią odzwierciedlenie wdrożenia do polskich regulacji prawnych ustaleń podjętych na poziomie międzynarodowym w dyrektywach Wspólnot Europejskich:

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne (Dz. U. UE L 26 z 28.12.2012);
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. WE L 197 z 21.07.2001);
- Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. WE L 206 z 22.07.1992);
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/4/WE z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylająca dyrektywę Rady 90/313/EWG (Dz. Urz. WE L 41 z 14.02.2003);
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/35/WE z dnia 26 maja 2003 r. przewidująca udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniająca w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywę Rady 85/337/EWG i 96/61/WE (Dz. U. UE L 156 z 25.06.2003);
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/1/WE z dnia 15 stycznia 2008 r. dotycząca zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli (Dz. U. UE L 24 z 29.01.2008).

Poza ww. aktami prawnymi, postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko regulują również obowiązujące ustawy i rozporządzenia prawa polskiego, w tym przede wszystkim:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78 poz. 483 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2021 r. poz. 1973 z późn. zm.);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r. poz. 1839);

- *Rozporządzenie Ministra Gospodarki Wodnej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1311);*
- *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 r. poz. 112);*
- *Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. z 2019 r. poz. 2448);*
- *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2021 r. poz. 845);*
- *Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. z 2020 r. poz. 2187);*
- *Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2021 r. poz. 779 z późn. zm.);*
- *Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r. poz. 2233 z późn. zm.);*
- *Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2021 r. poz. 2351 z późn. zm.);*
- *Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2021 r. poz. 741 z późn. zm.);*
- *Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2021 r. poz. 1098 z późn. zm.);*
- *Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 735 z późn. zm.).*

1.2 Cele sporządzania Prognozy

Wprowadzenie w życie zadań zawartych w dokumencie Programu może powodować oddziaływanie na środowisko. Niniejsza Prognoza ma zdiagnozować możliwe szkody dla środowiska, jakie mogą mieć miejsce na skutek realizacji przedsięwzięć, dla których Program wyznacza ramy i kierunki rozwoju, między innymi poprzez ocenę relacji pomiędzy przyjętymi w Programie rozwiązaniami o charakterze planistycznym i organizacyjnym, a uwarunkowaniami środowiska przyrodniczego, oraz aspektami gospodarczymi i społecznymi, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Ze względu na brak możliwości przeanalizowania na tym etapie wszystkich działań w zakresie rozwiązań technicznych, etap dokładnej identyfikacji zagrożeń związanych

z realizacją zadań powinien zostać przeprowadzony na szczeblu uzyskiwania potrzebnych decyzji, a więc na szczeblu lokalnym, zatem określenie dokładnej skali oddziaływania poszczególnych inwestycji nie jest przedmiotem niniejszej Prognozy. Sporządzony dokument sygnalizuje ewentualne potencjalne zagrożenie środowiska.

Dokument ten umożliwia wskazanie na wczesnym etapie potencjalnych kolizji z obszarami przyrodniczymi, kulturowymi oraz ewentualnych konfliktów społecznych. Ponadto jednym z głównych celów tego opracowania jest przedstawienie rozwiązań dążących do minimalizacji negatywnych oddziaływań, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, jak również ocena potencjalnych zmian w środowisku w przypadku braku realizacji zadań zawartych w Programie. Prognoza ma za zadanie dostarczyć informacje zainteresowanym mieszkańcom w procesie konsultacji społecznych oraz organom Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Kielcach – celem jej zaopiniowania.

Prognoza zawiera informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko. Podczas jej opracowywania starano się zidentyfikować i ocenić bezpośrednie, pośrednie oraz skumulowane oddziaływanie na wszelkie komponenty środowiska związane z ustaleniami Programu. Ponadto przeanalizowano zgodność danego dokumentu z celami środowiska ustanowionymi na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym.

1.3 Zakres Prognozy wymagany prawem i trybem postępowania

Zgodnie z wytycznymi art. 51 ust. 2 *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* niniejsza Prognoza powinna:

1) zawierać:

- a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami;
- b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy;
- c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania;
- d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko;
- e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym;
- f) oświadczenie autora, a w przypadku, gdy wykonawcą prognozy jest zespół autorów – kierującego tym zespołem, o spełnieniu wymagań, o których mowa w art. 74a ust. 2, stanowiące załącznik do prognozy;

- g) datę sporządzenia prognozy, imię, nazwisko i podpis autora, a w przypadku, gdy wykonawcą prognozy jest zespół autorów – imię, nazwisko i podpis kierującego tym zespołem oraz imiona, nazwiska i podpisy członków zespołu autorów.
- 2) określać, analizować i oceniać:
- a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu;
 - b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem;
 - c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody;
 - d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu;
 - e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:
 - różnorodność biologiczną;
 - ludzi;
 - zwierzęta;
 - rośliny;
 - wodę;
 - powietrze;
 - powierzchnię ziemi;
 - krajobraz;
 - klimat;
 - zasoby naturalne;
 - zabytki;
 - dobra materialne, z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.

3) przedstawiać:

- a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru;
- b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Natomiast szczegółowy zakres niniejszego dokumentu, w myśl art. 53 ww. ustawy, został wskazany przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach (pismo z dnia 15 grudnia 2021 r., znak pisma WOO-III.410.113.2021.KW).

Informacje zawarte w niniejszej Prognozie zostały opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny. Również stopień jej szczegółowości został dostosowany do szczegółowości założeń projektu *Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skalbmierz na lata 2021–2030*.

W przedmiotowej Prognozie uwzględniono informacje zawarte w prognozach sporządzonych dla innych, przyjętych już dokumentów, powiązanych z projektem poddawany procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

1.4 Zastosowana metodyka

Niniejszą Prognozę sporządzono na podstawie rozpoznania terenowego uwarunkowań ekofizjograficznych i walorów krajobrazowych, identyfikacji potencjalnych zagrożeń i uciążliwości. Analizie poddano dostępne opracowania planistyczne i dokumentacyjne na poziomie gminy, powiatu, województwa i kraju, a także oceny realizacji obowiązków prawnych i skuteczności rozwiązań chroniących środowisko przed nadmierną eksploatacją zasobów oraz wprowadzaniem zanieczyszczeń antropogenicznych do środowiska. Analizowano również środowiskowe uwarunkowania etapu realizacji i eksploatacji celów strategicznych, ze szczególnym uwzględnieniem możliwego oddziaływania na poszczególne komponenty środowiska. Prognoza ma charakter ogólny, ponieważ odnosi się do oceny wpływu celów i zadań zawartych w Programie. Należy zauważyć, że Program Ochrony

Środowiska stanowi dokument strategiczny wskazujący kierunki działań w kontekście poprawy i ochrony poszczególnych komponentów środowiska na terenie gminy, nie stanowiąc natomiast podstaw do przeprowadzenia działań realizacyjnych.

Ponieważ POŚ wskazuje głównie kierunki działań oraz inicjatywy konieczne do osiągnięcia wyznaczonych celów, nie zawiera natomiast szczegółowych rozwiązań dotyczących poszczególnych zadań, w Prognozie zidentyfikowano i przeanalizowano kierunki ich oddziaływań. Jednocześnie Prognoza Oddziaływania na Środowisko sporządzona dla przedmiotowego dokumentu nie zawiera i nie zastępuje strategicznych ocen oddziaływań na środowisko planowanych przedsięwzięć niezbędnych do osiągnięcia wskazanych celów, dla których zgodnie z przepisami prawa wymagane jest przeprowadzenie takiej oceny. Zastosowane metody są typowe dla strategicznych ocen oddziaływania na środowisko. Zastosowano głównie metody:

- **Opisowe** – metoda ta dotyczy charakterystyki i oceny istniejącego stanu poszczególnych elementów środowiska dokonanych na podstawie danych przedstawionych w niniejszym Programie Ochrony Środowiska oraz uzyskanych z Urzędu Miasta i Gminy Skalbmierz, a także z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska prowadzącego wojewódzki monitoring środowiska.
- **Oceny analiz jakościowych** – metoda ta dotyczy identyfikacji i oceny analiz jakościowych oraz środowiskowych uzyskanych z jednostek samorządu terytorialnego Miasta i Gminy Skalbmierz oraz z wojewódzkiego monitoringu środowiska prowadzonego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach.
- **Macierzowe** – metoda ta przedstawiona została w postaci tabeli, która jest wykresem siatki. W wierszach wpisano uruchamiane przy realizacji Programu działania, a w kolumnach – poszczególne elementy opisujące środowisko. Pod uwagę wzięto następujące komponenty środowiska: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziem, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne, obszary chronione, w tym obszary Natura 2000. Biorąc pod uwagę oceny skutków środowiskowych wdrażania zadań Programu, zakwalifikowano poszczególne cele projektów do pozytywnych, negatywnych bądź neutralnych w zakresie analizowanego zagadnienia w stosunku do poszczególnych aspektów środowiskowych.
- **Wartościowania** – metoda ta dotyczy oceny i wartościowania skutków przewidzianych zmian w środowisku podczas wdrażania projektów i wpływu poszczególnych celów projektów na komponenty środowiska.

Powyższe metody są stosunkowo ogólne i mają dość subiektywny charakter. Przy sporządzaniu Prognozy wykorzystano dostępne publikacje, dokumenty i raporty dotyczące rozpatrywanego obszaru. Ponadto analizie poddano środowiskowe uwarunkowania etapu realizacji i eksploatacji celów strategicznych, ze szczególnym uwzględnieniem możliwego oddziaływania na poszczególne komponenty środowiska.

2. Charakterystyka ocenianego dokumentu

2.1 Informacje podstawowe

Program Ochrony Środowiska jest jednym z najważniejszych narzędzi prowadzenia polityki ochrony środowiska na terenie Miasta i Gminy Skalbierz. Podstawowym celem sporządzenia i uchwalenia POŚ jest realizacja przez gminę polityki ochrony środowiska zbieżnej z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych. Program stanowi podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem, spajającą wszystkie działania i dokumenty dotyczące ochrony środowiska i przyrody na szczeblu lokalnym. Założenia dokumentu przyczyniać się będą do poprawy stanu środowiska naturalnego, efektywnego zarządzania środowiskiem, racjonalnego gospodarowania zasobami środowiska, a także zapewnią skuteczne mechanizmy, mające na celu jego ochronę przed postępującą degradacją oraz rozwój jego walorów.

Podstawą prawną opracowania dokumentu jest *Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2021 poz. 1973 z późn. zm.), w której art. 17 stanowi, iż „w celu realizacji polityki ochrony środowiska organ wykonawczy sporządza program ochrony środowiska, uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych (...)”. Program spełnia również wymagania zawarte w wydanych przez Ministerstwo Środowiska *Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska* z dnia 2 września 2015 r. Podczas sporządzenia dokumentu uwzględniono również założenia innych, obowiązujących dokumentów strategicznych wyższego szczebla, czyli dokumentów powiatowych, wojewódzkich, a także krajowych.

Struktura dokumentu składa się z trzech zasadniczych części, tj. diagnostyczno-analitycznej, programowej oraz wdrożeniowej.

Część diagnostyczno-analityczna obejmuje ocenę stanu środowiska na terenie gminy z uwzględnieniem 10 obszarów przyszłej interwencji: (1) ochrona klimatu i jakości powietrza, (2) zagrożenia hałasem, (3) pola elektromagnetyczne, (4) gospodarowanie wodami, (5) gospodarka wodno-ściekowa, (6) zasoby geologiczne, (7) gleby, (8) gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów, (9) zasoby przyrodnicze, (10) zagrożenia poważnymi awariami (11) edukacja ekologiczna. W ramach każdego obszaru interwencji uwzględnione zostały zagadnienia horyzontalne: (I) adaptacja do zmian klimatu, (II) nadzwyczajne zagrożenia środowiska, (III) działania edukacyjne oraz (IV) monitoring środowiska.

Część programowa przedstawia najważniejsze założenia polityki ochrony środowiska na terenie gminy w latach 2021–2030, tj. cele, kierunki interwencji i zadania wynikające z oceny stanu środowiska, a także ich harmonogram uwzględniający niezbędne środki finansowe wraz ze wskazaniem różnych źródeł finansowania.

Część wdrożeniowa zawiera system realizacji dokumentu, obejmujący współpracę z interesariuszami, metodologię opracowania treści POŚ, zarządzanie, monitorowanie, okresową sprawozdawczość, ewaluację oraz aktualizację.

2.2 Główne cele i założenia Programu

Program Ochrony Środowiska zakłada realizację działań dla Miasta i Gminy Skalbmierz zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi. Wyznaczone priorytety i zadania określone zostały na podstawie celów zawartych w dokumentach strategicznych i planistycznych, a także na podstawie informacji bezpośrednio przekazanych przez podmioty działające na obszarze Miasta i Gminy Skalbmierz. W obszary działań priorytetowych wpisano cele do realizacji w latach 2021–2030, które będą realizowane poprzez kierunki interwencji i konkretne zadania. Na podstawie zdiagnozowanych w gminie problemów i zagrożeń w poszczególnych obszarach interwencji, możliwe będzie wprowadzenie działań dążących do poprawy środowiska przyrodniczego za pomocą wskaźników środowiskowych. Sprecyzowane cele i kierunki interwencji wynikają z opracowanej analizy SWOT w aspekcie środowiskowym.

Cele zawarte w Programie rozmieszczone są w 11 obszarach interwencji i do każdego celu są dopasowane odpowiadające mu zadania z zakresu ochrony przyrody i środowiska naturalnego, natomiast każde z zadań ma przypisaną odpowiednią instytucję, która będzie odpowiadała za monitoring realizacji zadań. Najważniejsze cele przedstawione w Programie to:

- poprawa jakości powietrza na obszarze Miasta i Gminy Skalbmierz z realizacją kierunków działań naprawczych;
- zmniejszenie oddziaływania hałasu do obowiązujących poziomów;
- ochrona przed negatywnym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych;
- poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych – dążenie do osiągnięcia dobrego stanu wód;
- zarządzanie zasobami wodnymi, racjonalizacja zużycia wody;
- ochrona zasobów złóż kopalin;
- ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem;

- stworzenie systemu gospodarki odpadami, zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz hierarchią sposobów postępowania z odpadami;
- zachowanie walorów i zasobów przyrodniczych;
- ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków;
- podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców.

2.3 Powiązanie Programu z innymi dokumentami

Program Ochrony Środowiska odnosząc się w swych założeniach do określonych problemów środowiskowych, realizuje założenia innych dokumentów strategicznych i planistycznych na szczeblu lokalnym (stanowiąc istotny element całościowej wizji rozwoju gminy), a także założenia dokumentów regulujących działania w przedmiotowym obszarze na szczeblu subregionalnym, regionalnym oraz krajowym. W związku z tym komplementarność z celami, działaniami czy priorytetami innych dokumentów wpływa na skuteczność i efektywność realizowanej polityki ochrony środowiska na terenie gminy.

Zestawienie dokumentów wraz z nawiązaniem do ich założeń w POŚ przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1 Nawiązanie Programu Ochrony Środowiska do dokumentów strategicznych i planistycznych

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie POŚ do zapisów dokumentu strategicznego i/lub planistycznego
POZIOM KRAJOWY		
1.	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	Strategia ta jest aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju – Strategii Rozwoju Kraju 2020. Jest ona obowiązującym i kluczowym dokumentem państwa polskiego w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju określa 10 sektorów strategicznych, wśród nich związane z ochroną środowiska: - sektor ekobudownictwa, tj. budynki pasywne, pikoenergetyka; - sektor odzysku materiałowego surowców. Strategia zwraca uwagę w szczególności na kwestie, które zostały wskazane do realizacji w niniejszym Programie Ochrony Środowiska i proponuje podejmowanie problemów w zakresie: - zachowania unikatowego charakteru polskich zasobów przyrodniczych jako szansy dla zrównoważonego rozwoju; - stopniowego zmniejszenia emisji zanieczyszczeń (w szczególności emitowanych do powietrza przez sektor komunalno-bytowy poprzez realizację programu „Czyste Powietrze”); - sprawnej gospodarki odpadami, obejmującej ich wtórne wykorzystywanie surowcowe i energetyczne; - wykorzystania ciepła ziemi i innych odnawialnych źródeł energii.

2.	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Cel 1 – Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Kierunki interwencji: - Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych; - Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów.
3.	Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030	Celem głównym Strategicznego Planu Akceptacji jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu.
4.	Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – Strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej	Polityka Ekologiczna Państwa 2030 jest strategią zgodnie z <i>Ustawą z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju</i> (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057), a jej rolą jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego Polski oraz wysokiej jakości życia dla wszystkich mieszkańców. W systemie dokumentów strategicznych doprecyzowuje i operacjonalizuje <i>Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)</i>. Polityka ta będzie stanowiła podstawę do inwestowania środków europejskich z perspektywy finansowej na lata 2021–2027. Strategia wspiera również realizację celów i zobowiązań Polski na szczeblu międzynarodowym, w tym na poziomie unijnym oraz ONZ, szczególnie w kontekście celów polityki klimatyczno-energetycznej UE do 2030 roku oraz celów zrównoważonego rozwoju ujętych w Agendzie 2030. Cel główny Polityki, tj. rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców, przeniesiono wprost z SOR. Cele szczegółowe określono w odpowiedzi na najważniejsze trendy w obszarze środowiska, w sposób umożliwiający połączenie kwestii związanych z ochroną środowiska z potrzebami gospodarczymi i społecznymi. Cele szczegółowe dotyczą zdrowia, gospodarki i klimatu. Realizacja celów środowiskowych ma być wspierana przez cele horyzontalne dotyczące edukacji ekologicznej oraz efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska. Cele szczegółowe zostaną zrealizowane przez kierunki interwencji, które są zgodne z założeniami <i>Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2021–2030</i>: - zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód; - likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania; - ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb; - przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej; - zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu; - wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej; - przeciwdziałanie zmianom klimatu; - adaptacja do zmian klimatu oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych;

		- edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji; - usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania.
5.	Polityka Energetyczna Polski do 2040 roku	Celem polityki energetycznej państwa jest bezpieczeństwo energetyczne, przy zapewnieniu konkurencyjności gospodarki, efektywności energetycznej i zmniejszenia oddziaływania sektora energii na środowisko, przy optymalnym wykorzystaniu własnych zasobów energetycznych. Cele szczegółowe to: - optymalne wykorzystanie własnych surowców energetycznych; - rozbudowa infrastruktury wytwórczej i sieciowej energii elektrycznej; - dywersyfikacja dostaw i rozbudowa infrastruktury sieciowej gazu ziemnego, ropy naftowej i paliw ciekłych; - rozwój rynków energii; - wdrożenie energetyki jądrowej; - rozwój odnawialnych źródeł energii; - rozwój ciepłownictwa i kogeneracji; - poprawa efektywności energetycznej.
6.	Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030	Cel szczegółowy II – Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska. Kierunki interwencji: - Rozwój liniowej infrastruktury technicznej, - Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska, - Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom.
7.	Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020 (z perspektywą do 2030)	Głównym celem Krajowego Programu Ochrony Powietrza jest poprawa jakości życia mieszkańców Rzeczypospolitej Polskiej, szczególnie ochrona ich zdrowia i warunków życia, z uwzględnieniem ochrony środowiska, z jednoczesnym zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju. Cele szczegółowe to: - osiągnięcie w możliwie krótkim czasie poziomów dopuszczalnych i docelowych niektórych substancji określonych w dyrektywach 2008/50/WE i 2004/107/WE oraz utrzymanie ich na tych obszarach, na których są dotrzymywane, a w przypadku pyłu drobnego PM_{2,5} także pułapu stężenia ekspozycji oraz Krajowego Celu Redukcji Narażenia; - osiągnięcie w perspektywie do roku 2030 stężeń niektórych substancji w powietrzu na poziomach wskazanych przez WHO oraz nowych wymagań wynikających z regulacji prawnych projektowanych przepisami prawa unijnego.
8.	Aktualizacja Programu wodno-środowiskowego kraju (aPWŚK)	Aktualizacja Programu wodno-środowiskowego kraju jest jednym z dokumentów planistycznych opracowywanych w celu programowania i koordynowania działań zmierzających do realizacji celów środowiskowych, tj.: - nie pogarszanie stanu części wód; - osiągnięcie dobrego stanu wód: dobry stan ekologiczny i chemiczny dla naturalnych części wód powierzchniowych, dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny dla sztucznych i silnie zmienionych części wód oraz dobry stan chemiczny i ilościowy dla wód podziemnych; - spełnienie wymagań specjalnych, zawartych w innych unijnych aktach prawnych i polskim prawodawstwie, w odniesieniu do obszarów chronionych (w tym m.in. narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych, przeznaczonych do celów

		rekreacyjnych, do poboru wody dla zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie); - zaprzestanie lub stopniowe wyeliminowanie zrzutu substancji priorytetowych do środowiska lub ograniczone zrzuty tych substancji.
9.	Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku	Realizacja celu głównego w perspektywie do 2030 r. i dalszej będzie wiązać się z wdrażaniem sześciu kierunków interwencji właściwych dla każdej z gałęzi transportu: - budowa zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce; - poprawa sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym; - zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności; - poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu oraz przewożonych towarów; - ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko; - poprawa efektywności wykorzystania publicznych środków na przedsięwzięcia transportowe.
10.	Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009–2032	W dokumencie zostały wyznaczone następujące cele dotyczące azbestu: - usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest; - minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych, spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju; - likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.
11.	Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2022	Głównym celem dokumentu jest określenie polityki gospodarki odpadami zgodnej z hierarchią sposobów postępowania z odpadami oraz zasadą „zanieczyszczający płaci”. Celami wskazanymi w dokumencie są między innymi: - zapobieganie powstawaniu odpadów; - zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów, aby w 2020 r. nie było składowanych więcej niż 35% masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.; - dążenie do zmniejszania ilości składowanych odpadów; - osiągnięcie wymaganego poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła pochodzących ze strumienia odpadów komunalnych; - zapewnienie osiągnięcia odpowiedniego poziomu zbierania zużytego sprzętu oraz zużytych baterii i akumulatorów; - osiągnięcie odpowiedniego poziomu odzysku i recyklingu odpadów powstających z produktów, między innymi odpadów opakowaniowych, zużytych opon, olejów odpadowych; - dokończenie likwidacji mogilników, zawierających przeterminowane środki ochrony roślin i inne odpady niebezpieczne; - zwiększenie udziału odpadów poddawanych procesom odzysku.
POZIOM REGIONALNY		

12.	Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+	Cele Programu są spójne w szczególności z następującymi elementami struktury celów <i>Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+</i>: Cel strategiczny 2: Przyjazny dla środowiska i czysty region. Cel operacyjny 2.1: Poprawa jakości i ochrona środowiska przyrodniczego. Kluczowe kierunki działań: 2.1.1. Rozwój infrastruktury wodno-ściekowej. 2.1.2. Racjonalne gospodarowanie odpadami. 2.1.3. Ograniczenie niskiej emisji. 2.1.4. Ekologiczna mobilność, w tym transport publiczny i infrastruktura rowerowa. 2.1.5. Edukacja ekologiczna. 2.1.6. Ochrona bioróżnorodności. 2.1.7. Ochrona i kształtowanie krajobrazu. 2.1.8. Ochrona gleb.
13.	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego¹	Wiodącym imperatywem regionalnej polityki przestrzennej winno być integrowanie działań gospodarczych, politycznych i społecznych, podejmowanych na różnych poziomach zarządzania, z utrzymaniem równowagi środowiska naturalnego, trwałości podstawowych procesów przyrodniczych oraz zachowaniem najcenniejszych wartości krajobrazu. Wśród nadrzędnych priorytetów zagospodarowania przestrzennego w dokumencie tym eksponuje się: - wymagania ładu przestrzennego, urbanistyki i architektury; - walory architektoniczne i krajobrazowe; - wymagania ochrony środowiska przyrodniczego, zdrowia oraz bezpieczeństwa ludzi i mienia, a także wymagania osób niepełnosprawnych; - wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury; - walory ekonomiczne przestrzeni i prawo własności; - potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa.
14.	Program Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2015–2020 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2025²	Głównym celem jest wdrożenie polityki ochrony środowiska na poziomie województwa. W dokumencie wyznaczono 11 następujących celów strategicznych: - ochrona różnorodności biologicznej, krajobrazowej i geologicznej województwa; - prowadzenie zrównoważonego gospodarowania wodami umożliwiającego osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód; - poprawa jakości powietrza w województwie świętokrzyskim; - wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł energii; - poprawa klimatu akustycznego w województwie świętokrzyskim; - utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym; - gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa; - zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi; - zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii;

¹ Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XLVII/833/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 22 września 2014 r. w sprawie uchwalenia zmiany Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego zwanej dalej Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego.

² Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XX/290/16 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 5 lutego 2016 r. w sprawie przyjęcia „Programu Ochrony Środowiska dla województwa świętokrzyskiego na lata 2015–2020 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2025”.

		- racjonalne użytkowanie zasobów leśnych; - ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu.
POZIOM SUBREGIONALNY		
15.	Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Kazimierskiego na lata 2015–2018 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2019–2022	Głównym celem Programu jest wdrożenie polityki ochrony środowiska na poziomie powiatu. W dokumencie wyznaczono 10 następujących celów nadrzędnych: - stosowanie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych i planowaniu przestrzennym; - wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa; - wzrost różnorodności biologicznej i ochrona terenów cennych przyrodniczo; - poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych oraz ochrona ich zasobów; - ochrona gleb przed zanieczyszczeniem i degradacją, rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych; - ochrona i poprawa jakości powietrza atmosferycznego poprzez ograniczenie emisji gazów i pyłów; - minimalizacja uciążliwości hałasu komunikacyjnego i przemysłowego; - kontrola i ograniczenie emisji promieniowania niejonizującego; - ograniczenie skutków awarii przemysłowych i nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, poprawa bezpieczeństwa transportu substancji niebezpiecznych; - minimalizacja wytwarzania odpadów, rozwój systemów selektywnego zbierania i odzysku odpadów.
POZIOM LOKALNY		
16.	Program Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Skalbmierz (2017–2024)	Strategicznym celem w zakresie ochrony środowiska dla Gminy Skalbmierz jest poprawa jakości powietrza i komfortu życia mieszkańców poprzez redukcję zanieczyszczeń powietrza, w tym CO₂ oraz ograniczenie zużycia energii finalnej we wszystkich sektorach. Zostaną podjęte następujące działania na terenie Gminy Skalbmierz: - termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej; - modernizacja budynków użyteczności publicznej; - podniesienie jakości usług publicznych poprzez remont oraz wymianę sprzętu biurowego i urządzeń elektrycznych w placówkach oświatowych; - montaż odnawialnych źródeł energii na budynkach mieszkalnych; - termomodernizacja budynków mieszkalnych; - ograniczenie niskiej emisji z budynków mieszkalnych – wymiana źródeł ciepła; - ecodriving; - modernizacja oświetlenia ulicznego; - poprawa efektywności energetycznej w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw; - modernizacja dróg gminnych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ww. dokumentów strategicznych i planistycznych

Komplementarność Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skalbmierz na lata 2021–2030 z wyżej wymienionymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi ma podnieść efektywność planowanych do realizacji celów strategicznych, szczegółowo opisanych w podrozdziale 2.2 niniejszej Prognozy.

3. Ocena stanu środowiska Miasta i Gminy Skalbmierz

3.1 Analiza i ocena aktualnego stanu środowiska oraz problemy jego ochrony istotne z punktu widzenia realizacji Programu z uwzględnieniem obszarów podlegających ochronie

W poniższym podrozdziale scharakteryzowano poszczególne komponenty odnoszące się do aktualnej sytuacji i stanu środowiska Miasta i Gminy Skalbmierz. Podczas oceny szczególnie uwzględniono obszary objęte przewidywanym znaczącym oddziaływaniem na środowisko.

3.1.1 Klimat i powietrze atmosferyczne

Gmina Skalbmierz położona jest w obrębie klimatu umiarkowanego. Ciepła pora roku trwa 3,6 miesiąca, od 23 maja do 9 września, a średnia dobową temperatura maksymalna przekracza wtedy 19°C. Najgorętszy miesiąc roku w gminie to lipiec, kiedy średnia temperatura maksymalna wynosi 24°C, a minimalna 13°C. Zimna pora roku trwa 3,6 miesiąca, od 21 listopada do 7 marca, a średnia dobową temperatura maksymalna kształtuje się poniżej 5°C. Najzimniejszy miesiąc roku w gminie to styczeń, kiedy średnia temperatura minimalna wynosi -5°C, a maksymalna 1°C³.

W Mieście i Gminie Skalbmierz w ciągu roku występują znaczne sezonowe zmiany pod względem stopnia zachmurzenia. Okres roku z większymi przejaśnieniami zaczyna się w gminie około 22 kwietnia, trwa 5,6 miesiąca i kończy około 10 października. Najbardziej pogodnym miesiącem roku jest lipiec, kiedy niebo jest bezchmurne, niemal bezchmurne lub częściowo zachmurzone średnio 60% czasu. Okres roku ze znacznie większym zachmurzeniem zaczyna się 10 października, trwa 6,4 miesiąca i kończy się 22 kwietnia. Najbardziej pochmurnym miesiącem w roku jest grudzień, kiedy niebo jest pochmurne lub znacznie zachmurzone średnio 65% czasu⁴.

Dzień obfitujący w opady to dzień, kiedy opad atmosferyczny lub równoważnik wodny takiego opadu wynosi przynajmniej 1 milimetr. Prawdopodobieństwo dni obfitujących w opady w gminie ulega w ciągu roku zmianom. Pora występowania bardziej intensywnych opadów trwa 3,6 miesiąca, od 5 maja do 25 sierpnia, kiedy szansa wystąpienia obfitych opadów w danym dniu jest wyższa niż 26%. Miesiącem z największą liczbą dni obfitujących w opady jest czerwiec, kiedy opad na poziomie przynajmniej 1 milimetra występuje średnio

³ Portal internetowy Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej Państwowego Instytutu Badawczego, imgw.pl

⁴ jw.

przez 10,7 dnia. Pora bardziej sucha trwa 8,4 miesiąca, od 25 sierpnia do 5 maja. Miesiącem z najmniejszą liczbą dni obfitujących w opady jest styczeń, kiedy opad na poziomie przynajmniej 1 milimetr występuje średnio przez 5,0 dnia. Miesiącem z największą liczbą dni z opadem deszczu jest czerwiec, kiedy średnio pada przez 10,7 dnia. W oparciu o tę klasyfikację, najczęściej występująca w ciągu roku forma opadu to deszcz, a najwyższe prawdopodobieństwo wystąpienia tego opadu to 37% w dniu 12 czerwca⁵.

Warunki wietrzne w gminie w ciągu roku ulegają zmianom. Okres o wzmożonej aktywności wiatru trwa 5,2 miesiąca, od 3 listopada do 9 kwietnia, kiedy średnia prędkość wiatru przekracza 14,9 kilometra na godzinę. Najbardziej wietrznym miesiącem roku jest styczeń, kiedy średnia godzinowa prędkość wiatru wynosi 17,3 kilometra na godzinę. Mniej wietrzne warunki pogodowe panują przez pozostałą część roku, od 9 kwietnia do 3 listopada. Najmniej wietrznym miesiącem roku jest sierpień, kiedy średnia godzinowa prędkość wiatru wynosi 12,4 kilometra na godzinę⁶.

Głównymi źródłami zanieczyszczenia w Mieście i Gminie Skalbmierz są następujące czynniki:

- emisja punktowa, związana z działalnością zakładów przemysłowych i energetycznych;
- niska emisja, np. lokalne systemy grzewcze, indywidualne kotłownie domowe;
- emisja ze środków transportu i komunikacji, tzw. emisja liniowa.

Na terenie Miasta i Gminy Skalbmierz zanieczyszczania wprowadzane do powietrza pochodzą głównie ze spalania paliw stałych na potrzeby ogrzania budynków z sektora komunalnego oraz spalania paliw silnikowych w pojazdach⁷.

Jakość powietrza w Gminie Skalbmierz określono na podstawie rocznej oceny jakości powietrza za 2020 r. dokonywanej przez GIOŚ⁸. W województwie świętokrzyskim wyznaczono dwie strefy podlegające ocenie:

- Miasto Kielce,
- strefa świętokrzyska.

⁵ jw.

⁶ jw.

⁷ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Skalbmierz, Skalbmierz 2016, str. 32.

⁸ Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim. Raport wojewódzki za rok 2020, Kielce 2021.

Klasyfikacja stref została dokonana w oparciu o ocenę poziomu substancji w powietrzu, dla których określany jest:

- poziom dopuszczalny (dwutlenek siarki SO₂, dwutlenek azotu NO₂, tlenek węgla CO, benzen C₆H₆, pył PM₁₀, pył PM_{2,5} oraz zawartość ołowiu Pb w pyłe PM₁₀ – ochrona zdrowia oraz: dwutlenek siarki SO₂, tlenki azotu NO_x – ochrona roślin);
- poziom docelowy (ozon O₃ – ochrona zdrowia ludzi, ochrona roślin oraz arsen As, kadm Cd, nikiel Ni, benzo(a)piren B(a)P w pyłe PM₁₀ – ochrona zdrowia ludzi);
- poziom celu długoterminowego (ozon O₃ – ochrona zdrowia ludzi, ochrona roślin).

Badania ze względu na kryterium ochrony zdrowia prowadzono dla następujących zanieczyszczeń: dwutlenek azotu NO₂, dwutlenek siarki SO₂, tlenek węgla, benzen, ozon, pył zawieszony PM₁₀, pył zawieszony PM_{2,5} oraz arsen, benzo(a)piren, kadm, nikiel, ołów w pyłe PM₁₀. Natomiast badania ze względu na kryterium ochrony roślin prowadzono dla tlenków azotu NO_x, dwutlenku siarki SO₂ i ozonu.

Dla wszystkich substancji podlegających ocenie, strefy zaliczono do jednej z poniższych klas:

- klasa A/A1 – gdy stężenie zanieczyszczenia na jej terenie nie przekracza poziomu dopuszczalnego lub docelowego;
- klasa C – gdy stężenie zanieczyszczenia przekracza poziom dopuszczalny lub docelowy powiększony o margines tolerancji, w przypadku, gdy ten margines jest określony;
- klasa D1 – gdy stężenie ozonu w powietrzu nie przekracza poziomu celu długoterminowego;
- klasa D2 – gdy stężenie ozonu przekraczało poziom celu długoterminowego.

Miasto i Gmina Skalmierz zalicza się do strefy świętokrzyskiej, w której działa 11 stacji pomiarowych (7 stacji tła miejskiego, 2 stacje tła podmiejskiego i 2 stacje tła pozamiejskiego) należących do wojewódzkiej sieci monitoringu powietrza. Na terenie Miasta i Gminy Skalmierz nie znajduje się żadna stacja pomiarowa, najbliższa stacja monitoringu znajduje się w Mieście Busko-Zdrój (ul. Rokosza) i dokonywane są na niej pomiary pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5} oraz benzo(a)pirenu B(a)P w pyłe PM₁₀.

Dla ozonu dotrzymany został poziom docelowy w zakresie stężenia 8-godzinnego w obu strefach zaliczonych do strefy A. Nie został natomiast dotrzymany cel długoterminowy ozonu w kryterium ochrony zdrowia w obu strefach, którym przydzielono klasę D2. Obszar przekroczeń poziomu celu długoterminowego wyznaczono przy użyciu metody szacowania opartego na wynikach modelowania jakości powietrza za 2020 rok wykonanego przez IOŚ-

PIB. Obszar przekroczeń obejmuje niemalże cały teren strefy Miasta Kielce i znaczną część strefy świętokrzyskiej (w tym centralną), w tym Miasto i Gminę Skalbmierz.

Pomiary stężenia średniorocznego pyłu zawieszonego PM₁₀ w 2020 roku na terenie województwa świętokrzyskiego wykazały, że stężenia dotrzymywały obowiązujące poziomy dopuszczalne określone dla 24 godzin i dla roku. Dlatego obie strefy w województwie zaliczone zostały do klasy A.

W strefie świętokrzyskiej wyniki pomiarów pyłu zawieszonego PM_{2,5} ze stacji monitoringu za rok 2020 wykazały brak przekroczenia obowiązującego średniorocznego poziomu dopuszczalnego dla fazy II (20 µg/m³), co spowodowało zakwalifikowaniem jej do klasy A1. W strefie świętokrzyskiej uzyskano następujące średnie roczne: w Ostrowcu Świętokrzyskim 20 µg/m³, w Busku-Zdroju i w Starachowicach – 19 µg/m³. Poziom dopuszczalny dla fazy II (20 µg/m³) na wszystkich stacjach w strefie świętokrzyskiej został dotrzymany.

W wyniku dodatkowej oceny pod względem dotrzymywania poziomu dopuszczalnego pyłu PM_{2,5} dla fazy I (25 µg/m³ – poziom, który powinien być osiągnięty do 2015 roku) obie strefy uzyskały klasę A.

Pomiary benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀ prowadzone są na 2 stacjach w strefie Miasta Kielce oraz 5 stacjach w strefie świętokrzyskiej – 4 stacjach tła miejskiego i 1 stacji tła podmiejskiego. Badania prowadzone w 2020 roku wykazały przekroczenie wartości docelowej we wszystkich punktach pomiarowych. Najwyższe średnioroczne stężenie benzo(a)pirenu wynoszące 6 ng/m³ (600% poziomu docelowego) odnotowano w Jędrzejowie⁹. W 2020 r. obie strefy województwa świętokrzyskiego zaliczone zostały do klasy C pod względem przekraczania poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀. Obszar przekroczeń poziomu docelowego został wyznaczony przy użyciu metody szacowania opartego na wynikach modelowania jakości powietrza za 2020 rok, wykonanego przez IOŚ-PIB, i obejmuje rejony dużych i średnich miast, częściowo lub w całości miasta powiatowe oraz mniejsze miejscowości w wielu gminach. Miasto i Gmina Skalbmierz leży poza obszarem przekroczeń.

3.1.2 Zagrożenia hałasem

Na terenie Miasta i Gminy Skalbmierz nie występują przedsiębiorstwa, które mogą emitować nadmierny hałas przemysłowy. W gminie zlokalizowane są tylko małe zakłady przemysłowe i usługowe. Wytypowanie zakładów niekorzystnie oddziałujących na klimat

⁹ Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim. Raport wojewódzki za rok 2020, Kielce 2021.

akustyczny należy do zadań GIOŚ. Pomiary hałasu wykonywane są na obszarze województwa świętokrzyskiego przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska oraz Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Kielcach – w razie ewentualnych skarg mieszkańców lub zgodnie z przyjętym planem kontroli zakładów. Na terenie Miasta i Gminy Skalbmierz nie były prowadzone pomiary emisji hałasu przemysłowego.

Przez teren Miasta i Gminy Skalbmierz nie przebiegają drogi krajowe o największym natężeniu ruchu. Głównymi emitorami hałasu drogowego są przede wszystkim drogi wojewódzkie:

- nr 768 Jędrzejów – Brzesko;
- nr 783 Olkusz – Skalbmierz;
- nr 770 Drożejowice – Krzyż.

W szczególności droga nr 768, łącząca Gminę Skalbmierz z drogą ekspresową S7 i drogą krajową nr 79, jest obciążona ruchem samochodowym. Drogi powiatowe i gminne, z uwagi na niewielkie natężenie ruchu, tworzą układ uzupełniający o lokalnym znaczeniu transportowym i niewielkim oddziaływaniu hałasu. Uciążliwość komunikacyjną mogą odczuwać głównie mieszkańcy Miasta Skalbmierz, natomiast poza terenami miasta hałas nie powinien przekraczać wartości normatywnych.

Obszary rolnicze zajmują na terenie Miasta i Gminy Skalbmierz znaczne powierzchnie, w związku z czym hałas emitowany przez maszyny rolnicze może być szkodliwym czynnikiem środowiskowym. W związku z tym część mieszkańców opisywanego obszaru może być narażona na hałas pochodzenia rolniczego. Spośród maszyn stosowanych w rolnictwie, generujących hałas, największe zagrożenie dla narządu słuchu stwarzają ciągniki rolnicze, kombajny zbożowe oraz maszyny warsztatowo-budowlane, a zwłaszcza pilarki tarczowe. Opisywany hałas ma jednak znaczenie lokalne i występujące jedynie czasowo w trakcie wykonywania prac w rolnictwie.

3.1.3 Pola elektromagnetyczne

W 2020 roku nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku na terenie województwa świętokrzyskiego zarówno na terenach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową jak i w miejscach dostępnych dla ludności¹⁰.

¹⁰ Uchwała nr XXII/292/20 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 czerwca 2020 r. w sprawie wprowadzania na obszarze województwa świętokrzyskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

Obszar Gminy Skalbmierz w całości pokryty jest siecią linii napowietrznej 15 kV oraz siecią linii kablowej 15 kV. Linie napowietrzne dzielą się na linie AFL-70 o długości 75,4 km oraz AFL-35 o długości 62,2 km, natomiast linia kablowa ma długość 4 km.

Odbiorcy z terenu gminy są zasilani poprzez 88 stacji transformatorowych SN/nN, w tym linie nN napowietrzne mają długość 118 696 m, a linie nN kablowe 8 538 m. Rozkład linii przedstawiono na mapie 1.

Mapa 1 Rozkład linii SN/nN na terenie Miasta i Gminy Skalbmierz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych od PGE Dystrybucja S.A.

Pomiary monitoringowe pól elektromagnetycznych prowadzone są w cyklu czteroletnim, zgodnie z *Rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 15 grudnia 2020 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku* (Dz. U. z 2020 r. poz. 2311).

Na terenie Miasta i Gminy Skalbmierz badania PEM były prowadzone w ostatnich latach w roku 2016 i 2019¹¹. Pomiary natężenia pola elektromagnetycznego wykonane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska na terenie Miasta i Gminy Skalbmierz (ul. Ppor. Brzozy II) nie wykazały przekroczeń poziomów dopuszczalnych pól elektromagnetycznych w środowisku:

- Średnia arytmetyczna zmierzonych wartości skutecznych natężeń PEM: 0,15 V/m (wartości poniżej progu oznaczalności sondy);
- Niepewność pomiarów: $\pm 0,003$;

¹¹ Portal internetowy Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, gios.gov.pl, *Ocena poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku za lata 2017–2019 w województwie świętokrzyskim*, Kielce, czerwiec 2020 r.

- Średnia arytmetyczna z uśrednionych wartości natężeń PEM dla danego obszaru usytuowania województwa: 0,19 V/m.

3.1.4 Wody powierzchniowe i podziemne

Gmina Skalbmierz leży w lewostronnym dorzeczu rzeki Wisły i należy do zlewni rzeki Nidzicy, która przecina terytorium gminy, wpływając na jej teren w okolicy miejscowości Podgaje i omijając centrum Skalbierza od strony północnej, wypływa zaś na południowy zachód od Topoli. Najważniejszym dopływem Nidzicy jest rzeka Małoszówka odwadniająca południową część gminy i wpadająca do Nidzicy w Kazimierzy Wielkiej. Drugim co do wielkości ciekim powierzchniowym jest rzeka Szarbiówka odwadniająca północno-zachodnią część gminy. Część północna gminy odwadniana jest przez bezimienne cieki uchodzące do Nidzicy.

Uzupełnieniem systemu hydrograficznego gminy są niewielkie cieki. Na terenie gminy brak jest naturalnych zbiorników wodnych. Występują tu jedynie małe stawy, w tym stawy rybne w miejscowości Rosiejów i Małoszów oraz rowy melioracyjne. Na terenie gminy znajduje się także zbiornik retencyjno-rekreacyjny "Skalbmierz". Zbiornik ten powstał w 2005 r. z inicjatywy samorządu, położony jest na terasie rzecznej nazywanej Błoniami, w widłach rzeki Nidzicy i Szarbiówki. Pełni rolę zbiornika retencyjno-rekreacyjnego. Zasilany jest wodą I klasy czystości z rzeki Szarbiówki, a awaryjnie może być zasilany z rzeki Nidzicy. Powierzchnia lustra wody wynosi 8,38 ha.

Teren Miasta i Gminy Skalbmierz położony jest w zasięgu 5 jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych¹²:

- Nidzica od Nidki do ujścia – RW20009213989

Stan/potencjał ekologiczny: umiarkowany

Stan JCWP: zły

Stan chemiczny: dobry

Cel dla stanu/potencjału ekologicznego: dobry stan ekologiczny

Cel dla stanu chemicznego: dobry stan chemiczny

Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych: zagrożona

- Szarbiówka – RW200062139849

Stan/potencjał ekologiczny: umiarkowany

Stan JCWP: zły

¹² Karta charakterystyki JCWP, ISOK Informatyczny System Osłony Kraju, wody.isok.gov.pl, inf. z dnia 02.12.2022 r.

Stan chemiczny: dobry

Cel dla stanu/potencjału ekologicznego: dobry stan ekologiczny

Cel dla stanu chemicznego: dobry stan chemiczny

Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych: zagrożona

- Małoszówka z dopływami – RW200062139869

Stan/potencjał ekologiczny: umiarkowany

Stan JCWP: zły

Stan chemiczny: dobry

Cel dla stanu/potencjału ekologicznego: dobry stan ekologiczny

Cel dla stanu chemicznego: dobry stan chemiczny

Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych: zagrożona

- Stradówka – RW2000621398529

Stan/potencjał ekologiczny: poniżej dobrego

Stan JCWP: zły

Stan chemiczny: dobry

Cel dla stanu/potencjału ekologicznego: dobry stan ekologiczny

Cel dla stanu chemicznego: dobry stan chemiczny

Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych: zagrożona

- Sancygniówka – RW200062139829

Stan/potencjał ekologiczny: poniżej dobrego

Stan JCWP: zły

Stan chemiczny: dobry

Cel dla stanu/potencjału ekologicznego: dobry stan ekologiczny

Cel dla stanu chemicznego: dobry stan chemiczny

Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych: zagrożona

Badania i ocenę jakości wód powierzchniowych prowadzi Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, obowiązek ten wynika z *Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne* (Dz. U. z 2021 r. poz. 2233 z późn. zm.). Prowadzone są następujące rodzaje monitoringu wód w rzekach: diagnostyczny, operacyjny, badawczy i monitoring obszarów chronionych.

Monitoring diagnostyczny jest prowadzony w celu ustanowienia spójnego i kompleksowego przeglądu stanu wód na każdym obszarze dorzecza, w wyniku którego możliwe będzie sklasyfikowanie JCWP poprzez przypisanie ich do jednej z pięciu klas stanu/potencjału ekologicznego, dwóch klas stanu chemicznego i dwóch klas stanu. Monitoring

operacyjny służy określaniu stanu tych części wód, w przypadku których uznano, że istnieje ryzyko, iż cele środowiskowe wyznaczone dla tych wód nie zostaną osiągnięte. Natomiast monitoring badawczy realizowany jest np. w celu określenia wielkości i wpływów przypadkowego zanieczyszczenia oraz w celu wyjaśnienia przyczyn nieosiągnięcia celów środowiskowych określonych dla danej jednolitej części wód powierzchniowych, jeżeli wyjaśnienie tych przyczyn jest niemożliwe na podstawie danych oraz informacji uzyskanych w wyniku pomiarów i badań prowadzonych w ramach monitoringu diagnostycznego i operacyjnego. Badania wykonuje się w celu stwierdzenia konieczności ochrony stanu wód oraz podjęcia działań na rzecz poprawy ich stanu w przypadku wystąpienia zanieczyszczeń, w tym ochronę przed eutrofizacją i zanieczyszczeniami przemysłowymi. W przypadku, gdy jednolita część wód powierzchniowych znajduje się w obszarze chronionym, ocenę stanu wód (stan/potencjał ekologiczny i stan chemiczny) wykonuje się dodatkowo w punkcie monitoringu obszarów chronionych, uwzględniając jednocześnie ocenę spełniania wymagań dodatkowych określonych dla obszaru chronionego.

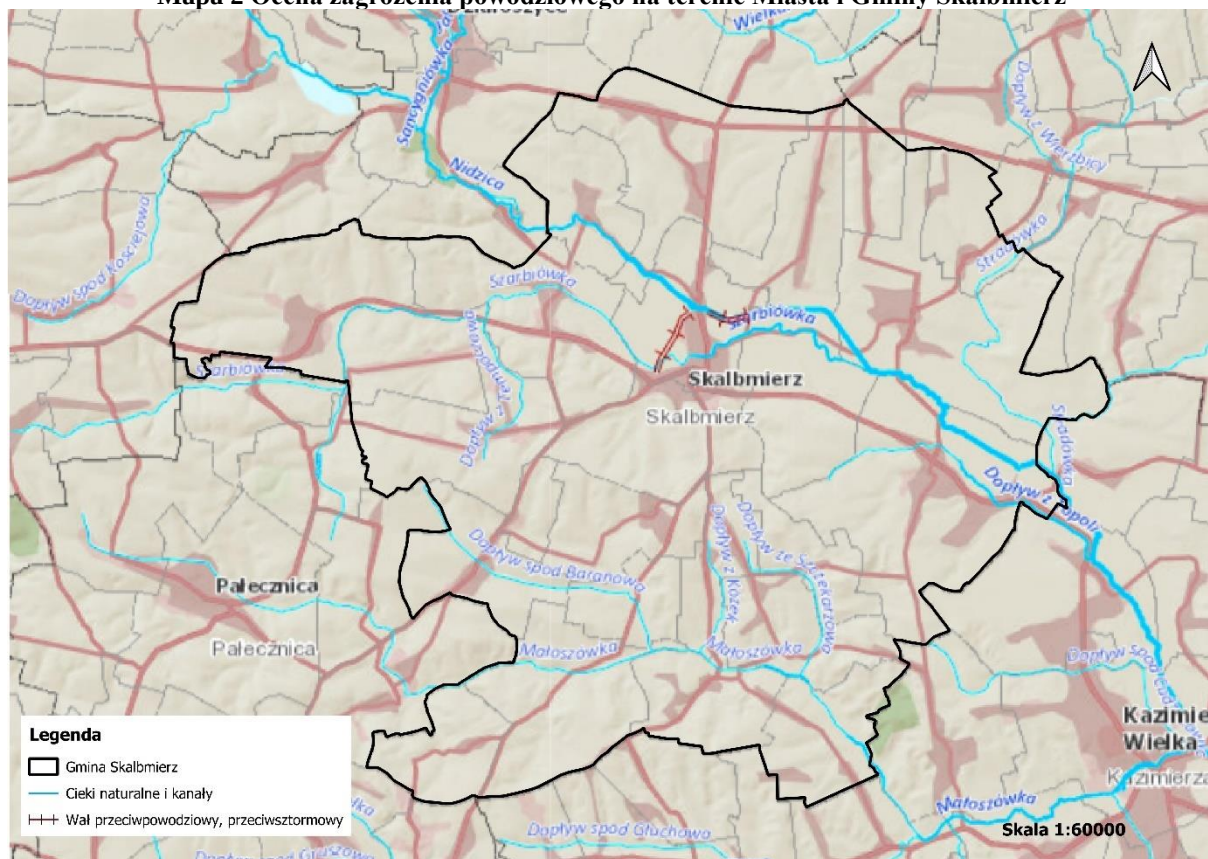
Miasto i Gmina Skalbmierz znajduje się na terenie jednolitych części wód podziemnych Nr 114. Stan chemiczny i ilościowy jednolitych części wód podziemnych Nr 114 zostały określone jako dobry. Nie są zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych¹³. Zachodni teren gminy położony jest przy południowo-wschodniej granicy głównego zbiornika wód podziemnych nr 409 – Niecka Miechowska (SE), jest to zbiornik o zmiennej wydajności, posiadający wodę stosunkowo dobrej jakości i szacunkowych zasobach dyspozycyjnych 128 m³/d.

Ochrona przed powodzią oraz skutkami suszy

Ważnym elementem działań Gminy Skalbmierz w zakresie bezpieczeństwa mieszkańców jest realizacja programu ochrony przed powodzią. Na terenie gminy nie występuje zagrożenie powodzią, co pokazano na mapie 2. Nie ma zatem średniego prawdopodobieństwa wystąpienia powodzi wynoszącego raz na 100 lat (Q1%) oraz nie są to obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%). Na terenie gminy nie występują również obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2%. Mogą jednak wystąpić krótkotrwałe wezbrania potoków w wyniku lokalnych bardzo intensywnych opadów deszczu.

¹³ Karty informacyjne JCWPd, portal internetowy Państwowego Instytutu Geologicznego, pgi.gov.pl, inf. z dnia 02.12.2022 r.

Mapa 2 Ocena zagrożenia powodziowego na terenie Miasta i Gminy Skalmierz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Hydroportalu Wód Polskich, wody.gov.pl

Ocena zagrożenia zjawiskiem suszy została przeprowadzona w oparciu o dokument pn. *Plan przeciwdziałania skutkom suszy*¹⁴. Plan przeciwdziałania skutkom suszy to pierwszy w Polsce dokument planistyczny o zasięgu ogólnokrajowym, dotyczący zjawiska suszy. Został on wprowadzony w formie rozporządzenia Ministra ds. gospodarki wodnej, co wskazuje na powszechnie obowiązujący charakter zapisów PPSS.

Na mapach 3–5 przedstawiono rozkład przestrzenny zagrożenia zjawiskiem suszy w Polsce wg ww. Planu.

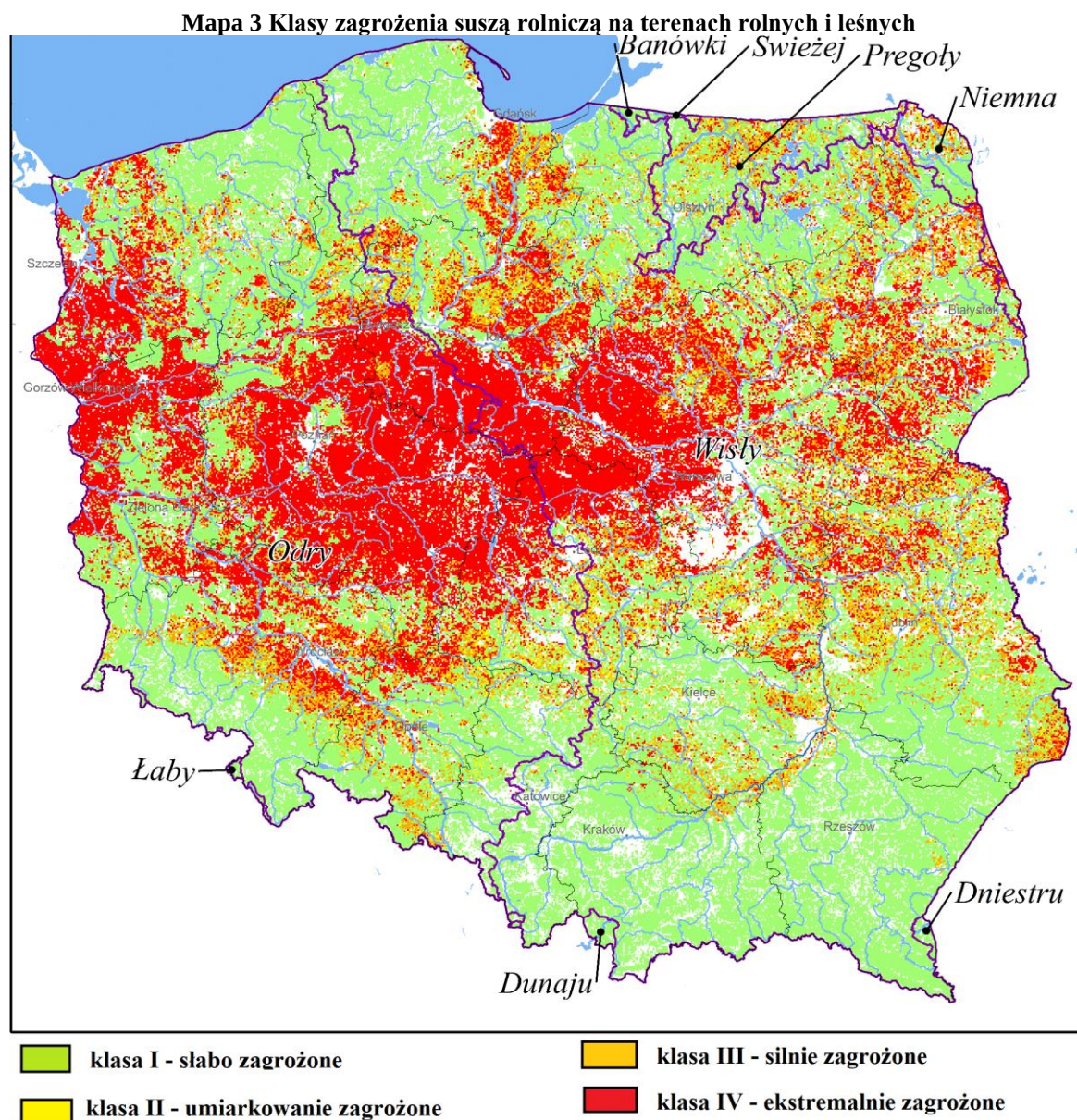
Susza rolnicza, zgodnie z definicją określoną w ustawie o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich, to szkody spowodowane wystąpieniem w dowolnym sześciodekadowym okresie od dnia 21 marca do dnia 30 września danego roku – klimatycznego bilansu wodnego poniżej określonej wartości dla poszczególnych gatunków lub grup roślin uprawnych oraz kategorii glebowych.

¹⁴ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz. U. z 2021 r. poz. 1615).

Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa Państwowy Instytut Badawczy opracował wartości klimatycznego bilansu wodnego dla wszystkich gmin Polski (2477 gmin) oraz w oparciu o kategorie gleb określił w tych gminach aktualny stan zagrożenia suszą rolniczą¹⁵. W województwie świętokrzyskim na 102 gminy, suszą rolniczą było zagrożonych:

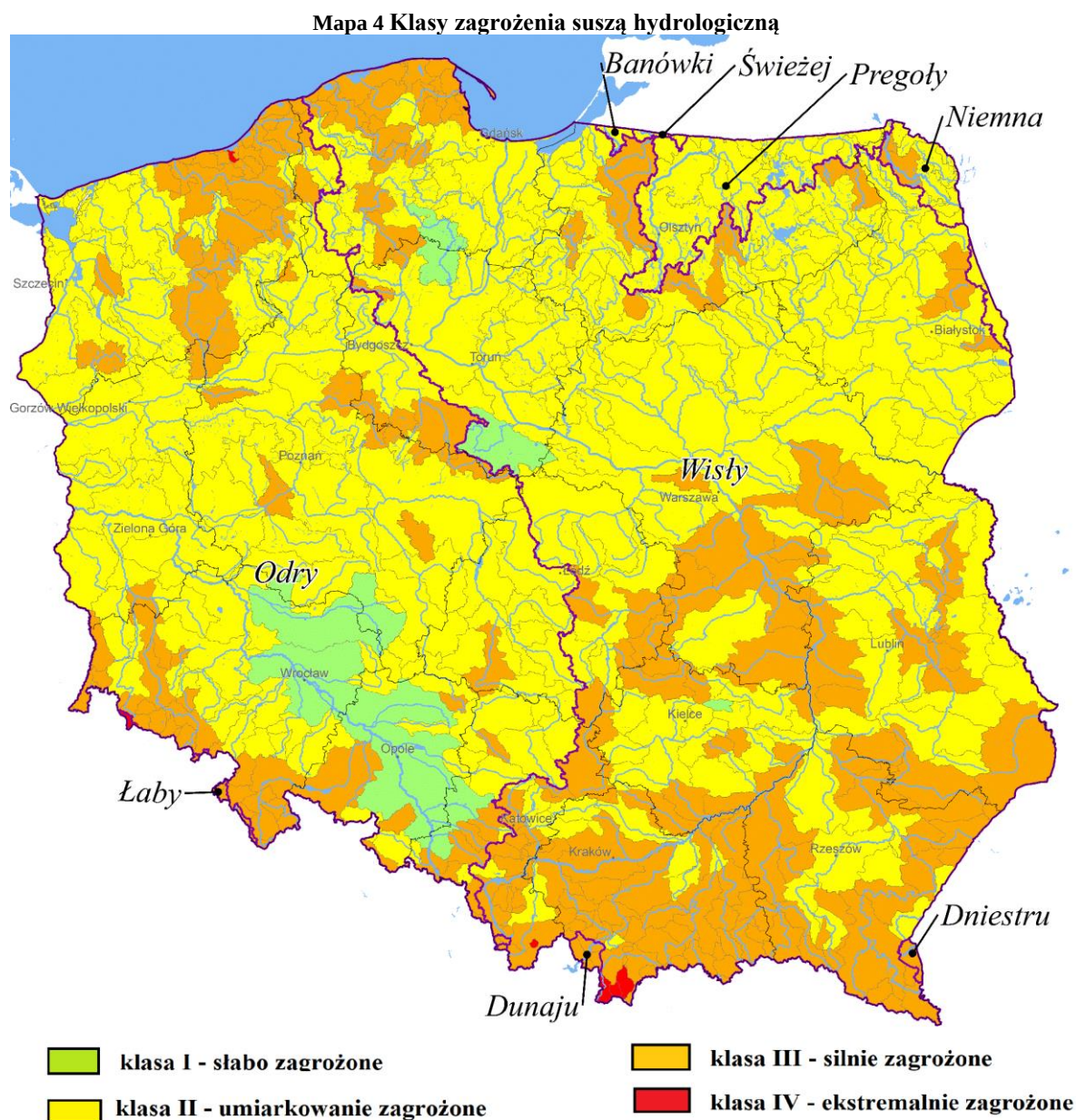
- w uprawach zbóż jarych – 73 gminy o udziale powierzchni zagrożonej wynoszącej 13,96%;
- w uprawach zbóż ozimych – 51 gmin o udziale powierzchni zagrożonej wynoszącej 7,23%;
- w uprawach krzewów owocowych – 48 gmin o udziale powierzchni zagrożonej wynoszącej 6,66%;
- w uprawach truskawek – 36 gmin o udziale powierzchni zagrożonej wynoszącej 3,75%;
- w uprawach rzepaku i rzepiku – 30 gmin o udziale powierzchni zagrożonej wynoszącej 2,83%;
- w uprawach roślin strączkowych – 17 gmin o udziale powierzchni zagrożonej wynoszącej 1,36%;
- w uprawie kukurydzy na ziarno – 7 gmin o udziale powierzchni zagrożonej wynoszącej 0,36%;
- w uprawie kukurydzy na kiszonkę – 7 gmin o udziale powierzchni zagrożonej wynoszącej 0,36%.

¹⁵SMSR – System Monitoringu Suszy Rolniczej, strona internetowa opracowana przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa Państwowy Instytut Badawczy na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, susza.iung.pulawy.pl

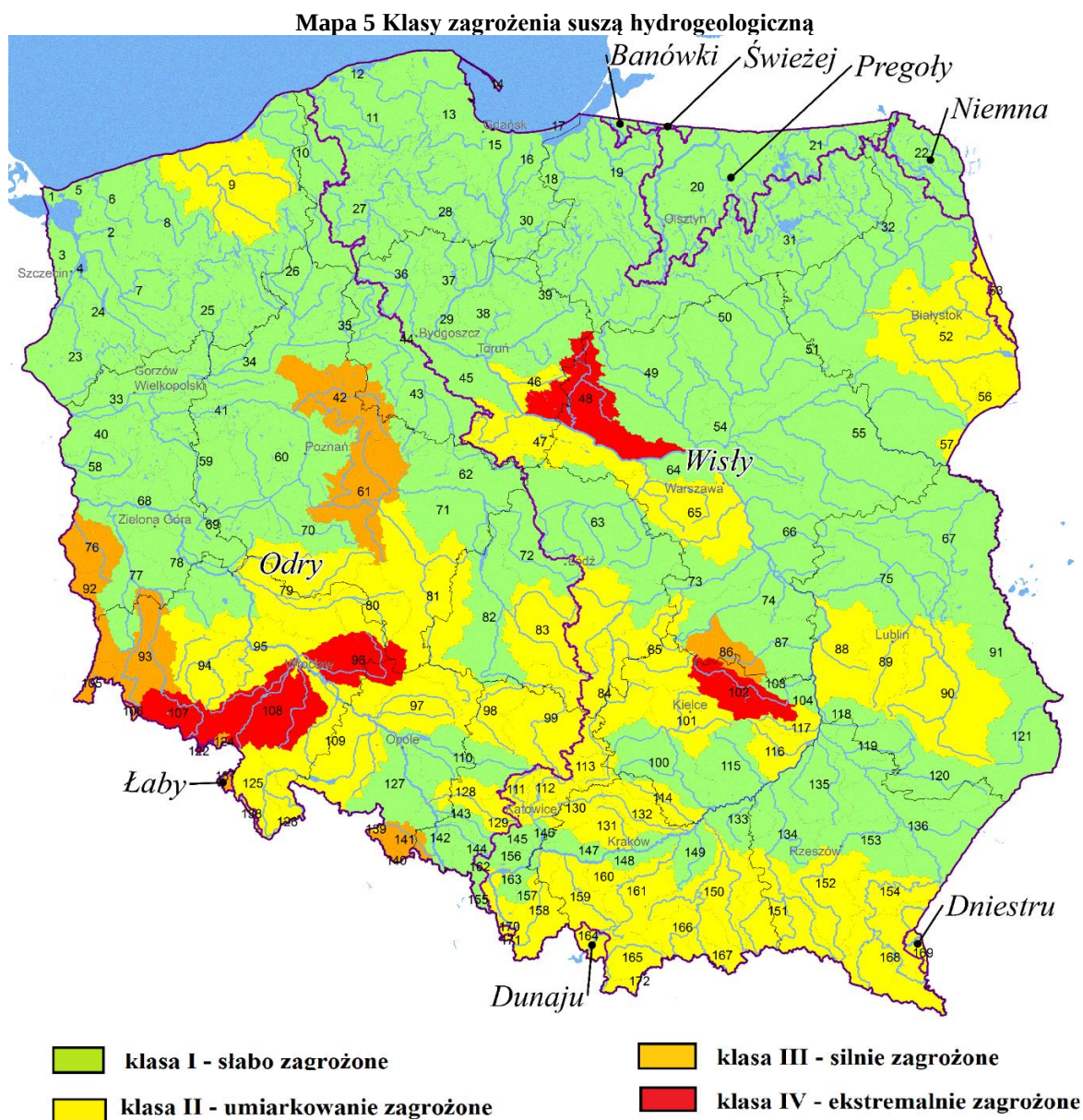
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Planu przeciwdziałania skutkom suszy, str. 30

Susza hydrologiczna to okres obniżonych zasobów wód powierzchniowych w stosunku do sytuacji przeciętnej w wieloleciu. Susza hydrologiczna jest z reguły kolejnym etapem pogłębiającej się suszy atmosferycznej i rolniczej, ale może również ujawnić się i przebiegać po zakończeniu okresu bezopadowego. Jej identyfikacja sprowadza się do zdefiniowania wartości granicznej przepływu, poniżej której rozpoczyna się zjawisko suszy hydrologicznej. Analiza danych dobowych przepływów za lata 1987–2017 dostarczyła wskazania stopnia zagrożenia suszą hydrologiczną.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Planu przeciwdziałania skutkom suszy, str. 32

Susza hydrogeologiczna, nazywana również niżówką hydrogeologiczną, przejawia się obniżeniem zwierciadła wód podziemnych poniżej stanów niskich ostrzegawczych. Analiza skali zagrożenia suszą hydrogeologiczną w podziale na JCWPd wykazała, iż 7 z nich jest ekstremalnie zagrożonych. Należą one do regionów wodnych Środkowej Wisły, Środkowej Odry, Łaby i Ostrożnicy oraz Metuje.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Planu przeciwdziałania skutkom suszy, str. 34

Zgodnie z przedstawionymi mapami należy uznać, że Miasto i Gmina Skalbmierz narażone jest na ryzyko wystąpienia suszy hydrologicznej, hydrogeologicznej oraz miejscowo suszy rolniczej.

3.1.5 Gospodarka wodno-ściekowa

Związek Międzygminny „Nidzica” z siedzibą w Kazimierzy Wielkiej zajmuje się zaopatrzeniem mieszkańców w wodę przeznaczoną do spożycia, a także administruje siecią wodociągową w gminie. Zgodnie z danymi przekazanymi przez Urząd Miasta i Gminy w Skalbmierzu, na terenie gminy nie znajduje się żadna stacja uzdatniania wody, natomiast są dwa ujęcia wody – ujęcie Rosiejów oraz ujęcie Płużki (Gmina Słaboszów). Maksymalna

wydajność ujęcia Rosiejów wynosi 450 m³/d, natomiast dla ujęcia Płużki jest to 9 600 m³/d. Z ujęcia w Rosiejowie korzystają mieszkańcy sołectw: Rosiejów, Szarbia, Tempoczków-Kolonia oraz Podgaje. Mieszkańcy pozostałych sołectw oraz Miasta Skalbierz korzystają z ujęcia w Płużkach. Ogólna wielkość ujmowanej i uzdatnianej wody ze studni w Rosiejowie wynosi 41 591 m³. Ze studni w Płużkach pozyskano natomiast ogółem 785 830 m³ wody.

Na podstawie danych pozyskanych z Banku Danych Lokalnych, w Mieście i Gminie Skalbierz z dostępu do publicznej sieci wodociągowej korzysta 6 131 mieszkańców (stan na koniec 2019 r.). W tabeli 2 przedstawiono dane w zakresie sieci wodociągowej w latach 2016–2019 na terenie Miasta i Gminy Skalbierz.

Tabela 2 Sieć wodociągowa na terenie Miasta i Gminy Skalbierz

Rok	Długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	Liczba przyłączy sieci wodociągowej [szt.]	Liczba osób korzystających z sieci wodociągowej na terenie gminy [szt.]	Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca [m ³]	Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej - w % ogółu budynków mieszkalnych [%]
2016	159,4	1 733	6 236	21,4	94,7
2017	159,4	1 752	6 186	23,6	94,7
2018	159,4	1 768	6 156	24,1	96,3
2019	159,4	1 786	6 131	23,7	97,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Banku Danych Lokalnych GUS, bdl.stat.gov.pl/BDL

Odbiór ścieków

Miasto i Gmina Skalbierz posiada kolektor sanitarny z punktem zlewnym w Skalbierzu. Ścieki tłoczone są do biologiczno-mechanicznej oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem związków azotu i fosforu w Kazimierzy Wielkiej o maksymalnej średniodobowej przepustowości $Q_{sr/d} = 1\,900\text{ m}^3/\text{d}$. Zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym Zarząd Związku Międzygminnego „Nidzica” w Kazimierzy Wielkiej może odprowadzać ścieki komunalne oczyszczone do cieku „od Budzunia”, zgodnie z operatem wodnoprawnym w ilości:

- $Q_{sr,d} = 1\,900\text{ m}^3/\text{d}$;
- $Q_{h,max.} = 214\text{ m}^3/\text{h}$;
- $Q_{max} = 693\,500\text{ m}^3/\text{r}$.

Miasto i Gmina Skalbierz należy do aglomeracji Kazimierza Wielka o równoważnej liczbie mieszkańców 12 088. W tabeli 3 przedstawiono dane w zakresie sieci kanalizacyjnej w latach 2016–2019 na terenie Miasta i Gminy Skalbierz.

Tabela 3 Sieć kanalizacyjna na terenie Miasta i Gminy Skalmierz

Rok	Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	Liczba przyłączy sieci kanalizacyjnej [szt.]	Liczba osób korzystających z sieci kanalizacyjnej na terenie gminy [szt.]	Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną [dam ³]	Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej - w % ogółu budynków mieszkalnych [%]
2016	39,0	402	1 550	44,0	22,3
2017	39,0	434	1 632	47,0	22,3
2018	39,0	452	1 678	47,9	24,7
2019	39,0	464	1 695	43,0	25,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Banku Danych Lokalnych GUS, bdl.stat.gov.pl/BDL

Na terenie gminy zinwentaryzowane są 533 szt. zbiorników na nieczystości ciekłe oraz 98 przydomowych oczyszczalni ścieków.

3.1.6 Zasoby geologiczne

Obszar Miasta i Gminy Skalmierz wg klasyfikacji Kondrackiego¹⁶ położony jest w obrębie Niecki Nidziańskiej, na Wyżynie Małopolskiej. W strukturze Niecki Nidziańskiej występują deformacje w postaci zgodnych z osią niecki antyklin i drugorzędnych synklin. Wgłębna budowa Niecki Nidziańskiej charakteryzuje się strukturami blokowo-fałdowymi, odzwierciedlającymi się w utworach górnej kredy gęstą siecią dyslokacji. Zalegające utwory trzeciorzędowe (mioceny) związane są z transgresją morza. Główną rolę w budowie geologicznej terenu gminy odgrywają utwory górnej kredy, trzeciorzędu i czwartorzędu.

Miasto i Gmina Skalmierz należy do mezoregionu Płaskowyżu Proszowickiego, który obejmuje powierzchnię ok. 770 km². Występuje tu zwarty płaszcz morskich osadów mioceny, zalegających na obniżającej się w kierunku południowo-wschodnim powierzchni warstw kredowych. Cały region pokrywa less, na którym wykształciły się urodzajne gleby czarnoziemne. Płaskowyż znajduje się z dala od głównych szlaków komunikacyjnych.

Występujące na terenie jednostki zasoby surowców mineralnych związane są z budową geologiczną obszaru. Na terenie gminy zlokalizowane i udokumentowane są dwa złoża złóż krakowieckich. Złoża te są nieeksploatowane. Na terenach Sielca Biskupiego występują gipsy, które były wydobywane na skalę lokalną przez miejscową ludność. Wykorzystywano je jako materiał budowlany. Obecnie nie prowadzi się wydobywania ze względu na niewielkie obszary występowania. W tabeli 4 przedstawiono obszary złóż kopalin na terenie Gminy Skalmierz¹⁷.

¹⁶ J. Kondracki, *Geografia regionalna Polski*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2013.

¹⁷ *Rejestr obszarów górniczych*, Centralna Baza Danych Geologicznych, geoportal.pgi.gov.pl, inf. z dnia 20.06.2021 r.

Tabela 4 Obszary złóż na terenie Miasta i Gminy Skalmierz

Użytkownicy	Nazwa złoża	Stan
PPHU "CERBUD" s.c.	Szarbia	Nieeksploatowane
Cegielnia "Topola" s.c.	Topola	Nieeksploatowane

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rejestru obszarów górniczych, Centralna Baza Danych Geologicznych, geoportal.pgi.gov.pl

Osuwiska

W Państwowym Instytucie Geologicznym od 2006 roku jest realizowany projekt pn. System Osłony Przeciwsuwiskowej (SOPO). Celem projektu jest rozpoznanie i udokumentowanie wszystkich osuwisk oraz terenów zagrożonych ruchami masowymi w Polsce¹⁸.

Na terenie Miasta i Gminy Skalmierz nie rozpoznano żadnych osuwisk oraz terenów zagrożonych ruchami masowymi.

3.1.7 Gleby

Na terenie Miasta i Gminy Skalmierz gleby wykształcone zostały z lessów, a także z utworów zwałowych i wodnolodowcowych. Z lessów wykształciły się głównie czarnoziemy i gleby brunatne, a z utworów zwałowych i wodnolodowcowych czarne ziemie i gleby brunatne wyługowane. Ponadto w dolinie rzeki Nidzicy na współczesnym tarasie rzeczny występują młodsze utwory holocénskie w postaci osadów aluwialnych (mady pochodzenia lessowego). Są to gleby o wysokiej wartości produkcyjnej.

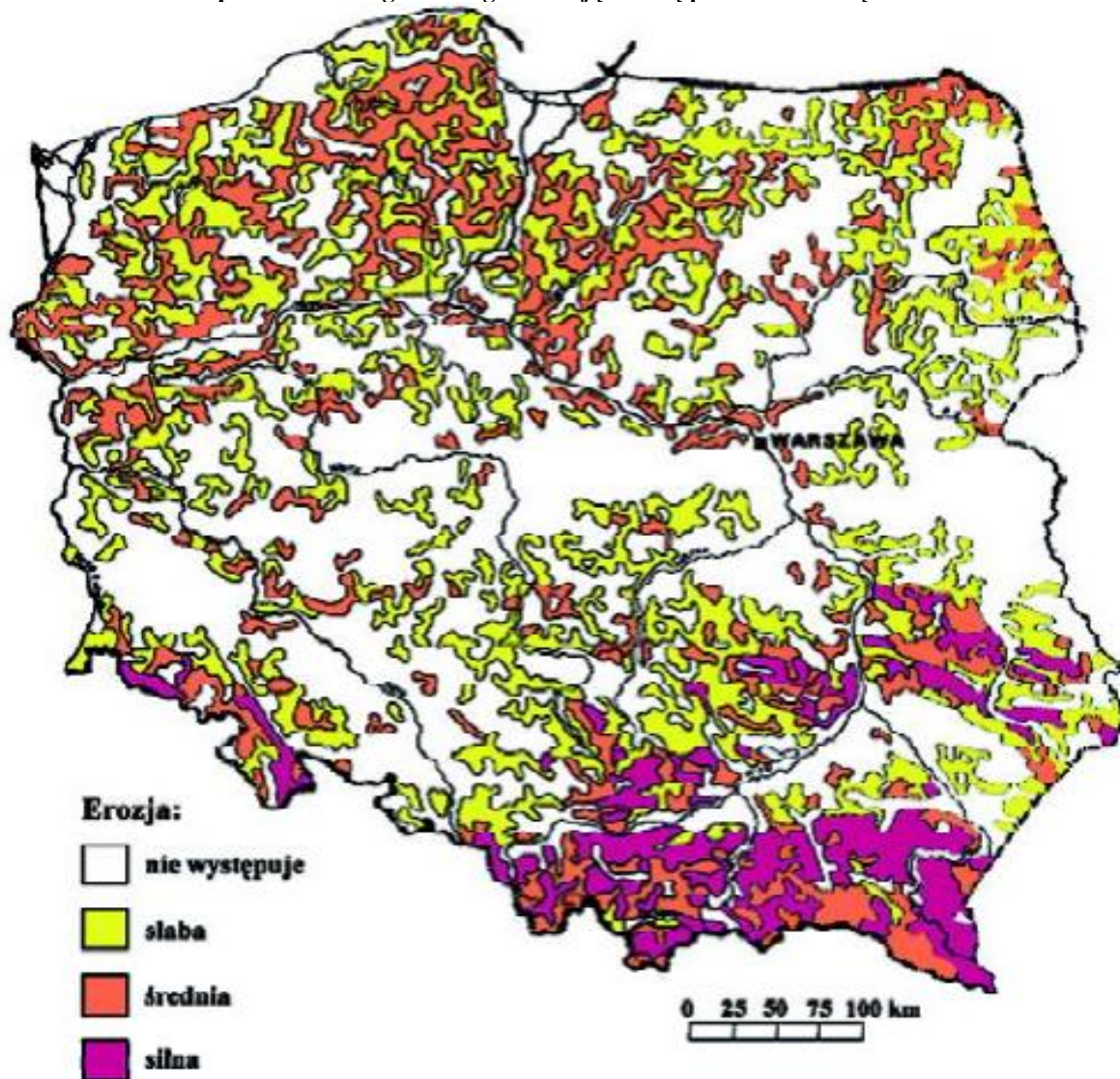
Na terenie Miasta i Gminy Skalmierz dominują następujące typy gleb: gleby czarnoziemy, gleby brunatne, czarne ziemie, gleby brunatne wyługowane oraz mady.

Czynnikiem wpływającym na obniżenie jakości gleb jest ryzyko zanieczyszczeń związanych z rolnictwem, na którą wpływa działalność człowieka np. poprzez nawożenie oraz lokalizację urządzeń melioracyjnych. Miasto i Gmina Skalmierz pod względem gospodarczym jest regionem rolniczym. Rozwojowi rolnictwa sprzyja duży udział gleb wysokich klas bonitacyjnych. W strukturze upraw dominują: zboża, buraki cukrowe i warzywa. Na terenach rolniczych jest więc także znaczny problem z erozją wodną – w szczególności poprzez małą powierzchnię zajmowaną przez lasy, co przedstawiono na mapie 6. Miasto i Gmina Skalmierz widnieje w *Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9*

¹⁸ Państwowy Instytut Geologiczny, Państwowy Instytut Badawczy System Osłony Przeciwsuwiskowej, geoportal.pgi.gov.pl/portal/page/portal/SOPO/Wyszukaj3 (dostęp 02.02.2022 r.)

marca 2015 r. w sprawie norm w zakresie dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska (Dz. U. z 2015 r. poz. 344 z późn. zm.) jako teren, na którym znajdują się problemy erozyjne.

Mapa 6 Obszar zagrożenia gleb erozją wodną powierzchniową w Polsce

Źródło: E. Nowocień, Wybrane zagadnienia erozji gleb w Polsce, Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa - Państwowy Instytut Badawczy w Puławach, 2008

Struktura użytkowania terenu

Biorąc pod uwagę przydatność rolniczą gruntów ornych, na terenie Miasta i Gminy Skalmierz można rozróżnić¹⁹:

- grunty klasy bonitacyjnej I, II, III i IIIa (pszenne dobre i bardzo dobre) – obejmujące gleby o wysokich właściwościach, tj. czarnoziemy i gleby brunatne. Gleby te wytworzone są na lessach, podlegają najściślejszej i ścisłej ochronie przed

¹⁹ kielce.pios.gov.pl/content/raporty/rocz/2006/cz9.pdf, (dostęp 14.02.2022 r.).

przeznaczeniem na cele nierolnicze, posiadają najwyższe i wysokie preferencje dla produkcji ekologicznej;

- grunty klasy bonitacyjnej IV (pszenne wadliwe) – obejmujące gleby lessowe i brunatne wylugowane i zakwaszone, ze wskazaniem pod zalesienie lub zadrzewienie;
- grunty klasy bonitacyjnej IIIb, IVa i IVb (żytnie bardzo dobre i dobre) – obejmujące gleby o wysokiej wartości przyrodniczej i gospodarczej, pod uprawę żyta;
- grunty klasy bonitacyjnej V i VI (żytnie słabe i bardzo słabe) – obejmujące gleby piaszczyste, słabo żyzne, nie podlegające ochronie prawnej przed zagospodarowaniem na cele nierolnicze, predysponowane pod zalesienia;
- grunty klasy bonitacyjnej IVa, IVb i V (zbożowo-pastewne mocne i słabe) – obejmujące gleby charakteryzujące się niską wartością ekologiczną i gospodarczą z uwagi na łatwość przesuszania;
- kompleksy użytków zielonych, zlokalizowane głównie w dolinach rzek Nidzicy i Małoszówki oraz wąwozach lessowych.

Pod względem oceny jakości i przydatności gleb (wg klasyfikacji IUNG w Puławach) gleby w powiecie kazimierskim, czyli również w Mieście i Gminie Skalbmierz, posiadają najwyższy wskaźnik waloryzacji (77 pkt). Przy tak dużych zasobach gleb wysokiej jakości rozwinęło się tu intensywne rolnictwo, a obszar Miasta i Gminy Skalbmierz został praktycznie w całości odlesiony. Lasy zajmują jedynie ok. 0,5% powierzchni gminy (43,7 ha), natomiast obszary chronione jedynie 2,86 ha, co stanowi około 0,03% powierzchni gminy.

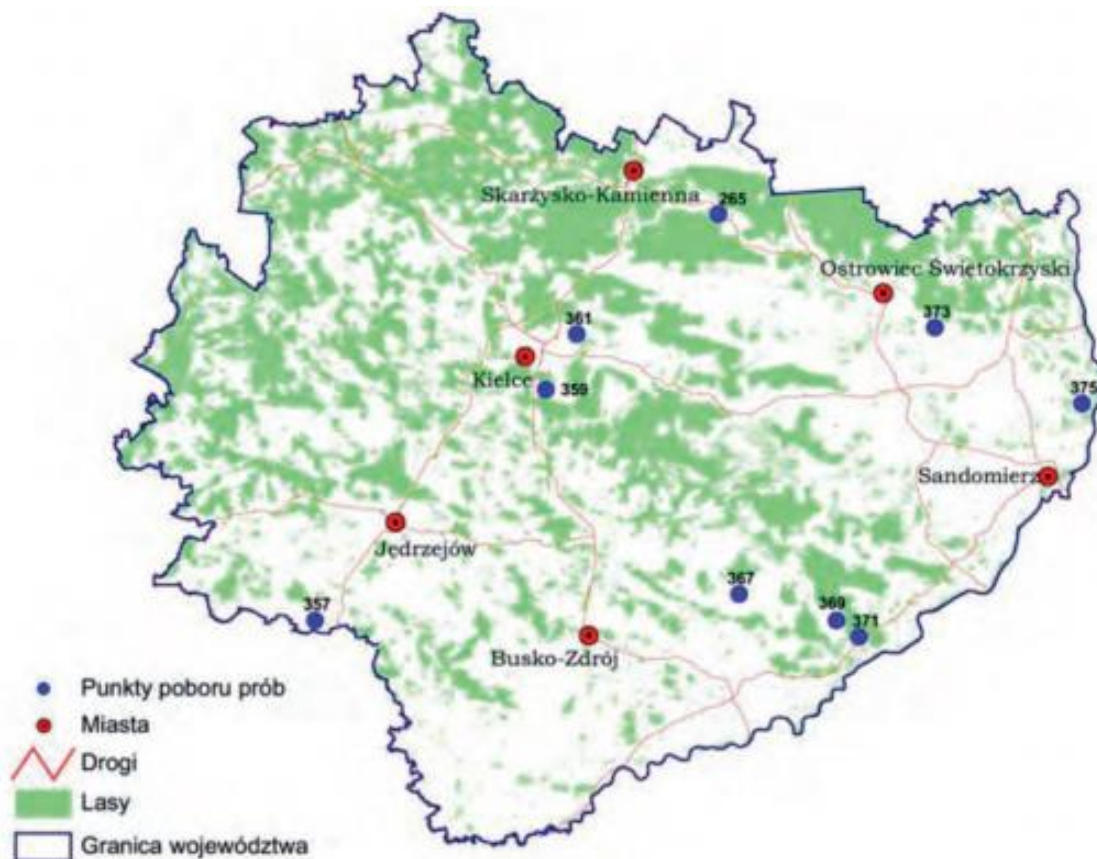
Badania gleb

Badania gleb wykonywane są ogólnie w ramach „Monitoringu chemizmu gleb ornych Polski”, który stanowi podsystem Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie jakości gleb i ziemi. Celem badań jest obserwacja w określonych przedziałach czasu zmian zaistniałych pod wpływem rolniczej i pozarolniczej działalności człowieka. Od 2015 roku działa program „Grunt to wiedza” – ogólnopolski, bezpłatny program badań pH gleb oraz zasobności w składniki odżywcze, w tym na kwasowość oraz zawartość fosforu, potasu i magnezu. Jednocześnie rolnicy we własnym zakresie zlecają badania gleb na pH i zawartość składników mineralnych, głównie pod kątem ustalania dawek nawożenia.

Monitoring chemizmu gleb rolniczo użytkowanych w Polsce jest realizowany od roku 1995 w 5-letnich odstępach czasowych. Próbkę glebową są pobierane i analizowane z 216 stałych punktów kontrolnych zlokalizowanych w całym kraju. Na terenie województwa

świętokrzyskiego zlokalizowanych jest 9 punktów kontrolnych (poboru prób), zaś na terenie Gminy Skalbierz nie znajduje się żaden punkt kontrolny²⁰, co pokazano na mapie 7.

Mapa 7 Lokalizacja punktów pomiarowych badań gleb w ramach monitoringu krajowego na terenie województwa świętokrzyskiego

Źródło: Stan środowiska w województwie świętokrzyskim, raport 2017, WIOŚ w Kielcach, Kielce 2017

Gleby badanych punktów kontrolnych należą w przeważającej ilości do typu gleb płowych (6 profili). W pozostałych punktach występują gleby rdzawe, brunatne właściwe lub brunatne wyługowane. Przydatność rolnicza badanych gleb jest zróżnicowana i mieści się w obrębie kompleksów przydatności rolniczej: od 2 – pszennego dobrego, do 7 – żytniego bardzo słabego. Gleby badanych punktów należą do klas bonitacyjnych od III do VI²¹.

Odczyn jest czynnikiem decydującym o wielu biologicznych i fizykochemicznych procesach zachodzących w glebach. Jako przedział optymalny dla procesów biologicznych, związanych z metabolizmem większości gatunków roślin i mikroorganizmów glebowych, przyjmuje się wartości pH od 5,5 do 7,2 mierzone w 1 M KCl. Za główną antropogeniczną przyczynę zakwaszenia gleb uznaje się stosowanie wielu nawozów mineralnych (np. nawozy fosforowe, niektóre nawozy azotowe) oraz emisję kwasotwórczych zanieczyszczeń powietrza.

²⁰ Monitoring Chemizmu Gleb Ornych Polski, strona internetowa opracowana przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa Państwowy Instytut Badawczy na zlecenie GIOŚ, gios.gov.pl/chemizm_gleb

²¹ Stan środowiska w województwie świętokrzyskim, raport 2017, WIOŚ w Kielcach, Kielce 2017.

W grupie badanych profili z terenu województwa świętokrzyskiego nie obserwowano wyraźnych zmian odczynu gleb. Średnia wartość pH mierzonego w zawiesinie 1 M KCl wynosiła w roku 2015: $\text{pH} = 4,75$, co zalicza gleby do kwaśnych. Wartość ta jest najniższa, jaką odnotowano w cyklach pomiarowych od roku 1995. W skali kraju województwo świętokrzyskie znajduje się na drugim miejscu pod względem najniższego odczynu gleb. Wyprzedza je tylko województwo mazowieckie²².

Badane profile wykazują duże zróżnicowanie zasobności w przyswajalne formy składników nawozowych (fosfor, potas, magnez) wynikające z warunków naturalnych oraz stosowanego poziomu nawożenia. W roku 2015 zawartość fosforu, potasu i magnezu przyswajalnego mieściła się odpowiednio w granicach od 6,5 do 18,45 mg $\text{P}_2\text{O}_5/\text{kg}$, od 4,3 do 80,2 mg $\text{K}_2\text{O}/\text{kg}$, od 1,6 do 32,1 mg Mg/kg . W przypadku tych trzech wskaźników najniższą wartość notowano w punkcie pomiarowo- kontrolnym Wąchock-Stary Dwór, a najwyższą w m. Okrągła. Uogólniając dane dla wszystkich województw, najmniejszą średnią zasobnością w fosfor charakteryzowało się województwo świętokrzyskie. W roku 2015 wszystkie badane profile charakteryzowały się niską zawartością siarki siarczanowej²³.

3.1.8 Gospodarowanie odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Na terenie Miasta i Gminy Skalmierz źródłami wytwarzanych odpadów są:

- gospodarstwa domowe, w których powstają także odpady wielkogabarytowe oraz niebezpieczne;
- obiekty infrastruktury społecznej i komunalnej;
- ulice i place;
- przedsiębiorstwa i firmy prowadzące działalność gospodarczą.

Ilość wytwarzanych odpadów komunalnych, ich struktura oraz skład są uzależnione od różnych uwarunkowań lokalnych. Należy do nich m.in. sposób gospodarowania zasobami, poziom rozwoju gospodarczego obszaru, zamożność społeczeństwa, rodzaj zabudowy mieszkalnej, przyzwyczajenia w konsumpcji dóbr materialnych, a także cechy charakterologiczne mieszkańców i ich podatność na edukację ekologiczną. Największy wpływ na ilość i skład morfologiczny powstających odpadów komunalnych w danej społeczności mają pojedyncze decyzje zapadające w trakcie zakupów poszczególnych towarów i wyboru rodzaju opakowania.

²² Stan środowiska w województwie świętokrzyskim, raport 2017, WIOŚ w Kielcach, Kielce 2017.

²³ jw.

Mieszkańcy Miasta i Gminy Skalbmierz objęci są selektywną zbiórką odpadów. Odpady komunalne gromadzone są w specjalnie oznakowanych do tego celu pojemnikach oraz kolorowych workach.

W 2020 roku odpady komunalne zmieszane kierowane były głównie do Instalacji przetwarzania mechaniczno-biologicznego odpadów komunalnych „Kępny Ług” oraz Zakładu unieszkodliwiania odpadów komunalnych w Zawierciu. Odpady w mniejszych ilościach były również przekazywane do: Miejskiego Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. Instalacja do Mechanicznego Przetwarzania Odpadów, Zakładu Segregacji i Kompostowania Odpadów FCC Tarnobrzeg Sp. z o.o., Zakładu unieszkodliwiania odpadów komunalnych w Promniku oraz do REMONDIS Kraków Sp. z o.o.

Zasoby gospodarowania odpadami na terenie gminy

Aktualnie obowiązuje *Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Miasta i Gminy Skalbmierz* przyjęty Uchwałą nr XXIX/128/2020 Rady Miejskiej w Skalbmierzu z dnia 22 września 2020 r. Odbiór odpadów od mieszkańców prowadzony jest w systemie:

- Worki żółte na: odpady z tworzyw sztucznych, odpady opakowaniowe z tworzyw sztucznych, opakowania wielomateriałowe, odpady metali, odpady opakowaniowe z metali; do nich mieszkańcy wrzucają: odkręcone i zgniecione plastikowe butelki po napojach i nakrętki, kapsle, zakrętki od słoików, plastikowe opakowania po produktach spożywczych, opakowania wielomateriałowe (np. kartony po mleku i sokach), opakowania po środkach czystości (np. proszkach do prania), kosmetykach (np. szamponach, paście do zębów) itp., plastikowe torby, worki, reklamówki, aluminiowe puszki po napojach i sokach, puszki po konserwach, metale kolorowe.
- Worki zielone na szkło: butelki i słoiki po napojach i żywności (w tym butelki po napojach alkoholowych i olejach roślinnych), szklane opakowania po kosmetykach (jeżeli nie są wykonane z trwale połączonych kilku surowców).
- Worki niebieskie na: opakowania z papieru, karton, tekturę (także falistą), katalogi, ulotki, prospekty, gazety i czasopisma, papier szkolny i biurowy, zadrukowane kartki, zeszyty i książki, papier pakowy, torby i worki papierowe.
- Worki brązowe na bioodpady, np. odpady roślinne z pielęgnacji ogrodów (liście, skoszona trawa, chwasty), drobne gałązki z drzew i krzewów, odpady kuchenne (obierki po owocach i warzywach, resztki jedzenia, skorupki jajek).

Od mieszkańców odbierane są także odpady wielkogabarytowe (np. meble), przeterminowane leki i chemikalia oraz zużyte baterie i akumulatory. Mieszkańcy mogą przywozić takie odpady do PSZOK zlokalizowanego w Skalbmierzu.

Kontrole segregacji należą do firmy wywozowej, jednak do chwili obecnej nie były zgłaszane do Urzędu Miasta i Gminy żadne nieprawidłowości. Na terenie gminy zdarzają się przypadki wyrzucania odpadów w miejscach mało uczęszczanych przez ludzi: przy rzece, w lasach. Dzikie wysypiska śmieci pojawiają się co jakiś czas i są na bieżąco sprzątane.

Ilość zebranych odpadów

Na terenie Miasta i Gminy Skalbmierz działa Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) zlokalizowany w Skalbmierzu przy ul. Republiki Partyzanckiej. PSZOK przyjmuje nieodpłatnie segregowane odpady komunalne pochodzące wyłącznie z nieruchomości zamieszkałych (tj. gospodarstw domowych), z przeznaczeniem do unieszkodliwiania lub odzysku. Do Punktu można oddać następujące odpady:

- papier;
- metale;
- szkło;
- tworzywa sztuczne i opakowania wielomateriałowe;
- chemikalia;
- odpady komunalne ulegające biodegradacji;
- popiół;
- zużyte baterie i akumulatory;
- odpady budowlane.

W tabeli 5 przedstawiono szacunkową ilość wytworzonych odpadów komunalnych na terenie Miasta i Gminy Skalbmierz w 2020 roku.

Tabela 5 Szacunkowa ilość wytworzonych odpadów komunalnych na terenie Miasta i Gminy Skalbmierz w 2020 roku

Kod odebranych odpadów komunalnych	Rodzaj odebranych odpadów komunalnych	Szacunkowa roczna liczba wytworzonych odpadów komunalnych [Mg]
20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	1 065,132
15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe z metali, tworzyw sztucznych i opakowań wielomateriałowych	67,97
15 01 07	Opakowania ze szkła	72,442
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	23,33
15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	83,16
16 01 03	Zużyte opony	15,63
20 01 11	Tekstylia	0,47
20 01 36	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35	9,35
20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	90,80
20 01 23*	Urządzenia zawierające freony	3,24
20 01 35*	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki	3,54
Łącznie:		1 435,064

Źródło: Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Skalbmierz za rok 2020, str. 8

Azbest

Gmina posiada opracowany oraz wdrożony *Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Skalbmierz na lata 2012–2032*. Ilość wyrobów zinwentaryzowanych na terenie Miasta i Gminy Skalbmierz wynosi 1751,827 Mg, co w przeliczeniu na 1 km² powierzchni gminy wynosi 21,48 Mg/km². Usuwanie wyrobów zawierających azbest rozpoczęto w roku 2019, w którym utylizowano 75,08 Mg, natomiast w roku 2020 utylizowano 32,76 Mg.

Zgodnie z danymi zamieszczonymi w Bazie Azbestowej, w Gminie Skalbmierz zostało zinwentaryzowane 2 387 672 kg azbestu²⁴.

3.1.9 Zasoby przyrodnicze

Struktura przyrodnicza obszaru Miasta i Gminy Skalbmierz jest dość zróżnicowana. Teren gminy obejmuje głównie przekształcone antropogenicznie rejony istniejącego

²⁴ Portal informacyjny Ministerstwa Rozwoju, *Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009–2032*, bazaazbestowa.gov.pl

osadnictwa. W rejonach zabudowy i ich bezpośredniego sąsiedztwa występują najczęściej agrocenozy i niezbyt intensywnie użytkowane łąki.

Na terenie Miasta i Gminy Skalbmierz nie występują obszary cenne przyrodniczo, takie jak obszary Natura 2000, czy obszary chronionego krajobrazu. Gmina graniczy jedynie od północy z Miechowsko-Działoszyckim Obszarem Chronionego Krajobrazu, który chroni kompleksy leśne w postaci zbiorowisk grądowych i świetlistej dąbrowy, a także pagórki kredowe i wąwozy lessowe.

Na terenie Gminy Skalbmierz występuje 5 pomników przyrody i jeden użytek ekologiczny, co przedstawiono w tabeli 6.

Użytek ekologiczny „Rosiejów” zajmuje 2,86 ha powierzchni. Znajduje się na nim halizna porośnięta w 80% krzewami – leszczyną, robinią i czeremchą.

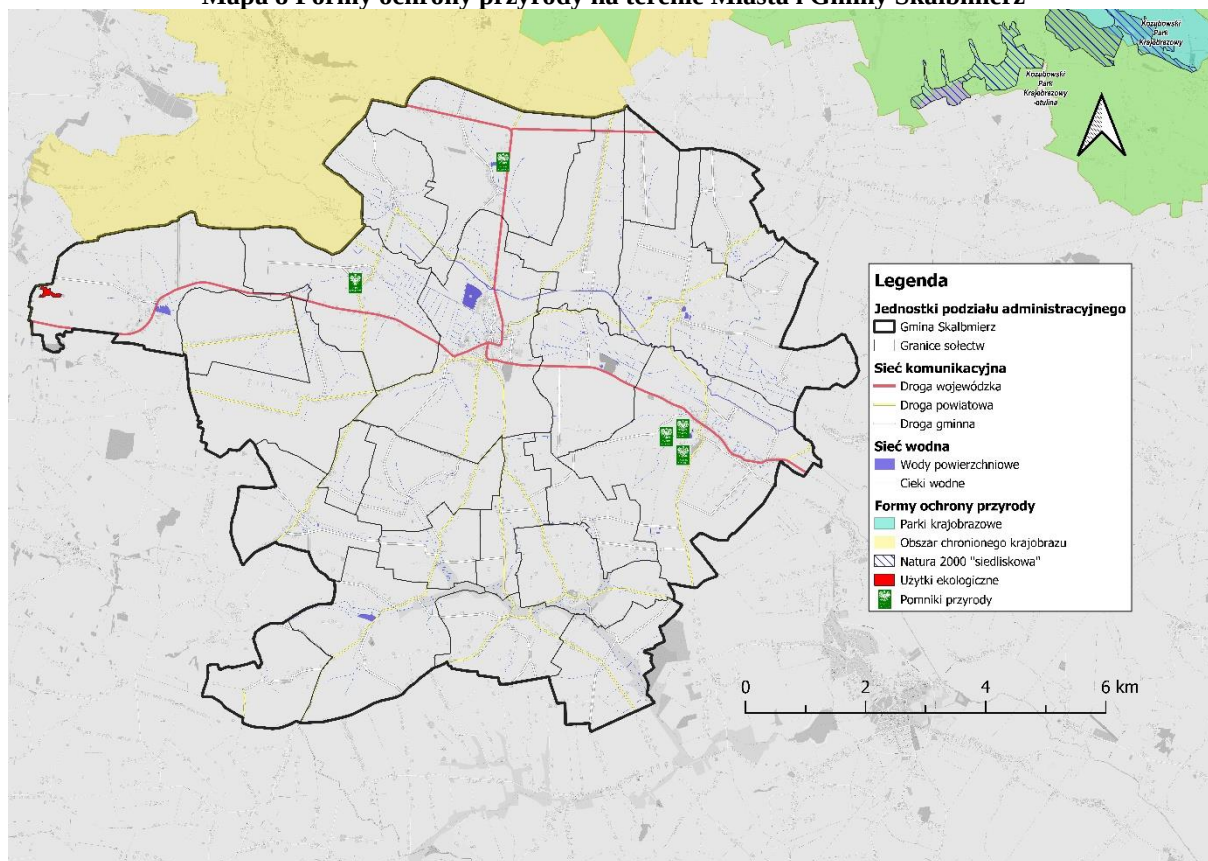
Tabela 6 Formy ochrony przyrody na terenie Miasta i Gminy Skalbmierz

Lp.	Data utworzenia	Gatunek	Akt utworzenia
1.	08.05.1905 r.	Lipa (<i>Tilia sp.</i>); pierśnica: 99 cm; obwód: 311 cm; wysokość: 26 m – pomnik przyrody	Brak danych
2.	08.05.1905 r.	Topola – park podworski, 75 szt. drzew – pomnik przyrody	Brak danych
3.	12.05.1905 r.	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>); pierśnica: 131 cm; obwód: 412 cm; wysokość: 29 m – pomnik przyrody	Brak danych
4.	Brak danych	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>); pierśnica: 142 cm; obwód: 446 cm; wysokość: 25 m – pomnik przyrody	Brak danych
5.	27.12.1986 r.	Jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i>); pierśnica: 134 cm; obwód: 421 cm; wysokość: 30 m – pomnik przyrody	Zarządzenie Nr 26/86 Wojewody Kieleckiego z dn. 24.12.1986 r.
6.	28.04.1996 r.	Płaty nieużytkowanej roślinności – użytek ekologiczny	Uchwała Nr XV/105/96 Rady Miejskiej w Skalbmierzu z dnia 28 kwietnia 1996 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie portalu informacyjnego Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, geoserwis.gdos.gov.pl

Na mapie 8 przedstawiono formy ochrony przyrody w Mieście i Gminie Skalbmierz.

Mapa 8 Formy ochrony przyrody na terenie Miasta i Gminy Skalbmierz

Źródło: Opracowanie własne

Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Obszar Miasta i Gminy Skalbmierz leży na terenie Nadleśnictwa Pińczów, jednostki podległej Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Radomiu, składa się z jednego obrębu – obręb leśny Pińczów. Zasięg terytorialny Nadleśnictwa Pińczów wynosi 1 261 km², natomiast powierzchnia ogólna wynosi 9 716,74 ha, a powierzchnia leśna – 9 466,15 ha²⁵. Leśnicy sprawują także nadzór nad 63,50 ha lasów niepaństwowych.

Lasy Nadleśnictwa Pińczów posiadają szczególny charakter w porównaniu do przeciętnych lasów polskich. Są to lasy o dużym udziale gatunków liściastych (ok. 45%: dąb, brzoza, olsza, buk, grab, jesion, robinia akacjowa i inne) i stanowią element zróżnicowanego, mozaikowanego krajobrazu z bardzo charakterystyczną rzeźbą terenu (jary i wąwozy), wynikającą wprost z podłoża geologicznego.

Kompleksy leśne położone w pasmach Garbu Pińczowskiego i Garbu Wodzisławskiego mają mocno pofałdowane, miejscami pagórkowate ukształtowanie terenu. Sfałdowanie terenu przy jednoczesnym występowaniu pokryw lessowych doprowadziło do powstania licznych

²⁵ Zarządzenie Nr 23 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 13 maja 2011 r. w sprawie zmian w zasięgu terytorialnym obrębów leśnych Nadleśnictwa Pińczów w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Radomiu.

niekiedy bardzo stromych jarów i wąwozów erozyjnych. Na pozostałym obszarze Nadleśnictwa rzeźba terenu jest przeważnie równinna, miejscami lekko falista.

W skali całego Nadleśnictwa gatunkiem dominującym jest sosna pospolita (48% powierzchni), drugim gatunkiem pod względem zajmowanej powierzchni jest dąb (26% powierzchni), kolejne to: modrzew, brzoza, olsza, buk. Pozostałe gatunki (świerk, grab, jesion, jodła, dąb czerwony, jawor, robinia akacjowa) osiągają znacznie mniejszy udział powierzchniowy.

Udział siedlisk leśnych przedstawia się następująco:

- 72,95% – lasy, czyli drzewostany z przewagą gatunków liściastych, najczęściej dębu, sosny, buka i brzozy (w tym olsy 1,11%, czyli lasy porastające żyzne bagienne i zalewowe tereny z przewagą olszy i jesionu);
- 15,51% – lasy mieszane, czyli drzewostany z przewagą gatunków liściastych;
- 6,85% – bory mieszane, czyli drzewostany z przewagą gatunków iglastych;
- 4,69% – bory, czyli drzewostany iglaste²⁶.

Najokazalsze i najstarsze drzewa lub ich grupy są chronione w ramach pomników przyrody, których w zarządzie Nadleśnictwa Pińczów jest 13. Wśród drzew pomnikowych w Nadleśnictwie dominują wiązy oraz dęby bezszypułkowe, ponadto ochroną objęto starą sosnę, lipy, buki – łącznie 17 drzew.

Lasy to nie tylko wysokie drzewa, ale także niskie krzewy, rośliny runa leśnego, porosty oraz grzyby. Spośród nich na terenie Nadleśnictwa Pińczów występuje kilkadziesiąt gatunków podlegających ochronie. Najciekawsze to: widłoząb Bergera, chrobotki, szmaciak gałęzisty, dyptam jesionolistny, dziewięcił bezłodygowy, wiśnia karłowata, lilia złotogłów, miłek wiosenny, wawrzynek wilczęłyko, storczyk purpurowy, przylaszczka pospolita, skrzyp olbrzymi, a także zawilec wielkokwiatowy.

Również fauna obszaru Nadleśnictwa jest stosunkowo liczna i reprezentowana przez wiele gatunków ssaków, ptaków, gadów, płazów, czy ryb. Oprócz podstawowych gatunków łownych, takich jak: łoś, jelen, daniel, sarna, dzik, zając, lis, piżmak, występują też gatunki podlegające ochronie. Do najciekawszych z gromady ssaków zaliczamy: bobra i wydrę (częściowo chronione), nietoperze, gronostaja, łasicę, jeża wschodniego, popielicę, orzesznicę. Tereny Nadleśnictwa Pińczów to również raj dla ptaków. Z ciekawszych ptaków chronionych odnotowano występowanie: bączka, trzmielojada, gąsiora, derkacza, błotniaka stawowego, dzięcioła czarnego, łabędzia niemego i krzykliwego, żurawia, perkozka, jasiołuszki, wilgi,

²⁶ Strona internetowa Nadleśnictwa Pińczów, pinczow.radom.lasy.gov.pl

kosa i wielu innych. Natomiast z gadów występują w Nadleśnictwie: jaszczurka zwinka i żyworodna, padalec zwyczajny, zaskroniec zwyczajny, żmija zygzakowata, gniewosz plamisty. Zaś z płazów występują m.in. traszka zwyczajna i grzebieniasta, kumak nizinny, rzekotka drzewna, ropucha szara, zielona i paskówka²⁷.

Kompleksy leśne znajdujące się na terenie Miasta i Gminy Skalmierz są niewielkie i rozproszone, porastają nieprzydatne rolniczo stoki, wąwozy, podmokłe obniżenia terenu, wierzchowiny wzniesień lessowych. Rola gospodarcza tych lasów jest marginalna, spełniają one głównie rolę wodochronną i glebochronną. Według regionalizacji przyrodniczo-leśnej Tramplera, lasy w gminie położone są w całości w krainie Wyżyna Małopolska, w Dzielnicy Wyżyna Miechowska. Dominującymi siedliskami w gminie są siedliska lasowe. Dominuje tu las świeży, natomiast w pobliżu cieków wodnych i w bezodpływowych zagłębieniach terenu spotyka się las wilgotny. Dominującymi gatunkami są: buk, dąb, grab, brzoza, olsza, topola. Większość lasów jest własnością prywatną (ok. 75%), częścią lasów prywatnych i lasami stanowiącymi własność Skarbu Państwa zarządzają Lasy Państwowe – Nadleśnictwo Pińczów²⁸.

3.1.10 Poważne awarie

Obowiązki związane z awariami przemysłowymi spoczywają głównie na prowadzącym zakład o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku wystąpienia awarii oraz na organach Państwowej Straży Pożarnej, a także na wojewodzie. Według rejestru prowadzonego przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska oraz Państwową Straż Pożarną, na terenie Miasta i Gminy Skalmierz nie funkcjonują zakłady przemysłowe, w których występują rodzaje i ilości substancji niebezpiecznych, pozwalające zakwalifikować je do zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej lub zakładów o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej²⁹.

Powstałe zagrożenia w transporcie drogowym, a także w wypadku wystąpienia pożarów, zalań czy podtopień, zwalczane są przez odpowiednie jednostki straży pożarnej. Jednostki te są corocznie wyposażane ze środków Gminy Skalmierz w niezbędny sprzęt do ochrony zdrowia, życia i mienia mieszkańców. Na terenach rolniczych często przyczyną zanieczyszczeń wód może być niewłaściwe magazynowanie i stosowanie nawozów i środków

²⁷ jw.

²⁸ *Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe Gminy Skalmierz na lata 2013–2028*, Skalmierz 2013.

²⁹ *Wykaz zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej wg stanu na 31.12.2020 r.*, portal internetowy Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, gios.gov.pl

ochrony roślin. Zagrożenie dla środowiska w tym przypadku zależy od rozpuszczalności środków w wodzie i stopnia ich toksyczności.

Miasto i Gmina Skalmierz ma charakter rolniczo-przemysłowy, na jej terenie nie występują duże zakłady przemysłowe. Gospodarstwa rolne w większości mają charakter małych gospodarstw rodzinnych.

Sfery gospodarcze gminy oraz liczbę podmiotów w 2020 roku przedstawiono w tabeli 7.

Tabela 7 Liczba podmiotów gospodarczych w Mieście i Gminie Skalmierz w 2020 r. z podziałem na sekcje PKD

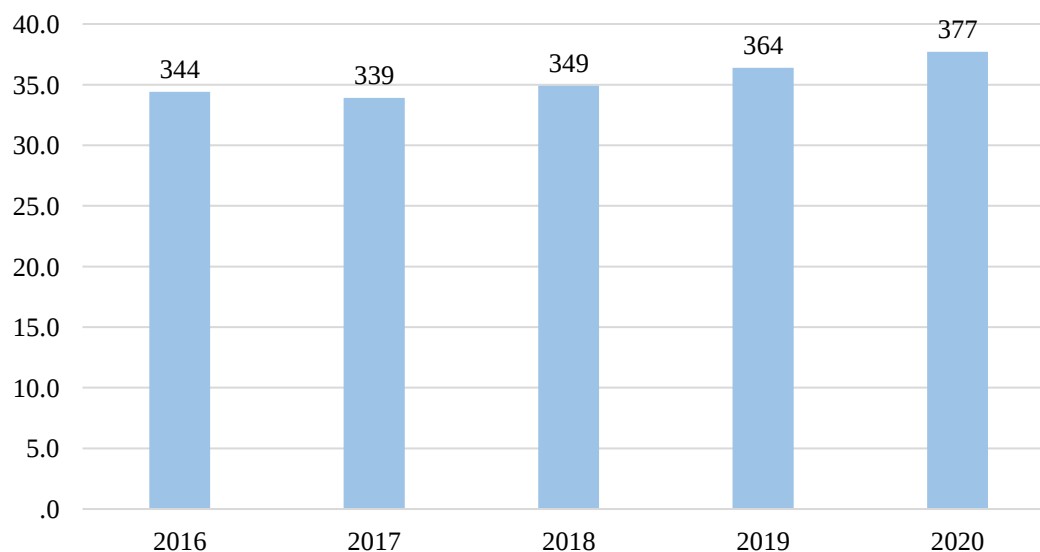
Seksja wg PKD		Liczba podmiotów
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	15
B	Górnictwo i wydobywanie	0
C	Przetwórstwo przemysłowe	22
D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1
E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2
F	Budownictwo	61
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	102
H	Transport i gospodarka magazynowa	23
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	10
J	Informacja i komunikacja	3
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	5
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	4
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	15
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	6
O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	18
P	Edukacja	21
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	17
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	8
S i T	Pozostała działalność usługowa i gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	42
Ogółem		377

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Banku Danych Lokalnych GUS, bdl.stat.gov.pl/BDL

Najwięcej podmiotów gospodarczych w 2020 roku na terenie Miasta i Gminy Skalmierz zarejestrowanych było w sekcji G (handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle) oraz F (budownictwo).

Liczba podmiotów gospodarczych na terenie Miasta i Gminy Skalmierz na przestrzeni lat 2018–2020 miała tendencję wzrostową. W porównaniu z rokiem 2016 wzrost ten nastąpił na poziomie 9,6 %, co przedstawiono na wykresie 1.

Wykres 1 Liczba podmiotów gospodarczych na terenie Miasta i Gminy Skalmierz w latach 2016–2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Banku Danych Lokalnych GUS, bdl.stat.gov.pl/BDL

Po analizie możliwych i potencjalnych zagrożeń można stwierdzić, iż Miasto i Gmina Skalmierz nie jest zagrożona ryzykiem występowania awarii i zagrożeń przemysłowych.

3.2 Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem na środowisko

Analizując potencjalne oddziaływanie na środowisko przyrodnicze *Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2021–2030*, odniesiono się do poszczególnych obszarów interwencji, w stosunku do każdego z nich skrupulatnie przeanalizowano potencjalne oddziaływania na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego.

Najistotniejsze zidentyfikowane problemy środowiskowe na terenie Miasta i Gminy Skalmierz:

- Niskie walory przyrodnicze, lasy stanowią tu zaledwie 0,5% powierzchni gminy, co może znacząco wpływać na niską produkcję tlenu;

- Niski stopień % skanalizowania gminy (zaledwie 25,3% budynków jest podłączonych do sieci kanalizacyjnej), co skutkuje niekontrolowanymi zrzutami ścieków;
- Jednolite części wód powierzchniowych wykazują się złym stanem;
- Niezadawalający stan jakości powietrza spowodowany przekroczeniem poziomu dopuszczalnego określonego dla poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu oraz celu długoterminowego ozonu. W konsekwencji czynnik ten prowadzi do pogorszenia jakości życia lokalnej społeczności;
- Pogorszenie jakości powietrza spowodowane niską emisją, która wynika głównie z ogrzewania budynków paliwem o niskiej jakości;
- Erozja gleb spowodowana niedoborem wody w okresie wegetacji roślin, co w konsekwencji powoduje degradację gleb wskutek przesuszenia;
- Niski stopień zutylizowania pokryć dachowych zawierających azbest w gospodarstwach domowych na terenie gminy.

Za priorytetowe z ww. problemów środowiskowych dla Miasta i Gminy Skalbmierz należy uznać: złą jakość powietrza, złą jakość wód powierzchniowych, niski stopień % skanalizowania gminy oraz zbyt małą ilość usuwanego azbestu w stosunku do azbestu zinwentaryzowanego. Nadrzędnym celem Programu będzie zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców poprzez poprawę jakości środowiska i zachowanie walorów przyrodniczych.

W tabeli 8 przedstawiono zdiagnozowane problemy dla poszczególnych obszarów interwencji w ramach przeprowadzonej analizy SWOT w *Programie Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skalbmierz na lata 2021-2030*.

Tabela 8 Zdiagnozowane problemy dla poszczególnych obszarów interwencji w ramach przeprowadzonej analizy SWOT w Programie Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2021–2030

Obszar interwencji	Słabe strony (problemy)
Powietrze	- Brak lokalizacji stacji pomiarowej jakości powietrza na terenie gminy; - Wysokie wykorzystanie nieekologicznych nośników ciepła (np. węgiel kamienny) przez gospodarstwa domowe, powodujących niską emisję; - Przekroczenie poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 oraz przekroczenia poziomu celu długoterminowego dla ozonu w kryterium ochrony zdrowia i ochrony roślin.
Hałas	- Brak systematycznego monitoringu źródeł hałasu; - Duży ruch na drogach wojewódzkich przebiegających przez gminę; - Brak zastosowania konkretnych rozwiązań w zakresie zagrożenia hałasem.
Pola elektromagnetyczne	- Lokalizacja potencjalnych źródeł promieniowania elektromagnetycznego w bezpośredniej bliskości zabudowy mieszkaniowej; - Niski poziom świadomości społecznej o zagrożeniach ze strony PEM.
Wody powierzchniowe i podziemne	- Ryzyko wystąpienia suszy hydrologicznej oraz miejscowo suszy rolniczej; - Spływ ścieków nieoczyszczonych zawierających m.in. metale ciężkie z dróg do rowów przydrożnych; - Zły stan jednolitych części wód powierzchniowych.
Gospodarka wodno-ściekowa	- Wpływ działalności bytowej człowieka na jakość wód powierzchniowych; - Zanieczyszczenie wód substancjami ze spływów powierzchniowych; - Niski stopień wartości % skanalizowania gminy.
Gleby i zasoby geologiczne	- Brak monitoringu jakości gleb; - Narażenie gleb na suszę i intensywne użytkowanie; - Brak systematycznie prowadzonego i zintegrowanego monitoringu gleb w odniesieniu do zanieczyszczeń, np. metalami ciężkimi.
Gospodarka odpadami	- Mały udział azbestu usuniętego w stosunku do azbestu zinwentaryzowanego.
Zasoby przyrodnicze	- Rosnąca antropopresja; - Zagrożenie erozją spowodowane rolnictwem; - Brak obszarów cennych przyrodniczo; - Niski poziom lesistości.
Zagrożenia poważnymi awariami	- Niezadawalający stan dróg transportu substancji niebezpiecznych; - Zanieczyszczenie środowiska poprzez wyciek substancji niebezpiecznych w ciągu ważnych szlaków komunikacyjnych i/lub podczas zdarzeń drogowych.

Źródło: Opracowanie własne

4. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji założeń zawartych w Programie

Celem realizacji *Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skalbmierz na lata 2021–2030* jest poprawa stanu poszczególnych komponentów środowiska na terenie gminy. Biorąc pod uwagę cel w jakim jest sporządzany i realizowany projekt Programu (realizacja przez gminę polityki ochrony środowiska zbieżnej z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych), należy uznać, iż środkami zapobiegającymi negatywnemu oddziaływaniu na środowisko są w rzeczywistości rozwiązania (zadania) zaproponowane do realizacji w projekcie. Założenia dokumentu przyczyniać się będą do poprawy stanu środowiska naturalnego, efektywnego zarządzania środowiskiem, racjonalnego gospodarowania zasobami środowiska, a także zapewnią skuteczne mechanizmy, mające na celu jego ochronę przed postępującą degradacją oraz rozwój jego walorów.

W przypadku braku realizacji działań zawartych w Programie, ujemnym skutkiem dla środowiska będzie przede wszystkim utrzymywanie się problemów ekologicznych, m.in.:

- słabej jakości powietrza, spowodowanej niską emisją, która wynika głównie z ogrzewania budynków paliwem niskiej jakości;
- utrzymanie się złego stanu jednolitych części wód powierzchniowych;
- degradacja gleb spowodowana przesuszeniem (erozja gleb);
- utrzymanie się niskiego stopnia zutylizowania pokryć dachowych zawierających azbest w gospodarstwach domowych na terenie gminy.

Zaniechanie powyższych inwestycji nie poprawi obecnego stanu naturalnego, wobec czego analiza skutków braku realizacji Programu prowadzi do wniosku, iż brak realizacji zadań zawartych w dokumencie może mieć poważne, negatywne konsekwencje. Wdrażanie działań zawartych w *Programie Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skalbmierz na lata 2021–2030*, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, bezpośrednio przyczyni się do poprawy stanu środowiska w gminie.

W tabeli 9 przedstawiono podstawowe i najważniejsze potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji zadań wyznaczonych w *Programie Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skalbmierz na lata 2021–2030*.

Tabela 9 Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji zadań wyznaczonych w Programie Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2021–2030

Zadania	Potencjalna zmiana stanu środowiska w wyniku braku realizacji wyznaczonych zadań	Ocena zmiany
Wymiana lokalnych kotłów węglowych wykorzystywanych do ogrzewania i podgrzewania c.w.u. w budynkach mieszkalnych na kotły na biomasę i paliwa gazowe	Zwiększenie emisji zanieczyszczeń do powietrza – w efekcie pogorszenie jakości powietrza.	Negatywna
Termomodernizacja budynków mieszkalnych	Zwiększenie emisji zanieczyszczeń do powietrza – w efekcie pogorszenie jakości powietrza.	Negatywna
Modernizacja obiektów użyteczności publicznej	Zwiększenie emisji zanieczyszczeń do powietrza – w efekcie pogorszenie jakości powietrza.	Negatywna
Montaż filtrów na kominy	Zwiększenie emisji zanieczyszczeń do powietrza – w efekcie pogorszenie jakości powietrza.	Negatywna
Prowadzenie działań edukacyjno-promocyjnych wspierających rozwój budownictwa pasywnego i energooszczędnego	Zwiększenie emisji zanieczyszczeń do powietrza – w efekcie pogorszenie jakości powietrza.	Negatywna
Wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne	Zwiększenie emisji zanieczyszczeń do powietrza – w efekcie pogorszenie jakości powietrza.	Negatywna
Program „Czyste powietrze”	Zwiększenie emisji zanieczyszczeń do powietrza – w efekcie pogorszenie jakości powietrza.	Negatywna
Montaż odnawialnych źródeł energii na budynkach mieszkalnych	Zwiększenie emisji zanieczyszczeń do powietrza – w efekcie pogorszenie jakości powietrza.	Negatywna
Prowadzenie działań wspierających prowadzenie inwestycji tj. montaż odnawialnych źródeł energii na budynkach mieszkalnych, montaż instalacji grzewczej opartej o pompy ciepła	Zwiększenie emisji zanieczyszczeń do powietrza – w efekcie pogorszenie jakości powietrza.	Negatywna
Rozwój systemów transportu zbiorowego oraz wspieranie ekologicznych form transportu	Zwiększenie emisji zanieczyszczeń do powietrza – w efekcie pogorszenie jakości powietrza.	Negatywna
Budowa ścieżek rowerowych oraz tras pieszo rowerowych	Zwiększenie emisji zanieczyszczeń do powietrza – w efekcie pogorszenie jakości powietrza.	Negatywna
Zmiany przyzwyczajęń kierowców na bardziej energooszczędne (ecodriving)	Zwiększenie emisji zanieczyszczeń do powietrza – w efekcie pogorszenie jakości powietrza.	Negatywna
Utrzymywanie czystości nawierzchni ulic przez ograniczenie wtórnego pylenia	Zwiększenie emisji zanieczyszczeń do powietrza – w efekcie pogorszenie jakości powietrza.	Negatywna
Realizacja obecnego programu ochrony powietrza wraz z weryfikacją zakładanych efektów	Zwiększenie emisji zanieczyszczeń do powietrza – w efekcie pogorszenie jakości powietrza.	Negatywna

Zadania	Potencjalna zmiana stanu środowiska w wyniku braku realizacji wyznaczonych zadań	Ocena zmiany
Wdrażanie planu gospodarki niskoemisyjnej	Zwiększenie emisji zanieczyszczeń do powietrza – w efekcie pogorszenie jakości powietrza.	Negatywna
Informowanie mieszkańców gminy o stanie jakości i poziomie zanieczyszczenia powietrza poprzez elektroniczną tablicę informacyjną na terenie Miasta i Gminy Skalmierz i/lub poprzez stronę internetową Urzędu Miasta i Gminy Skalmierz	Zwiększenie emisji zanieczyszczeń do powietrza – w efekcie pogorszenie jakości powietrza.	Negatywna
Bieżący monitoring klimatu akustycznego na terenie gminy	Pogorszenie klimatu akustycznego.	Negatywna
Modernizacja i naprawa nawierzchni dróg	Pogorszenie klimatu akustycznego.	Negatywna
Minimalizacja hałasu poprzez wyciszanie zakładów i magazynów oraz maszyn i urządzeń przez zastosowanie odpowiednich rozwiązań technicznych	Pogorszenie klimatu akustycznego.	Negatywna
Edukacja ekologiczna w zakresie zapobiegania nadmiernej emisji hałasu	Pogorszenie klimatu akustycznego.	Negatywna
Monitoring poziomu pól elektromagnetycznych	Wzrost natężenia promieniowania elektromagnetycznego w środowisku.	Negatywna
Ochrona mieszkańców przed promieniowaniem elektromagnetycznym przez weryfikację składanych zgłoszeń instalacji wytwarzających promieniowanie elektromagnetyczne	Wzrost natężenia promieniowania elektromagnetycznego w środowisku.	Negatywna
Działania w kierunku podnoszenia świadomości w zakresie emisji pól elektromagnetycznych	Wzrost natężenia promieniowania elektromagnetycznego w środowisku.	Negatywna
Uwzględnianie infrastruktury technicznej emitującej promieniowanie elektromagnetyczne w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	Wzrost natężenia promieniowania elektromagnetycznego w środowisku.	Negatywna
Ochrona przed zanieczyszczeniami wód powierzchniowych i podziemnych ze źródeł punktowych i obszarowych	Pogorszenie jakości wód powierzchniowych i podziemnych.	Negatywna

Zadania	Potencjalna zmiana stanu środowiska w wyniku braku realizacji wyznaczonych zadań	Ocena zmiany
Rozbudowa oraz modernizacja sieci wodociągowych	Zwiększenie strat wody.	Negatywna
Przeciwdziałanie skutkom suszy oraz ulewnych deszczy na obszarach zurbanizowanych poprzez zastosowanie zielonej i niebieskiej infrastruktury	Wzrost zasięgu i skutków oddziaływania suszy i powodzi-podtopień (brak adaptacji do zmian klimatycznych).	Negatywna
Ograniczenie zużycia wody poprzez zmniejszenie strat na przesyle oraz optymalizację wykorzystania istniejącej infrastruktury wodociągowej	Zwiększenie strat wody.	Negatywna
Wzmoczenie działań kontrolnych egzekucyjnych w celu eliminacji nielegalnego zrzutu ścieków	Pogorszenie jakości wód powierzchniowych i podziemnych.	Negatywna
Sprawozdania z funkcjonowania gospodarki odpadami komunalnymi	Pogorszenie jakości wód powierzchniowych i podziemnych.	Negatywna
Budowa systemu przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szczelnych zbiorników bezodpływowych na obszarach, gdzie brak możliwości przyłączenia do sieci kanalizacyjnej	Pogorszenie jakości wód powierzchniowych i podziemnych.	Negatywna
Prowadzenie ewidencji i kontrola zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	Pogorszenie jakości wód powierzchniowych i podziemnych.	Negatywna
Rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej	Pogorszenie jakości wód powierzchniowych i podziemnych.	Negatywna
Ochrona złóż kopalin i wód podziemnych w związku z wykonywaniem prac i robót geologicznych	Pogorszenie jakości wód powierzchniowych i podziemnych.	Negatywna
Rekultywacja i zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych	Zniekształcenie krajobrazu. Ryzyko zanieczyszczenia środowiska wodno-gruntowego. Degradacja gleb.	Negatywna
Badania jakości i żyzności gleb ornych w ramach działalności kontrolnej	Degradacja gleb.	Negatywna
Prowadzenie kontroli stosowanych nawozów i środków ochrony roślin	Degradacja gleb.	Negatywna
Kształtowanie struktury upraw przeciwdziałającej erozji i pogarszaniu się jakości gleb	Degradacja gleb.	Negatywna
Promocja rolnictwa ekologicznego oraz dobrych praktyk rolniczych	Degradacja gleb.	Negatywna

Zadania	Potencjalna zmiana stanu środowiska w wyniku braku realizacji wyznaczonych zadań	Ocena zmiany
Utylizacja pokryć dachowych zawierających azbest	Powstawanie „dzikich wysypisk” odpadów.	Negatywna
Promowanie budowy przydomowych kompostowników	Wzrost zużycia surowców oraz zasobów naturalnych. Zwiększenie presji na środowisko. Powstawanie „dzikich wysypisk” odpadów	Negatywna
Likwidacja „dzikich” wysypisk odpadów	Zanieczyszczenie wód gruntowych, gleb i powietrza.	Negatywna
Odbieranie i zagospodarowanie odpadów komunalnych powstałych i zebranych w gospodarstwach domowych	Wzrost zużycia surowców oraz zasobów naturalnych. Zwiększenie presji na środowisko. Powstawanie „dzikich wysypisk” odpadów.	Negatywna
Pielęgnacja i ochrona pomników przyrody	Utrata i degradacja cennych zasobów przyrodniczych.	Negatywna
Zwiększenie stopnia lesistości na terenie gminy	Zmniejszenie powierzchni lasów. Ubożenie zasobów leśnych.	Negatywna
Kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody przez edukację, informowanie i promocję w dziedzinie ochrony przyrody	Wzrost presji antropogenicznej na zasoby przyrodnicze.	Negatywna
Inwentaryzacja przyrodnicza terenu gminy oraz badania obszarów cennych przyrodniczo	Brak zachowania walorów i zasobów przyrodniczych.	Negatywna
Ograniczenie ryzyka wystąpienia awarii sieci kanalizacji sanitarnej (tj. awaria pompowni ścieków, niedrożność przewodów) oraz minimalizacja jej skutków	Brak adaptacji do zmian klimatycznych.	Negatywna
Doposażenie w niezbędny sprzęt ratowniczy jednostek straży pożarnej	Wzrost zasięgu i skutków oddziaływania suszy i powodzi-podtopień (brak adaptacji do zmian klimatycznych).	Negatywna
Zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat postępowania w przypadku wystąpienia poważnej awarii	Brak adaptacji do zmian klimatycznych.	Negatywna
Monitoring na obszarach zagrożonych ryzykiem wystąpienia poważnych awarii i ich rejestr, prowadzenie elektronicznej bazy danych w zakresie zakładów mogących powodować poważną awarię	Brak adaptacji do zmian klimatycznych.	Negatywna
Realizacja akcji informacyjno-edukacyjnych dla ogółu społeczeństwa dotyczących tematyki pożarnej i bezpieczeństwa w celu	Brak adaptacji do zmian klimatycznych.	Negatywna

Zadania	Potencjalna zmiana stanu środowiska w wyniku braku realizacji wyznaczonych zadań	Ocena zmiany
uksztaltowania właściwych postaw i zachowań		
Szkolenie rolników z zakresu stosowania środków ochrony roślin, ochrony gleb przed erozją	Brak adaptacji do zmian klimatycznych.	Negatywna
Zapewnienie dostępu do zdobywania wiedzy i umiejętności niezbędnych do poprawy stanu środowiska	Brak adaptacji do zmian klimatycznych.	Negatywna
Prowadzenie edukacji ekologicznej w szkołach i przedszkolach	Brak adaptacji do zmian klimatycznych.	Negatywna
Akcje ekologiczne: m.in. Sprzątanie świata i inne	Brak adaptacji do zmian klimatycznych.	Negatywna

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z powyższej tabeli, brak realizacji zadań wyznaczonych w *Programie Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skalbmierz na lata 2021–2030* wpłynie jednoznacznie negatywnie na środowisko poprzez pogorszenie stanu wszystkich jego komponentów – wód powierzchniowych i podziemnych, powietrza, gleb, zasobów geologicznych oraz zasobów przyrodniczych.

5. Analiza i ocena przewidywanych znaczących oddziaływań ustaleń Programu na środowisko

5.1 Matryca zbiorcza oddziaływania na środowisko

Przeprowadzając analizę potencjalnego oddziaływania projektu *Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2021–2030* na środowisko przyrodnicze, odniesiono się do celów zaproponowanych w Programie. W obszary działań priorytetowych wpisano cele do realizacji w latach 2021–2030, które będą realizowane poprzez kierunki interwencji i konkretne zadania. W stosunku do każdego zaplanowanego działania przeanalizowano potencjalne oddziaływanie na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego (różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny, wody, powietrze, powierzchnię ziem, krajobraz, klimat, zasoby naturalne). Rozważono także potencjalne oddziaływanie na zdrowie ludzi oraz na obiekty zabytkowe.

Ocenę i identyfikację znaczących oddziaływań na środowisko poszczególnych zadań dokonano w tabeli tzw. macierzy skutków środowiskowych, która jest syntetycznym zestawieniem możliwych pozytywnych bądź negatywnych oddziaływań ocenianych zadań na środowisko naturalne. Przy ocenie starano się brać pod uwagę końcowy efekt realizacji przedsięwzięcia i jego potencjalne oddziaływania na etapie budowy i normalnego funkcjonowania.

Zastosowano następujące oznaczenia:

	– realizacja celu spowoduje pozytywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia;
	– realizacja celu może spowodować zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia;
	– realizacja celu spowoduje negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia;
	– brak możliwości jednoznacznego określenia spodziewanego oddziaływania i skutków – są one zależne od wyboru szczegółowych rozwiązań lub innych niemożliwych obecnie do przewidzenia i uwzględnienia w symulacji uwarunkowań;
	– realizacja celu nie wpływa w sposób zauważalny na analizowane zagadnienie.

Tabela 10 Matryca potencjalnych oddziaływań Programu na środowisko

Obszary interwencji i zadania	Komponenty środowiska														
	Różnorodność biologiczna	Klimat	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Ludność	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat akustyczny	Dobra materialne	Zasoby naturalne	Zabytki	Obszary chronione	Obszary Natura 2000
1. Ochrona klimatu i jakości powietrza															
Wymiana lokalnych kotłów węglowych wykorzystywanych do ogrzewania i podgrzewania c.w.u. w budynkach mieszkalnych na kotły na biomasę i paliwa gazowe		+			+	+	+			+		+/-			
Termomodernizacja budynków mieszkalnych		+				+	+/-		+	+		+/-			
Modernizacja obiektów użyteczności publicznej		+				+	+/-		+	+		+/-			
Montaż filtrów na kominy		+	+	+		+	+			+		+			
Prowadzenie działań edukacyjno-promocyjnych wspierających rozwój budownictwa pasywnego i energooszczędnego		+				+	+								
Wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne		+				+	+/-					+/-			
Program „Czyste powietrze”		+				+	+								
Montaż odnawialnych źródeł energii na budynkach mieszkalnych		+				+	+					+/-			
Prowadzenie działań wspierających prowadzenie inwestycji tj. montaż odnawialnych źródeł energii na budynkach mieszkalnych, montaż instalacji grzewczej opartej o pompy ciepła		+				+	+/-								
Rozwój systemów transportu zbiorowego oraz wspieranie ekologicznych form transportu		+				+	+								
Budowa ścieżek rowerowych oraz tras pieszo rowerowych		+	+/-	+/-		+	+/-		+/-						
Zmiany przyzwyczajeń kierowców na bardziej energooszczędne (ecodriving)		+				+	+								
Utrzymywanie czystości nawierzchni ulic przez ograniczenie wtórnego pylenia		+				+	+								
Realizacja obecnego programu ochrony powietrza wraz z weryfikacją zakładanych efektów		+				+	+								
Wdrażanie planu gospodarki niskoemisyjnej		+				+	+								
Informowanie mieszkańców gminy o stanie jakości i poziomie zanieczyszczenia powietrza poprzez elektroniczną tablicę informacyjną na terenie Miasta i Gminy Skalmierz i/lub poprzez stronę internetową Urzędu Miasta i Gminy Skalmierz		+				+	+								
2. Zagrożenie hałasem															
Bieżący monitoring klimatu akustycznego	+	+				+	+			+					
Modernizacja i naprawy nawierzchni dróg			+/-	+/-			+/-		+/-						
Minimalizacja hałasu poprzez wyciszanie zakładów i magazynów oraz maszyn i urządzeń przez zastosowanie odpowiednich rozwiązań technicznych	+	+	+				+	+		+					
Edukacja ekologiczna w zakresie zapobiegania nadmiernej emisji hałasu		+	+				+			+					
3. Pola elektromagnetyczne															
Monitoring poziomu pól elektromagnetycznych	+	+	+	+			+								
Ochrona mieszkańców przed promieniowaniem elektromagnetycznym przez weryfikację składanych zgłoszeń instalacji wytwarzających promieniowanie elektromagnetyczne	+	+	+	+			+								
Działania w kierunku podnoszenia świadomości w zakresie emisji pól elektromagnetycznych	+	+	+	+			+								
Uwzględnianie infrastruktury technicznej emitującej promieniowanie elektromagnetyczne w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	+	+	+	+			+								

Obszary interwencji i zadania	Komponenty środowiska														
	Różnorodność biologiczna	Klimat	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Ludność	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat akustyczny	Dobra materialne	Zasoby naturalne	Zabytki	Obszary chronione	Obszary Natura 2000
4. Gospodarowanie wodami															
Ochrona przed zanieczyszczeniami wód powierzchniowych i podziemnych ze źródeł punktowych i obszarowych		+			+		+					+	+		
Rozbudowa oraz modernizacja sieci wodociągowych		+			+		+/-					+	+		
Przeciwdziałanie skutkom suszy oraz ulewnych deszczy na obszarach zurbanizowanych poprzez zastosowanie zielonej i niebieskiej infrastruktury		+			+		+					+	+		
5. Gospodarka wodno-ściekowa															
Ograniczenie zużycia wody poprzez zmniejszenie strat na przesyle oraz optymalizację wykorzystania istniejącej infrastruktury wodociągowej					+		+								
Wzmocnienie działań kontrolnych egzekucyjnych w celu eliminacji nielegalnego zrzutu ścieków					+		+								
Sprawozdania z funkcjonowania gospodarki odpadami komunalnymi					+										
Budowa systemu przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szczelnych zbiorników bezodpływowych na obszarach, gdzie brak możliwości przyłączenia do sieci kanalizacyjnej					+		+/-								
Prowadzenie ewidencji i kontrola zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków					+										
Rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej					+		+/-								
6. Zasoby geologiczne															
Ochrona złóż kopalin i wód podziemnych w związku z wykonywaniem prac i robót geologicznych	+	+	+	+	+		+	+	+		+	+			
Rekultywacja i zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych	+	+	+	+	+		+	+	+		+	+			
7. Gleby															
Badania jakości i żyzności gleb ornych w ramach działalności kontrolnej	+	+	+	+	+	+	+	+	+					+	
Prowadzenie kontroli stosowanych nawozów i środków ochrony roślin	+	+	+	+	+	+	+	+	+					+	
Kształtowanie struktury upraw przeciwdziałającej erozji i pogarszaniu się jakości gleb	+	+	+	+	+	+	+	+	+					+	
Promocja rolnictwa ekologicznego oraz dobrych praktyk rolniczych	+	+	+	+	+	+	+	+	+					+	
8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawania odpadów															
Utylizacja pokryć dachowych zawierających azbest							+								
Promowanie budowy przydomowych kompostowników							+								
Likwidacja „dzikich” wysypisk odpadów							+								
Odbieranie i zagospodarowanie odpadów komunalnych powstałych i zebranych w gospodarstwach domowych							+								
9. Zasoby przyrodnicze															
Pielęgnacja i ochrona pomników przyrody							+								
Zwiększenie stopnia lesistości na terenie gminy							+								
Kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody przez edukację, informowanie i promocję w dziedzinie ochrony przyrody							+								
Inwentaryzacja przyrodnicza terenu gminy oraz badania obszarów cennych przyrodniczo							+								

Obszary interwencji i zadania	Komponenty środowiska														
	Różnorodność biologiczna	Klimat	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Ludność	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat akustyczny	Dobra materialne	Zasoby naturalne	Zabytki	Obszary chronione	Obszary Natura 2000
10. Zagrożenia poważnymi awariami															
Ograniczenie ryzyka wystąpienia awarii sieci kanalizacji sanitarnej (tj. awaria pompowni ścieków, niedrożność przewodów) oraz minimalizacja jej skutków	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Doposażenie w niezbędny sprzęt ratowniczy jednostek straży pożarnej	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat postępowania w przypadku wystąpienia poważnej awarii	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Monitoring na obszarach zagrożonych ryzykiem wystąpienia poważnych awarii i ich rejestr, prowadzenie elektronicznej bazy danych w zakresie zakładów mogących powodować poważną awarię	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
11. Edukacja ekologiczna															
Realizacja akcji informacyjno-edukacyjnych dla ogółu społeczeństwa dotyczących tematyki pożarniczej i bezpieczeństwa w celu ukształtowania właściwych postaw i zachowań							+								
Szkolenie rolników z zakresu stosowania środków ochrony roślin, ochrony gleb przed erozją	+	+	+	+			+	+			+	+			
Zapewnienie dostępu do zdobywania wiedzy i umiejętności niezbędnych do poprawy stanu środowiska							+								
Edukacja mieszkańców w zakresie gospodarki niskoemisyjnej						+	+		+						
Prowadzenie edukacji ekologicznej w szkołach i przedszkolach	+	+	+	+	+	+	+	+	+						
Akcje ekologiczne: m.in. Sprzątanie świata i inne	+	+	+	+	+	+	+	+	+						

Źródło: Opracowanie własne

5.2 Wpływ realizacji projektu na poszczególne aspekty środowiska

5.2.1 Różnorodność biologiczna, roślinność, zwierzęta

Ocena działań wskazanych do realizacji w ramach Programu wykazała, iż nie wystąpi znaczące negatywne oddziaływanie na zasoby przyrodnicze oraz obszary chronione i ich integralność. Zadania zaplanowane w ramach Programu, dotyczące modernizacji i naprawy nawierzchni oraz budowy ścieżek rowerowych oraz tras pieszo rowerowych, mogą potencjalnie powodować negatywne oddziaływanie w szczególności na gatunki roślin. Najczęstszym negatywnym oddziaływaniem w tym zakresie będzie usuwanie drzew i krzewów w pasach drogowych – przy modernizowanych lub nowo powstających odcinkach dróg lub ścieżek rowerowych.

Należy zwrócić uwagę, iż często drzewa przydrożne stanowią ważny element liniowy ekosystemów oraz są siedliskiem cennych gatunków bezkręgowców, a także ptaków. Skala realizacji projektowanego dokumentu nie jest duża, jednak należy zwrócić uwagę na powyższe zagadnienie, aby zachować istniejące układy przyrodnicze i nie doprowadzić do eliminacji ich elementów.

Jednym z głównych celów projektu *Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skalbmierz na lata 2021–2030* jest ochrona zasobów przyrodniczych gminy poprzez realizację m.in. następujących działań i zadań:

- pielęgnacja i ochrona pomników przyrody;
- zwiększenie stopnia lesistości na terenie gminy;
- kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody przez edukację, informowanie i promocję w dziedzinie ochrony przyrody;
- inwentaryzacja przyrodnicza terenu gminy oraz badania obszarów cennych przyrodniczo.

Zadania inwestycyjne planowane w ramach projektu *Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skalbmierz na lata 2021–2030* realizowane będą na obszarach zurbanizowanych lub w obrębie samych obiektów budowlanych (nie będą powstawały nowe obszary zurbanizowane powodujące defragmentację siedlisk przyrodniczych i osłabiające integralność przyrodniczą gminy). Z uwagi na ogólny sposób formułowania w projekcie Programu ustaleń dotyczących planowanych kierunków działań, bez wskazania ich zakresu i szczegółowej lokalizacji, w tym położenia względem cennych obiektów przyrodniczych, należy stwierdzić, iż w analizowanym dokumencie brak jest danych, które wskazywałyby, że realizacja jego ustaleń spowoduje znaczące oddziaływanie na obiekty chronione. Należy mieć

także na względzie, że jest to dokument o charakterze strategicznym, który nie przesądza o technologii stosowanej w trakcie realizacji inwestycji, a potem ich funkcjonowaniu, a także fakt, iż jak już wcześniej wspomniano – działania inwestycyjne, stanowiące przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko, będą musiały przechodzić odrębne postępowania dotyczące oceny oddziaływania na środowisko. Dodatkowo wyznaczone zadania nie są sprzeczne z aktami prawnymi dotyczącymi form ochrony przyrody. Zadania inwestycyjne uwzględnione w *Programie Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2021–2030* będą oddziaływać w sposób pozytywny stały i długoterminowy na poszczególne komponenty środowiskowe. Część zadań uwzględnionych w projekcie Programu (jedynie na etapie ich budowy/realizacji) może oddziaływać negatywnie na środowisko. Będą to jednak oddziaływania o charakterze chwilowym i krótkoterminowym oraz w pełni odwracalne.

Jednak nie można wykluczyć potencjalnego negatywnego oddziaływania na chronione gatunki roślin i zwierząt, które może wystąpić na etapie realizacyjnym poszczególnych inwestycji. W celu uniknięcia negatywnego oddziaływania przed realizacją inwestycji mogących wpłynąć negatywnie na chronione gatunki roślin i zwierząt, należy przeprowadzić inwentaryzację przyrodniczą obszaru/obiektu. W przypadku stwierdzenia występowania chronionych gatunków, sposobem minimalizacji negatywnego oddziaływania planowanej inwestycji jest ich przeniesienie, które powinno być realizowane pod ścisłym nadzorem przyrodniczym. Działanie takie pozwoli ochronić część populacji. Najważniejsze znaczenie w takim przypadku ma wybór odpowiedniego nowego miejsca, które powinno odznaczać się podobnymi warunkami siedliskowymi. Kluczem do jak najmniejszej ingerencji w zasoby przyrodnicze terenu jest rzetelne rozpoznanie jego elementów i odpowiednie planowanie przebiegu inwestycji, a także sposobów jej wykonania.

Należy zaznaczyć, iż konkretne oddziaływania środowiskowe będzie można ocenić dopiero w oparciu o określone dane projektowe i lokalizacyjne na etapie postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla poszczególnych (konkretnych) inwestycji. Nadrzędnym celem wydawanych decyzji środowiskowych będzie takie ukształtowanie planowanego przedsięwzięcia, aby w jak najmniejszym stopniu pogorszyło ono stan środowiska (lub żeby negatywne oddziaływania w ogóle nie wystąpiły).

W ostateczności w sytuacji, gdy niemożliwe jest przeprowadzenie inwestycji w sposób minimalizujący negatywne oddziaływania na gatunki chronione, konieczne jest uzyskanie i przestrzeganie zezwolenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach na

odstępstwa od zakazów w stosunku do gatunków dziko występujących zwierząt, roślin lub grzybów objętych ochroną.

5.2.2 Klimat, powietrze atmosferyczne

Wszystkie działania zaplanowane do realizacji w projekcie *Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2021–2030* w obszarze interwencji „ochrona klimatu i jakości powietrza” nakierowane są na wzrost efektywności energetycznej oraz wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii, co w konsekwencji przyniesie bezpośrednie, długotrwałe i stałe korzyści środowiskowe w postaci poprawy jakości powietrza atmosferycznego. Efektem realizacji Programu powinno być zmniejszenie wielkości emisji zanieczyszczeń emitowanych do powietrza, głównie ze źródeł powierzchniowych, a także komunikacyjnych. Jednym z zadań wymienionych w Programie jest budowa strategicznego gazociągu przesyłowego GAZ-SYSTEM na terenie Miasta i Gminy Skalmierz, prace związane z budową gazociągu zakończono pod koniec 2021 r., w związku z tym w niniejszej prognozie nie brano pod uwagę oddziaływania na środowisko tegoż zadania. Przed przystąpieniem do budowy gazociągów uzyskano wszelkie przewidziane prawem decyzje i pozwolenia, w tym decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach inwestycji, decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji oraz decyzje o pozwoleniu na budowę. 8 grudnia 2016 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Krakowie wydał Decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach dla inwestycji polegającej na budowie gazociągu wysokiego ciśnienia DN 1000, MOP 8,4 MPa od tłoczni Pogórska Wola do węzła Tworzeń, w ramach budowy gazociągu Hermanowice - Strachocina — Pogórska Wola — Tworzeń — Twaróg — Odolanów wraz z infrastrukturą niezbędną do jego obsługi na terenie województw podkarpackiego, świętokrzyskiego, małopolskiego, śląskiego, opolskiego i wielkopolskiego (znak decyzji OO.4210.11.2016.JS).

5.2.3 Ludność

Pozytywne oddziaływania na zdrowie człowieka związane będą z realizacją inwestycji, w szczególności uwzględniających poprawę stanu środowiska przyrodniczego, w tym poprawę jakości wód, powietrza, gleb oraz stanu gospodarki odpadami. Zadbanie o wszystkie elementy środowiska, usunięcie z nich zanieczyszczeń, wpłynie nie tylko na jego ogólny stan i otoczenie, ale przede wszystkim na poprawę standardów życia ludzi (poprzez redukcję czynników chorobotwórczych bezpośrednio wpływających na ich życie i zdrowie) oraz poprzez wzrost ich świadomości ekologicznej. Działania w zakresie przeciwdziałania skutkom suszy,

zapobiegania poważnym awariom, czy też adaptacyjne do zmian klimatu pozwolą poprawić bezpieczeństwo mieszkańców gminy.

Działania negatywne, głównie krótkotrwałe i miejscowe, związane będą z etapem realizacji inwestycji polegającym na rozbudowie lub budowie instalacji. Dotyczyć będą etapu prowadzenia prac budowlanych lub montażowych, co wiąże się z emisją ponadnormatywnego hałasu, spalin, pylenia z placów budowy oraz wzmożonym ruchem na drogach dojazdowych.

Na realizację inwestycji składa się szereg działań w mniejszym lub w większym stopniu negatywnie oddziałujących na zdrowie człowieka. W związku z tym konieczne jest zastosowanie działań i środków minimalizujących i kompensujących negatywne oddziaływanie, takich jak:

- odpowiednie prowadzenie prac remontowych i budowlanych;
- lokalizacja inwestycji w bezpiecznej odległości od zabudowań mieszkalnych;
- stosowanie odpowiedniego sprzętu emitującego mniejszy poziom hałasu i spalin.

5.2.4 Powierzchnia ziem, krajobraz, zasoby naturalne

Oddziaływanie na powierzchnię ziemi

Działania wyznaczone do realizacji w Programie w ramach obszarów interwencji „zasoby geologiczne”, „gleby”, „gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów” oraz „zasoby przyrodnicze” wpłyną w sposób bezpośredni i długotrwały korzystnie na gleby oraz powierzchnię ziemi. Rekultywacji i remediacji poddane zostaną tereny zdegradowane, zdewastowane oraz zanieczyszczone. Zadania z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi wpłyną na ograniczanie powstawania dzikich wysypisk odpadów. Bezpośrednio na polepszenie jakości gleb wpływają również wszystkie działania edukacyjne związane z propagowaniem odpowiedniej praktyki rolniczej w gospodarstwach rolnych oraz wdrażaniem programów rolno-środowiskowych.

Oddziaływanie na krajobraz

Poza typowymi krótkotrwałymi i lokalnymi negatywnymi oddziaływaniami na krajobraz jakie zachodzą w fazie prac budowlanych, projekt *Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Skalmierz na lata 2021–2030* nie zakłada do realizacji inwestycji zmieniających i zakłócających w sposób trwały krajobraz gminy. Wskutek realizacji POŚ nie powstaną nowe sztuczne dominanty krajobrazowe. Działania zaplanowane w Programie nie są więc sprzeczne z założeniami *Europejskiej Konwencji Krajobrazowej sporządzonej we Florencji dnia 20*

października 2000 r. (Dz. U. z 2006 r. Nr 14, poz. 98). Realizacja POŚ nie wpłynie negatywnie na zachowanie i utrzymanie ważnych lub charakterystycznych cech krajobrazu gminy.

Dodatkowo część zadań zaplanowanych do realizacji w ramach POŚ, np. Inwentaryzacja przyrodnicza terenu gminy oraz badania obszarów cennych przyrodniczo i zwiększenie lesistości na terenie gminy, wpłynie w sposób pozytywny na krajobraz poprzez wprowadzenie nowych elementów przyrodniczych i wzrost różnorodności krajobrazowej.

Projekt *Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2021–2030* nie określa do realizacji inwestycji polegających na budowie elektrowni wiatrowych oraz wielkopowierzchniowych wolnostojących instalacji paneli słonecznych, które mogłyby stanowić sztuczne dominanty krajobrazowe, przez co zakłócałyby naturalne walory krajobrazu. Preferowanym rozwiązaniem z zakresu OZE jest montaż odnawialnych źródeł energii na budynkach mieszkalnych oraz montaż instalacji grzewczej opartej o pompy ciepła. Rozwiązanie to ma na celu ograniczenie możliwych negatywnych oddziaływań środowiskowych związanych z budową i funkcjonowaniem odnawialnych źródeł energii na terenie gminy, przy jednoczesnym wzroście produkcji „czystej” energii i poprawie jakości powietrza oraz brakiem negatywnego wpływu na krajobraz.

Oddziaływanie na zasoby naturalne

Realizacja zadań polegających na termomodernizacji budynków, wymianie przestarzałych urządzeń grzewczych czy stosowaniu instalacji OZE wpłynie w sposób bezpośredni na ograniczenie zużycia nieodnawialnych zasobów energetycznych (surowców energetycznych), co jest jednym z głównych założeń *Polityki energetycznej Polski do 2030 roku* oraz pakietu klimatyczno-energetycznego. Natomiast działania polegające na modernizacji i rozwoju infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, kontroli zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków wpłyną pozytywnie na stan ilościowy i jakościowy zasobów środowiska wodnego. Realizacja POŚ wpłynie więc w sposób długotrwale pozytywny na stan ilościowy i jakościowy zasobów naturalnych. Wzrost zużycia zasobów naturalnych w stosunku do stanu sprzed realizacji Programu wystąpi jedynie w fazie realizacji/budowy przedsięwzięć (zużycie materiałów budowlanych, energii).

5.2.5 Warunki wodne

Wszystkie działania, które będą mieć pozytywny wpływ na wody, będą mieć charakter długoterminowy. Bezpośrednio największe korzyści dla wód powierzchniowych i podziemnych przyniesie realizacja działań polegających na budowie, rozbudowie

i modernizacji sieci kanalizacyjnych, wodociągowych i nakierowanych na poprawę gospodarki wodno-ściekowej. Oczyszczanie ścieków komunalnych powoduje znaczne obniżenie presji na środowisko wodne. Również budowa i remont sieci wodociągowych pociąga za sobą wiele korzyści, m.in. poprawia efektywność wykorzystania zasobów wód ujmowanych na terenie gminy poprzez zmniejszanie strat przy przesyle i poborze wody. Pozytywny wpływ na jakość wód będą mieć zadania zwiększające retencję wód (m.in. w zakresie rozbudowy zielonej i niebieskiej infrastruktury). Ze środowiskiem wodnym powiązany jest sektor energetyczny. Co za tym idzie, projekty poprawiające wydajność cieplną oraz promujące oszczędzanie energii i zwiększenie udziału energii odnawialnej będą pośrednio pozytywnie wpływać na wody poprzez zmniejszenie ich poboru do celów chłodniczych. Ponadto realizacja zadań w zakresie gospodarki odpadami oraz środowiska glebowego pomoże poprawić stan wód powierzchniowych i podziemnych na terenie gminy.

Przewidziane do realizacji działania w ramach Programu, będą wspierać pośrednio lub bezpośrednio poprawę jakości wód, a co za tym idzie ich realizacja pomoże w osiągnięciu zakładanych celów środowiskowych dla jednolitych części wód. Planowane do realizacji w ramach Programu działania będą mieć wpływ na jednolite części wód podziemnych Nr 114, główny zbiornik wód podziemnych nr 409 – Niecka Miechowska (SE). Oddziaływanie będzie pozytywne za sprawą działań dążących do stopniowej redukcji zanieczyszczenia wód podziemnych i zapobieganiu ich dalszemu zanieczyszczaniu. Działania, które będą w sposób pośredni bądź bezpośredni przyczyniać się do poprawy stanu jakości wód to:

- prowadzenie robót budowlanych w sposób zapewniający ochronę wód; zabezpieczenia urządzeń, w których użytkowane są niebezpieczne dla środowiska wodnego substancje przed wyciekami, na etapie realizacji i funkcjonowania inwestycji należy preferować technologie wodooszczędne;
- ochrona przed zanieczyszczeniami wód powierzchniowych i podziemnych ze źródeł punktowych i obszarowych;
- ograniczenie zużycia wody poprzez zmniejszenie strat na przesyle oraz optymalizację wykorzystania istniejącej infrastruktury wodociągowej;
- prowadzenie ewidencji i kontrola zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków;
- wzmożenie działań kontrolnych egzekucyjnych w celu eliminacji nielegalnego zrzutu ścieków.

Na poziomie ogólnym bardzo istotną kwestią związaną z ochroną wód jest odpowiednie podejście do realizacji polityki przestrzennej, która powinna uwzględniać potencjał przyrodniczy środowiska oraz ekosystemu przy realizowaniu działań związanych z rozwojem infrastruktury służącej ludziom. Nowe inwestycje powinny być poddane indywidualnej i rzetelnie przeprowadzonej ocenie oddziaływania na środowisko.

Zadania wyznaczone w POŚ nie dotyczą inwestycji w zakresie bezpośredniego gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych. Nie wpłyną również na znaczne zwiększenie poboru wód oraz produkcję ścieków, które naruszyłyby aktualny stan jakościowo-ilościowy zasobów wodnych na terenie gminy. Dodatkowe zaopatrzenie w wodę będzie wymagane do celów bytowych i technologicznych na etapie budowy obiektów np. do wytwarzania zapraw i mieszanek betonowych. Sposób pokrycia tego zapotrzebowania i wykorzystane źródła zaopatrzenia w wodę winny być określone we właściwych projektach organizacji budowy.

Wymienione w POŚ kierunki działań inwestycyjnych nie stanowią żadnego z ww. przedsięwzięć, które mogą stanowić zagrożenie osiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitych części wód na omawianym obszarze.

Biorąc pod uwagę z jednej strony rodzaj i zakres zadań przewidzianych do realizacji w projekcie *Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2021–2030*, a z drugiej – ww. potencjalne zagrożenia dla stanu wód zlewni, w których położona jest gmina, należy stwierdzić, iż brak jest podstaw, by planowane działania zaliczyć do kategorii inwestycji, które mogą w sposób trwały i nieodwracalny wpłynąć na pogorszenie stanu ilościowo-jakościowego ekosystemów wodnych na przedmiotowym obszarze.

Dodatkowo zadania określone w analizowanym dokumencie nie będą realizowane w strefach ochronnych ujęć wód podziemnych. W związku z czym nie są sprzeczne z przepisami dotyczącymi stref ochronnych, ze szczególnym uwzględnieniem nakazów obowiązujących na terenach ochrony bezpośredniej oraz zakazów, ograniczeń i nakazów obowiązujących na terenach ochrony pośredniej.

Do najważniejszych środków zapobiegawczych lub minimalizujących negatywne oddziaływania na wody należą:

- ograniczenie intensywności spływu powierzchniowego, m.in. poprzez uwzględnienie w projekcie zieleni przydrożnej;
- podczas modernizacji dróg, wykonanie rowów odwadniających wraz z urządzeniami oczyszczającymi (separatory, osadniki, zbiorniki retencyjne, studnie chłonne);
- prowadzenie robót budowlanych w sposób zapewniający ochronę wód;

- zidentyfikowanie lokalnych ujęć wód położonych w pobliżu realizowanych inwestycji i ustalenie dla nich stref ochronnych (ze szczególnym uwzględnieniem lokalizowania w tych strefach zaplecza budowy czy miejsc obsługi sprzętu budowlanego i pojazdów);
- zabezpieczenia przed wyciekami urządzeń, w których użytkowane są niebezpieczne dla środowiska wodnego substancje;
- wyposażenie zaplecza budowy w system odbioru i odprowadzania ścieków bytowych.

5.2.6 Hałas i promieniowanie elektromagnetyczne

Realizacja zadań ujętych w Programie nie przewiduje działań mających negatywny wpływ na pole elektromagnetyczne oraz nie przewiduje się stosowania rozwiązań czy urządzeń emitujących pole elektromagnetyczne. Wręcz przeciwnie, Program zakłada zadania polegające na minimalizacji oddziaływania promieniowania elektromagnetycznego na zdrowie człowieka i środowisko poprzez:

- monitoring poziomu pól elektromagnetycznych;
- ochronę mieszkańców przed promieniowaniem elektromagnetycznym przez weryfikację składanych zgłoszeń instalacji wytwarzających promieniowanie elektromagnetyczne;
- działania w kierunku podnoszenia świadomości w zakresie emisji pól elektromagnetycznych;
- uwzględnianie infrastruktury technicznej emitującej promieniowanie elektromagnetyczne w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Zadania zaproponowane w Programie w obszarze interwencji „zagrożenie hałasem” mają na celu zapewnienie stanu akustycznego środowiska na jak najlepszym poziomie. Należy przy tym jednak pamiętać, że w obrębie nowych inwestycji poziomy dopuszczalnego hałasu dla poszczególnych stref muszą zostać dotrzymane lub minimalizowane rozwiązaniami technicznymi i organizacyjnymi. Poprawy stanu klimatu akustycznego należy spodziewać się w przypadku rozwoju systemów transportu zbiorowego oraz wspierania ekologicznych form transportu, modernizacji i naprawy nawierzchni dróg, wyciszania zakładów, magazynów oraz maszyn i urządzeń poprzez zastosowanie odpowiednich rozwiązań technicznych.

Właściwe kształtowanie klimatu akustycznego w obrębie obszarów zabudowanych powinno się również opierać na wykorzystaniu dostępnych technik w realizacji poszczególnych działań, takich jak stosowanie mat i podkładów wyciszających pod infrastrukturę torową (kolejową), wykorzystanie nawierzchni cichych i o obniżonej hałaśliwości.

Do najważniejszych środków zapobiegawczych lub minimalizujących negatywne oddziaływania na klimat akustyczny należą:

- działania w miejscu generowania hałasu (działania zarządzającego oraz użytkowników);
- związane z pojazdem (konstrukcja pojazdu, stan taboru);
- związane z infrastrukturą (konstrukcja, stan techniczny, rozwiązania sytuacyjne i wysokościowe);
- stosowanie elementów organizacji ruchu ograniczających prędkość i podnoszących płynność ruchu drogowego (sterowanie ruchem, ograniczenie sygnałów dźwiękowych, ronda, bramy wjazdowe do terenów zabudowanych, wyspy odginające pasy ruchu, azyle na przejściach dla pieszych);
- stosowanie podkładów pochłaniających i nawierzchni ograniczających hałas oraz drgania zwłaszcza w pobliżu zabudowy mieszkaniowej;
- stosowanie mat wibroizolacyjnych dla ograniczenia nadmiernego hałasu i drgań lub innych systemów ograniczających hałas (np. szyna w otulinie).

5.2.7 Dobra materialne, zabytki

Zadania zaplanowane do realizacji w ramach projektu *Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2021–2030* wpłyną w sposób długoterminowy pozytywny pośredni i bezpośredni na dobra materialne. Poniżej przedstawiono przykładowe pozytywne oddziaływania na dobra materialne wskutek realizacji poszczególnych zadań:

- termomodernizacja budynków → wzrost wartości nieruchomości, poprawa stanu technicznego, oszczędności związane z zakupem opału;
- modernizacja i poprawa stanu dróg → pozytywny wpływ na stan techniczny pojazdów;
- rozwój sieci kanalizacyjnej i przyłączanie nowych odbiorców → wzrost wartości nieruchomości, niższe opłaty za odprowadzanie ścieków (niż w przypadku opróżniania zbiorników bezodpływowych);
- utylizacja pokryć dachowych zawierających azbest → poprawa stanu technicznego nieruchomości.

Realizacja Programu nie wpłynie w sposób znaczący (pozytywny lub negatywny) na zabytki. Istotne jest jednak to, aby wszelkie prace realizowane w obrębie obiektów zabytkowych uzgadniane były z konserwatorem zabytków. Zadania wyznaczone w ramach POŚ nie mają na celu bezpośredniego wpływu na obiekty zabytkowe.

5.2.8 Obszary chronione, Natura 2000

Na terenie Miasta i Gminy Skalmierz nie występują obszary cenne przyrodniczo, takie jak obszary Natura 2000, czy obszary chronionego krajobrazu. Obszary i obiekty chronione o lokalnym znaczeniu przyrodniczym występujące na terenie gminy to: 5 pomników przyrody oraz 1 użytek ekologiczny „Rosiejów”. Cele i zadania przewidziane do realizacji w *Programie* nie wpłyną znacząco na środowisko (przewiduje się oddziaływanie pozytywne lub neutralne).

Nie przewiduje się, aby zadania realizowane w ramach Programu powodowały znacząco negatywne oddziaływanie na obszary ważne dla ptaków w okresie gniazdowania oraz migracji na terenie województwa świętokrzyskiego

Do najważniejszych środków zapobiegawczych lub minimalizujących negatywne oddziaływania na ochronę przyrody, w tym obiekty i obszary chronione, różnorodność biologiczną, rośliny i zwierzęta oraz korytarze ekologiczne, należą:

- prowadzenie ciągów komunikacyjnych przez korytarze migracyjne, w tym doliny rzeczne w sposób ograniczający ilość ich przecięć przez dany ciąg;
- unikanie lokalizacji ciągów komunikacyjnych wzdłuż korytarzy ekologicznych (preferowanie przecięcia dolin rzecznych w najwęższym ich miejscu);
- przestrzeganie zasad ochrony (nienaruszania) elementów środowiska ważnych dla zachowania właściwego stanu korytarzy ekologicznych wzdłuż danego odcinka doliny cieku wodnego (zadrzewienia i zakrzaczenia, zbiorniki wodne, płaty roślinności szuwarowej, mokradła itp.);
- ograniczenie do minimum wycinki drzew i krzewów oraz stosowanie odpowiednich zabezpieczeń drzew i krzewów podczas prowadzenia prac;
- prowadzenie ewentualnej wycinki drzew poza okresem lęgowym ptaków;
- przeprowadzenie inwentaryzacji przyrodniczej (pod kątem gniazdowania ptaków i nietoperzy);
- tworzenie siedlisk zastępczych (budki lęgowe, skrzynki dla nietoperzy) jeśli zachodzi taka potrzeba;
- prowadzenie ręcznych wykopów w obrębie systemu korzeniowego drzew, unikanie usuwania korzeni strukturalnych, zabezpieczenie środkami grzybobójczymi ran po odciętych korzeniach, przycięcie korony proporcjonalnie do usuniętych korzeni, stosowanie zabezpieczeń pnia włókninami i obudowaniami z drewna;
- wprowadzenie ograniczeń czasowych wykonywania robót, związanych z potrzebami ochrony cennych gatunków flory i fauny (okres rozrodu płazów, lęgu ptaków).

Bardzo ważnym elementem zapobiegającym ewentualnym negatywnym wpływom na cenne przyrodniczo obszary jest ocena oddziaływania na środowisko. Należy pamiętać, że analiza oddziaływań planowanych działań została wykonana z założeniem, że dla zadań inwestycyjnych planowanych w Programie będzie zachowane postępowanie w pełni zgodne z obowiązującymi przepisami prawa, a więc dla przedsięwzięć, które tego wymagają zostanie przeprowadzona procedura oceny oddziaływania inwestycji na środowisko, która zostanie zakończona decyzją środowiskową.

6. Skumulowane lub transgraniczne oddziaływanie na środowisko

W Prognozie nie stwierdza się konieczności przeprowadzenia postępowania w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko, pochodzącego z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Ocena ryzyka wystąpienia znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko jest obligatoryjnym elementem analiz przeprowadzanych w ramach procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Jest to wymóg przewidziany w prawie krajowym, wynikający z przepisów prawa międzynarodowego – Konwencji EKG ONZ o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, sporządzonej w Espoo dnia 25 lutego 1991 r., zwanej dalej „Konwencją” oraz Dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie ocen wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. UE L 197 z 21.7.2001, str. 30, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 157, z późn. zm.) tzw. „dyrektywy SEA”. Z treści art. 2 ust. 3 Konwencji wynika, że procedurze oceny oddziaływań transgranicznych poddaje się przede wszystkim konkretne przedsięwzięcia inwestycyjne, w tym transport. Ponadto Konwencja, a w ślad za nią prawo unijne wymagają, aby procedurze oceny poddawać również projekty planów i programów, których realizacja może wywoływać znaczące skutki środowiskowe na terenie państwa sąsiedniego. W załącznikach I i III do Konwencji podano listę typowych przedsięwzięć wymagających takiej oceny, a także wskazano kryteria kwalifikujące te działania do przeprowadzania oceny, do których w szczególności zalicza się wielkość, lokalizację oraz poziom narażenia.

Ustalenia Programu obejmują zadania, które realizowane będą na obszarze Miasta i Gminy Skalbmierz, a zasięg ich oddziaływania na środowisko będzie miał przede wszystkim charakter miejscowy i lokalny.

.

7. Opis przewidywanych działań mających na celu ograniczenie negatywnych oddziaływań na środowisko w związku z realizacją zadań Programu

Realizacja zaplanowanych zadań w ramach projektu *Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2021–2030* wpłynie na poprawę jakości i stanu poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego. Jednak w fazie realizacji niektórych inwestycji może dojść do chwilowych i krótkotrwałych negatywnych oddziaływań środowiskowych.

Odpowiednie zaplanowanie i przeprowadzenie prac budowlanych pozwoli ograniczyć lub całkowicie wyeliminować negatywne oddziaływania środowiskowe. Podstawowe rozwiązania mające na celu ochronę poszczególnych komponentów środowiska jakie należy stosować na etapie prac budowlanych (realizacji przedsięwzięcia) przedstawiają się następująco:

- wyznaczenie dróg technologicznych/placu budowy w sposób zapewniający oszczędne korzystanie z terenu i minimalne przekształcanie jego powierzchni;
- przywrócenie terenu prac do stanu sprzed budowy;
- ograniczenie do minimum wycinki drzew, przenoszenie roślin w inne miejsca i realizowanie sadzeń kompensacyjnych;
- zabezpieczanie przed uszkodzeniem mechanicznym drzew znajdujących się w strefie oddziaływania budowy;
- zaplecze budowy (magazyny, składy, bazy transportowe) w pierwszej kolejności należy lokalizować na terenach już zagospodarowanych i przekształconych, w miarę możliwości w oddaleniu od zabudowy mieszkaniowej i terenów cennych przyrodniczo;
- ograniczenie do niezbędnego minimum zajmowania terenu na obszarach leśnych i podmokłych;
- transport materiałów niezbędnych do budowy powinien odbywać się przede wszystkim w obrębie wyznaczonego pasa drogowego/placu budowy;
- na odcinkach/obszarach, gdzie prace ziemne i budowlane są prowadzone w pobliżu zbiorników wodnych, należy wprowadzić rozwiązania zabezpieczające przed zanieczyszczeniem substancjami chemicznymi pochodzącymi z budowy;
- wyznaczenie na placu budowy miejsca do czasowego gromadzenia wytworzonych odpadów, które będą gromadzone w sposób selektywny w pojemnikach/kontenerach;

- odpady będą przechowywane w sposób uniemożliwiający przedostawania się jakichkolwiek zanieczyszczeń do gleby oraz wód podziemnych, jak również rozwiewania na tereny przyległe;
- odpady niebezpieczne będą przechowywane w szczelnych pojemnikach bądź workach odpornych na działanie substancji niebezpiecznych zawartych w odpadzie; miejsce magazynowania odpadów niebezpiecznych będzie utwardzone i zadaszone, co pozwoli na zabezpieczenie środowiska wodno-gruntowego przed ewentualnym przedostaniem się substancji niebezpiecznej;
- odpady będą przekazywane odpowiednim firmom posiadającym wymagane prawem zezwolenia na zbieranie lub przetwarzanie odpadów; większość odpadów pochodząca z budowy będzie nadawać się do odzysku, w związku z czym preferowani będą odbiorcy odpadów zapewniający właśnie takie zagospodarowanie;
- przywiązywanie szczególnej uwagi do zabezpieczania środowiska przed skażeniem produktami ropopochodnymi z pojazdów, maszyn i urządzeń budowlanych;
- przenoszenie na nowe stanowiska płazów i gadów występujących na terenie planowanej inwestycji;
- monitorowanie budowy przez przyrodników m.in. ornitologów, ichtiologów, herpetologów, entomologów i botaników;
- zatrzymywanie robót budowlanych w przypadku pojawienia się w strefie inwestycji zwierząt;
- harmonogram i cykl prowadzenia prac powinien być ściśle skorelowany z cyklem przyrodniczym;
- roboty budowlane w sąsiedztwie terenów objętych ochroną przed hałasem prowadzone powinny być wyłącznie w ciągu dnia;
- dążenie do tego, by wierzchnia warstwa ziemi (humus) wykorzystywana przy pracach wykończeniowych była pochodzenia lokalnego – pozwala to uniknąć wprowadzenia do danej biosfery gatunków inwazyjnych, szkodników czy patogenów;
- redukcja do minimum czasu pracy silników spalinowych urządzeń, maszyn i samochodów budowy na biegu jałowym;
- ograniczenie prędkości jazdy w obrębie placu budowy i w okolicy;
- przygotowanie placów budowy na nieprzewidziane sytuacje awaryjne i wyposażenie ich w niezbędny sprzęt potrzebny na wypadek skażeń.

W tabeli 11 przedstawiono przykładowe rozwiązania mające na celu zapobieganie i ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko jakie powinny być zastosowane w trakcie realizacji poszczególnych rodzajów inwestycji.

Tabela 11 Rozwiązania mające na celu zapobieganie i ograniczanie negatywnych oddziaływań środowiskowych

Rodzaj inwestycji	Rozwiązania mające na celu zapobieganie i ograniczanie negatywnych oddziaływań środowiskowych
Prace w obrębie budynków (termomodernizacja, montaż instalacji OZE, demontaż pokryć azbestowych)	Przy planowaniu prac w obrębie budynków należy mieć na uwadze, iż budynki mieszkalne i inne obiekty budowlane stanowią potencjalne siedliska gatunków chronionych, w szczególności ptaków i nietoperzy. Niewłaściwie prowadzone remonty i docieplenia budynków wykonywane bez uwzględnienia potrzeb biologicznych zwierząt je zasiedlających mogą naruszać przepisy ustawy o ochronie przyrody, a także istotnie przyczyniać się do zmniejszania populacji gatunków chronionych. W celu uniknięcia nieumyślnego niszczenia siedlisk gatunków chronionych, należy przed przystąpieniem do prac w obrębie budynków dokonać ich obserwacji pod kątem występowania gatunków chronionych. W sytuacji stwierdzenia ich występowania, należy przeprowadzić termomodernizację z uwzględnieniem potrzeb biologicznych zwierząt (dostosowanie terminu termomodernizacji budynków do okresu lęgowego, rozrodczego i hibernacji) oraz po uzyskaniu zezwolenia, o którym mowa w art. 56 ustawy o ochronie przyrody.
Budowa, modernizacja, przebudowa infrastruktury liniowej	W przypadku budowy (przebudowy) infrastruktury liniowej, podstawowym środkiem ochronnym siedlisk i gatunków cennych przyrodniczo jest ich uwzględnianie w procesie planowania i projektowania. Budowa nowej oraz modernizacja już istniejącej infrastruktury liniowej nie powinna prowadzić do podziałów obszarów cennych przyrodniczo (defragmentacji siedlisk). W celu ograniczenia negatywnych oddziaływań w trakcie realizacji inwestycji, związanych z infrastrukturą liniową, należy również stosować następujące rozwiązania w zakresie: 1. Ochrony gleb: – oszczędnie gospodarować terenem; – ograniczyć do niezbędnego minimum zasięg wymiany gruntów; – zorganizować zaplecze budowy w sposób zabezpieczający podłoże przed zanieczyszczeniem; – sprzęt budowlany i transportowy używany w związku z budową powinien być w dobrym stanie technicznym (bez wycieków paliwa), który po zakończeniu pracy lub w przypadku awarii należy odprowadzić na miejsce postoju zapewniające ochronę powierzchni ziemi przed przedostaniem się zanieczyszczeń do środowiska gruntowo-wodnego; – w przypadku niekontrolowanych wycieków substancji ropopochodnych wykonawca powinien dysponować środkami do ich neutralizacji;

	– należy odpowiednio zdeponować i zagospodarować glebę z obszarów zajętych pod inwestycję; – po zakończeniu prac budowlanych należy uporządkować teren budowy. 2. Ochrony wód podziemnych i powierzchniowych: – zachować wszelkie środki ostrożności zapobiegające przedostaniu się zanieczyszczeń, zwłaszcza węglowodorów ropopochodnych, do środowiska gruntowo-wodnego; – powstające ścieki bytowe z zaplecza budowy powinny być odprowadzane do przewoźnych sanitariatów, a następnie wywożone do oczyszczalni. 3. Ochrony powietrza atmosferycznego: – w miarę możliwości stosować materiały budowlane w postaci płynnej; – w okresie bezdeszczowym można podczas prowadzenia prac ziemnych zraszać powierzchnię terenu wodą w celu ograniczenia pylenia; – materiały sypkie transportować wywrotkami wyposażonymi w opończe ograniczające pylenie; – wykorzystywać niskoemisyjne środki transportu oraz maszyny. 4. Ochrony klimatu akustycznego: – wykonywać prace budowlane w godzinach 6:00–22:00; – stosować nowoczesne maszyny wyposażone w elementy zmniejszające emisję hałasu do środowiska.
Zalesianie gruntów	– Każde zalesienie terenu porolnego otwartego wymaga przeprowadzenia kompleksowego rozpoznania przyrodniczego, to znaczy wykonania inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej tego terenu i jego bezpośredniego otoczenia. – Zalesianie należy dostosować do lokalnych warunków siedliskowych i krajobrazowych, wykorzystując przy tym istniejące zadrzewienia i zakrzaczenia. Powinno się w tym procesie starać o pozostawienie oczek wodnych i bagienek oraz wykorzystywać wszelkie zróżnicowania mikrosiedliskowe w celu urozmaicenia składu gatunkowego zakładanych upraw leśnych. – Od rozpoznania siedliskowego, planu zalesień i inwencji gospodarza zależy, czy zalesienia będą elementem stabilizującym krajobraz, chroniącym glebę i inne zasoby ochrony przyrody, czy staną się głównym instrumentem ochrony i wzbogacania różnorodności biologicznej.

Rekultywacja i zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych	Przed przystąpieniem do rekultywacji terenu wyrobiska należy przeprowadzić kontrolę obecności gatunków chronionych zwierząt i roślin. W przypadku stwierdzenia gatunków chronionych, jeżeli nie będzie to zagrażać zdrowiu i bezpieczeństwu publicznemu, miejsca takie winno się pozostawić bez prowadzenia rekultywacji. Jeżeli jednak realizacja rekultywacji terenu jest konieczna, prace winny być prowadzone w sposób niepowodujący łamania zakazów obowiązujących względem gatunków chronionych. Jeżeli nie będzie to możliwe, przed przystąpieniem do prac należy uzyskać zezwolenie na realizację czynności zakazanych w stosunku do gatunków chronionych, wydawane na podstawie art. 56 ustawy o ochronie przyrody.
---	--

Źródło: Opracowanie własne

8. Rozwiązania alternatywne

Przeprowadzając analizę wariantów poszczególnych przedsięwzięć, można porównywać ze sobą następujące elementy inwestycyjne:

- warianty lokalizacji;
- warianty konstrukcyjne i technologiczne;
- warianty organizacyjne;
- wariant niezrealizowania inwestycji tzw. wariant „0”.

Inwestycje uwzględnione w projekcie *Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skalbmierz na lata 2021–2030* charakteryzują się dużym stopniem ogólności. POŚ w głównej mierze wyznacza kierunki działań jakie należy realizować w poszczególnych obszarach interwencji w celu poprawy stanu wybranych komponentów środowiska, bez określania szczegółowych rozwiązań (ram) lokalizacyjnych i technologicznych dla konkretnych zadań. W związku z czym określenie alternatywnych rozwiązań lokalizacyjnych, konstrukcyjnych i organizacyjnych dla zaplanowanych zadań w niniejszej Prognozie – jest niemożliwe. Szczegółowe rozwiązania alternatywne dotyczące lokalizacji, rozwiązań technologicznych i konstrukcyjnych, przedstawione powinny być na poziomie każdej inwestycji na etapie przed jej realizacją, w ramach procedury uzyskiwania decyzji i pozwoleń administracyjnych (np. w dokumentacji technicznej/projektowej, karcie informacyjnej, raporcie oddziaływania na środowisko).

Pewne natomiast jest, iż rozwiązanie alternatywne polegające na braku realizacji projektu *Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skalbmierz na lata 2021–2030* wpłynie negatywnie na wszystkie komponenty środowiska, ponieważ jak wykazano w niniejszej Prognozie, zadania zaplanowane do realizacji w ramach POŚ oddziaływać będą w sposób pozytywny stały i długoterminowy na poszczególne komponenty środowiskowe (zaniechanie ich realizacji pogorszy stan środowiska na terenie gminy).

9. Analiza skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu

Zgodnie z art. 55 ust. 5 *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2021 r. poz. 2373 z późn. zm.) organ opracowujący projekt dokumentu jest obowiązany prowadzić monitoring skutków realizacji postanowień przyjętego dokumentu w zakresie oddziaływania na środowisko.

Niniejszy obowiązek prowadzony będzie na bieżąco przez Burmistrza Miasta i Gminy Skalbmierz poprzez prowadzenie procedur administracyjnych związanych z wydawaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, których realizacja wpisuje się w cele wyznaczone w projekcie Programu (m.in. poprzez szczegółową analizę raportu oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko lub karty informacyjnej przedsięwzięcia oraz przede wszystkim kontrolę przestrzegania nałożonych decyzją na inwestora obowiązków z zakresu ochrony poszczególnych komponentów środowiskowych we wszystkich fazach realizacyjnych przedsięwzięcia). Nadrzędnym celem wydawanych decyzji środowiskowych będzie takie ukształtowanie planowanego przedsięwzięcia, aby w możliwie najmniejszym stopniu pogorszyło stan środowiska.

Monitoring skutków realizacji postanowień dokumentu obejmować będzie wszystkie komponenty środowiska, takie jak: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne.

10. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Wstęp i informacje o projekcie dokumentu

Przedmiotem prognozy oddziaływania na środowisko jest projekt *Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skalbmierz na lata 2021–2030* zwanego dalej „Programem”. Celem opracowania prognozy oddziaływania na środowisko projektu Programu, zgodnie z obowiązującymi przepisami i uzgodnieniami, jest kompleksowa analiza możliwego oddziaływania na poszczególne elementy środowiska działań przewidzianych do realizacji w ramach dokumentu, w odniesieniu do poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego, ocena występowania oddziaływań skumulowanych i analiza możliwości zastosowania rozwiązań alternatywnych oraz potrzeby działań kompensacyjnych. Prognoza została opracowana w taki sposób, aby wnioski z przeprowadzonych analiz, propozycje łagodzenia potencjalnych oddziaływań negatywnych, a także rekomendacje były przydatne na wszystkich szczeblach wdrażania projektu Programu.

Podstawy prawne i zakres Prognozy

Podstawą prawną opracowania prognozy oddziaływania na środowisko ustaleń projektu *Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skalbmierz na lata 2021–2030* jest *Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*, która zawiera transpozycję do prawodawstwa polskiego Dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko. Przy opracowywaniu Prognozy przeanalizowano, zgodnie z przepisami i uzgodnieniami, oddziaływania na wszystkie elementy środowiska, w tym, m.in. na: różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny, integralność obszarów chronionych, wodę, powietrze, ludzi, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat akustyczny, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy, identyfikując stopień i rodzaj oddziaływań. W szczególności przeanalizowany został wpływ Programu na obszary chronione. Opracowana Prognoza jest zgodna z uzgodnionym zakresem z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Kielcach. Projekt *Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skalbmierz na lata 2021–2030* stanowi jeden z najważniejszych narzędzi prowadzenia polityki ochrony środowiska na terenie Miasta i Gminy Skalbmierz. Program stanowi podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem, spajającą wszystkie działania i dokumenty dotyczące ochrony środowiska

i przyrody na szczeblu lokalnym. Założenia dokumentu przyczyniać się będą do poprawy stanu środowiska naturalnego, efektywnego zarządzania środowiskiem, racjonalnego gospodarowania zasobami środowiska, a także zapewnią skuteczne mechanizmy, mające na celu jego ochronę przed postępującą degradacją oraz rozwój jego walorów.

Cele zawarte w Programie rozmieszczone są w 11 obszarach interwencji i do każdego celu są dopasowane odpowiadające mu zadania z zakresu ochrony przyrody i środowiska naturalnego, natomiast każde z zadań ma przypisaną odpowiednią instytucję, która będzie odpowiadała za monitoring realizacji zadań. Najważniejsze cele przedstawione w Programie to:

- poprawa jakości powietrza na obszarze Miasta i Gminy Skalmierz z realizacją kierunków działań naprawczych;
- zmniejszenie oddziaływania hałasu do obowiązujących poziomów;
- ochrona przed negatywnym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych;
- poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych – dążenie do osiągnięcia dobrego stanu wód;
- zarządzanie zasobami wodnymi, racjonalizacja zużycia wody;
- ochrona zasobów złóż kopalin;
- ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem;
- stworzenie systemu gospodarki odpadami, zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz hierarchią sposobów postępowania z odpadami;
- zachowanie walorów i zasobów przyrodniczych;
- ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków;
- podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców.

Przeanalizowano dyrektywy unijne, strategie krajowe oraz wojewódzkie i gminne, a także dokumenty programowe, m.in. programy ochrony środowiska, programy ochrony powietrza oraz plany gospodarki niskoemisyjnej. Analiza i ocena istniejącego stanu środowiska w oparciu o dostępne materiały, pozwoliła na zidentyfikowanie głównych problemów i zagrożenia środowiska na terenie objętym Programem, jak również określono jego aktualny stan. Z jednej strony służyć to powinno takiemu kształtowaniu Programu, aby maksymalnie został wykorzystany do poprawy stanu środowiska, a z drugiej do umożliwienia oceny wpływu na środowisko i identyfikacji ewentualnych znaczących oddziaływań negatywnych oraz

zaproprowania działań minimalizujących ten wpływ, wskazania działań alternatywnych i ewentualnie kompensujących.

Podsumowując – *Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2021–2030* ma przybliżyć osiągnięcie priorytetów spójnych z zapisami dokumentów wyższego rzędu.

Analiza stanu wyjściowego środowiska

Analizą stanu środowiska objęto wszystkie jego elementy, a w szczególności: klimat i powietrze atmosferyczne, zagrożenie hałasem, pola elektromagnetyczne, wody powierzchniowe i podziemne, gospodarkę wodno-ściekową, zasoby geologiczne, gleby, gospodarowanie odpadami, zasoby przyrodnicze oraz poważne awarie. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczą obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

Analiza stanu środowiska na terenie gminy wykazała, iż do najważniejszych problemów związanych z utrzymaniem oraz poprawą standardów dla poszczególnych komponentów należą przede wszystkim:

- Niskie walory przyrodnicze, lasy stanowią tu zaledwie 0,5% powierzchni gminy, co może znacząco wpływać na niską produkcję tlenu;
- Niski stopień % skanalizowania gminy (zaledwie 25,3% budynków jest podłączonych do sieci kanalizacyjnej), co skutkuje niekontrolowanymi zrzutami ścieków;
- Jednolite części wód powierzchniowych zlokalizowane na terenie Miasta i Gminy Skalmierz wykazują się złym stanem;
- Niezadawalający stan jakości powietrza na terenie Miasta i Gminy Skalmierz spowodowany przekroczeniem poziomu dopuszczalnego określonego dla poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu oraz celu długoterminowego ozonu. W konsekwencji czynnik ten prowadzi do pogorszenia jakości życia lokalnej społeczności;
- Pogorszenie jakości powietrza spowodowane niską emisją, która wynika głównie z ogrzewania budynków paliwem o niskiej jakości;
- Erozja gleb spowodowana niedoborem wody w okresie wegetacji roślin, co w konsekwencji powoduje degradację gleb wskutek przesuszenia;
- Niski stopień zutylizowania pokryw dachowych zawierających azbest w gospodarstwach domowych na terenie gminy.

Wpływ na środowisko w przypadku odstąpienia od realizacji Programu

Środkami zapobiegającymi negatywnemu oddziaływaniu na środowisko są zadania zaproponowane do realizacji w projekcie Programu oraz fakt, iż założenia dokumentu przyczyniać się będą do poprawy stanu środowiska naturalnego, efektywnego zarządzania środowiskiem, racjonalnego gospodarowania zasobami środowiska, a także zapewnią skuteczne mechanizmy, mające na celu jego ochronę przed postępującą degradacją oraz rozwój jego walorów. Odstąpienie od realizacji zadań wyznaczonych w *Programie Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2021–2030* wpłynie jednoznacznie negatywnie na środowisko poprzez pogorszenie stanu wszystkich jego komponentów – wód powierzchniowych i podziemnych, powietrza, gleb, zasobów geologicznych oraz zasobów przyrodniczych.

Rezygnacja z realizacji założeń Programu będzie wpływać na utrzymanie się problemów ekologicznych na terenie gminy tj.:

- słabej jakości powietrze spowodowane niską emisją, która wynika głównie z ogrzewania budynków paliwem o niskiej jakości;
- utrzymanie się złego stanu jednolitych części wód powierzchniowych;
- degradacja gleb spowodowana przesuszeniem (erozja gleb);
- utrzymanie się niskiego stopnia zutylizowania pokryć dachowych zawierających azbest w gospodarstwach domowych na terenie gminy.

Zaniechanie powyższych inwestycji nie zmniejszy obecnego poziomu emitowanych do powietrza zanieczyszczeń, wobec czego analiza skutków braku realizacji Programu prowadzi do wniosku, iż brak realizacji zadań zawartych w dokumencie może mieć poważne, negatywne konsekwencje. Wdrażanie działań zawartych w *Programie Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2021–2030* zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, bezpośrednio przyczyni się do poprawy stanu środowiska w gminie.

Rekomendacje działań minimalizujących i kompensujących oddziaływanie negatywne oraz inne możliwe warianty

Realizacja zaplanowanych zadań w ramach projektu Programu wpłynie na poprawę jakości i stanu poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego. Jednak w fazie realizacji niektórych inwestycji może dojść do chwilowych i krótkotrwałych negatywnych oddziaływań środowiskowych. W przypadku wystąpienia oddziaływań negatywnych danego działania na środowisko, zaproponowano sposoby ich zapobiegania i ograniczania, do których możemy zaliczyć podstawowe rozwiązania mające na celu ochronę poszczególnych komponentów środowiska, jakie należy stosować na etapie prac budowlanych w trakcie realizacji przedsięwzięcia. Przy planowaniu prac w obrębie budynków należy mieć na uwadze, iż budynki mieszkalne i inne obiekty budowlane stanowią potencjalne siedliska gatunków chronionych, w szczególności ptaków i nietoperzy. W celu uniknięcia nieumyślnego niszczenia siedlisk gatunków chronionych należy przed przystąpieniem do prac w obrębie budynków dokonać ich obserwacji pod kątem występowania gatunków chronionych.

Zgodnie z metodyką Prognozy, na obszarze objętym opracowaniem oceniono szczegółowo możliwe oddziaływania wszystkich obszarów wsparcia przewidzianych do realizacji w ramach Programu, na poszczególne elementy środowiska. Przy ocenie wykorzystano wypracowane kryteria oceny oddziaływania uwzględniające stan i największe problemy środowiska, możliwe negatywne oddziaływania zadań ujętych do realizacji w Programie, jak również cele dokumentów strategicznych międzynarodowych, krajowych i regionalnych. Realizacja wszystkich zadań będzie miała pozytywny wpływ na stan środowiska naturalnego, gdyż Program ma na celu poprawę stanu środowiska naturalnego, racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska oraz zapewnia skuteczne mechanizmy, mające na celu ochronę przed postępującą degradacją oraz rozwój walorów środowiska.

Oddziaływanie na obszary chronione Natura 2000

Z uwagi na fakt, iż na terenie gminy nie występują obszary cenne przyrodniczo, takie jak obszary Natura 2000, czy obszary chronionego krajobrazu oraz charakter i skalę planowanych do realizacji zadań, przewiduje się brak możliwości oddziaływania na obszary chronione. Nie przewiduje się możliwości oddziaływania inwestycji na funkcjonalność ekosystemów.

Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko

W Prognozie nie stwierdza się konieczności przeprowadzenia postępowania w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko, pochodzącego z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Ustalenia Programu obejmują zadania, które realizowane będą na obszarze Miasta i Gminy Skalmierz, a zasięg ich oddziaływania na środowisko będzie miał przede wszystkim charakter miejscowy i lokalny.

Ocena skutków w przypadku braku realizacji Programu oraz korzyści z jego realizacji

Monitoring skutków realizacji postanowień dokumentu obejmować będzie wszystkie komponenty środowiska, takie jak: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne. Główne założenia dotyczące realizacji Programu dotyczą przede wszystkim poprawy stanu poszczególnych komponentów środowiska na terenie gminy. Realizacja celów zakładanych w Programie będzie pośrednio przyczyniać się do poprawy stanu środowiska naturalnego oraz racjonalnego gospodarowania zasobami środowiska. Brak realizacji zadań określonych w POŚ wpłynie jednoznacznie negatywnie na środowisko poprzez pogorszenie stanu wszystkich jego komponentów – wód powierzchniowych i podziemnych, powietrza, gleb, zasobów geologicznych oraz zasobów przyrodniczych.

Prezentacja wariantów alternatywnych

Przeprowadzając analizę wariantów poszczególnych przedsięwzięć, można porównać ze sobą następujące elementy inwestycyjne:

- warianty lokalizacji;
- warianty konstrukcyjne i technologiczne;
- warianty organizacyjne;
- wariant niezrealizowania inwestycji tzw. wariant „0”.

POŚ w głównej mierze wyznacza kierunki działań jakie należy realizować w poszczególnych obszarach interwencji w celu poprawy stanu wybranych komponentów środowiska, bez określania szczegółowych rozwiązań (ram) lokalizacyjnych i technologicznych dla konkretnych zadań. W związku z czym określenie alternatywnych rozwiązań lokalizacyjnych, konstrukcyjnych i organizacyjnych dla zaplanowanych zadań w niniejszej Prognozie jest niemożliwe.

Pewne natomiast jest, iż rozwiązanie alternatywne polegające na braku realizacji projektu *Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2021–2030* wpłynie negatywnie na wszystkie komponenty środowiska, ponieważ jak wykazano w niniejszej Prognozie, zadania zaplanowane do realizacji w ramach POŚ oddziaływać będą w sposób pozytywny stały i długoterminowy na poszczególne komponenty środowiskowe (zaniechanie ich realizacji pogorszy stan środowiska na terenie gminy).

Propozycja metody oceny skutków realizacji Programu

Monitoring skutków realizacji postanowień projektu dokumentu w zakresie oddziaływania na środowisko prowadzony będzie na bieżąco przez Burmistrza Miasta i Gminy Skalmierz poprzez prowadzenie procedur administracyjnych związanych z wydawaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, których realizacja wpisuje się w cele wyznaczone w projekcie.

Monitoring skutków realizacji postanowień dokumentu obejmować będzie wszystkie komponenty środowiska, takie jak: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne.

Wnioski

Na podstawie przeprowadzonych analiz w trakcie prac nad Prognozą oddziaływania na środowisko można wyciągnąć następujące wnioski ogólne:

- ocena spójności celów projektu Programu z celami ochrony środowiska ustanowionymi na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym potwierdza istnienie zbieżności zapisów z dokumentami wyższych szczebli;
- ocenia się, że Program jako całość będzie pozytywnie oddziaływać na wszystkie komponenty środowiska, a założenia Programu przyczyniać się będą do poprawy stanu środowiska naturalnego, efektywnego zarządzania środowiskiem, racjonalnego gospodarowania zasobami środowiska oraz zapewnią skuteczne mechanizmy, mające na celu jego ochronę przed postępującą degradacją oraz rozwój jego walorów;
- oddziaływania negatywne określone w Prognozie mogą wystąpić, jednak czy do tego dojdzie, decydującą rolę odgrywać będzie ich lokalizacja, zastosowana technologia oraz dokładny zakres inwestycji. Ograniczenie negatywnego wpływu będzie możliwe także poprzez zastosowanie odpowiednich działań minimalizujących i kompensujących.

W Prognozie wskazano na liczne rozwiązania minimalizujące, przy czym za główne zasady można uznać:

- przeprowadzenie oceny oddziaływania przedsięwzięć na środowisko z przedstawieniem wariantu możliwie najmniej obciążającego środowisko, a jednocześnie ekonomicznie uzasadnionego, zapewniając wysoki poziom merytoryczny oraz biorąc pod uwagę wszystkie możliwe oddziaływania;
- lokowanie inwestycji poza terenami przyrodniczo cennymi;
- przeprowadzenie inwentaryzacji przyrodniczej na etapie planowania konkretnego przedsięwzięcia (np. w ramach oceny oddziaływania na środowisko);
- uwzględnianie zrównoważonego zagospodarowania przestrzennego przy wyborze lokalizacji i opracowywaniu projektu inwestycji (np. zachowanie lub stworzenie terenów zieleni przydrożnej) oraz zachowanie wymogów ochrony krajobrazu.

Przedstawione w projekcie Programu zadania, w poszczególnych obszarach interwencji mają na celu dążenie do uzyskania w gminie ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko źródeł zanieczyszczeń, ochronę i zwiększenie walorów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi, z uwzględnieniem konieczności ochrony środowiska, w związku z czym ocena działań zaplanowanych do wsparcia w ramach Programu nie wskazała na występowanie znaczących negatywnych oddziaływań.

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba podmiotów gospodarczych na terenie Miasta i Gminy Skalmierz w latach 2016–2020	51
--	----

Spis tabel

Tabela 1 Nawiązanie Programu Ochrony Środowiska do dokumentów strategicznych i planistycznych	16
Tabela 2 Sieć wodociągowa na terenie Miasta i Gminy Skalmierz	36
Tabela 3 Sieć kanalizacyjna na terenie Miasta i Gminy Skalmierz	37
Tabela 4 Obszary złóż na terenie Miasta i Gminy Skalmierz	38
Tabela 5 Szacunkowa ilość wytworzonych odpadów komunalnych na terenie Miasta i Gminy Skalmierz w 2020 roku	45
Tabela 6 Formy ochrony przyrody na terenie Miasta i Gminy Skalmierz	46
Tabela 7 Liczba podmiotów gospodarczych w Mieście i Gminie Skalmierz w 2020 r. z podziałem na sekcje PKD	50
Tabela 8 Zdiagnozowane problemy dla poszczególnych obszarów interwencji w ramach przeprowadzonej analizy SWOT w Programie Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2021–2030	53
Tabela 9 Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji zadań wyznaczonych w Programie Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Skalmierz na lata 2021–2030	55
Tabela 10 Matryca potencjalnych oddziaływań Programu na środowisko	61
Tabela 11 Rozwiązania mające na celu zapobieganie i ograniczanie negatywnych oddziaływań środowiskowych	79

Spis map

Mapa 1 Rozkład linii SN/nN na terenie Miasta i Gminy Skalmierz	27
Mapa 2 Ocena zagrożenia powodziowego na terenie Miasta i Gminy Skalmierz	31
Mapa 3 Klasy zagrożenia suszą rolniczą na terenach rolnych i leśnych	33
Mapa 4 Klasy zagrożenia suszą hydrologiczną	34
Mapa 5 Klasy zagrożenia suszą hydrogeologiczną	35
Mapa 6 Obszar zagrożenia gleb erozją wodną powierzchniową w Polsce	39

Mapa 7 Lokalizacja punktów pomiarowych badań gleb w ramach monitoringu krajowego na terenie województwa świętokrzyskiego	41
Mapa 8 Formy ochrony przyrody na terenie Miasta i Gminy Skalmierz.....	47

Oświadczenie Autora Prognozy